

PROXECTO EDUCATIVO CRA MESTRA CLARA TORRES

*Avda. Concordia s/n
36700 TUI Pontevedra
Tfnos-fax: 986604436-619047372
CÓDIGO DE CENTRO 36024112*

**Colexio Rural Agrupado (C.R.A.)
Mestra Clara Torres**

INTRODUCCIÓN:

O Proxecto Educativo é un instrumento que contribúe a dinamizar, organizar o centro educativo e favorece a mellorar a calidade do proceso ensinanza e o proceso de aprendizaxe. É o IDEARIO do centro e debe dar resposta a:

- ONDE ESTAMOS?
- QUENES SOMOS? (PRINCIPIOS DE IDENTIDADE)
- QUE PRETENDEMOS (OBXECTIVOS)
- COMO NOS ORGANIZAMOS?

MARCO LEXISLATIVO

Este documento fai referencia ao establecido no TITULO V, Capítulo II da LOMCE 8/2013 cando di:

-Artigo 121. Proxecto educativo.

1. O proxecto educativo do centro recollerá os valores, os obxectivos e as prioridades de actuación. Asimesmo, incorporará a concreción dos currículos establecidos pola Administración educativa que corresponde fixar e aprobar ao Claustro, así como o tratamento transversal nas áreas, materias ou módulos da educación en valores e outras ensinanzas.

Amáis este proxecto, ten en conta as características do entorno social e cultural do centro, recolle a forma de responder á atención á diversidade do alumnado e a acción titorial, así como o plan de convivencia,...

O PE foi elaborado polo E. Directivo coas propostas da ANPA, C. ESCOLAR E CCP para que sexa un documento vivo e enxergado na comunidade educativa e na contorna social, cultural e natural.

Na primeira parte trátase de *situar o tema*, empezando por definir o propio proxecto educativo, xa que é un termo que cambiou nos últimos anos en funcións das leis educativas correspondentes. A continuación faise unha aproximación ás bases legais nas que se asenta para pasar a situar o centro describindo as

características físicas do entorno no que está situado. Despois dunha descrición detallada das súas instalacións e algún dato salientable do mesmo pasamos a unha segunda parte onde se trata de definir *quen somos, que pretendemos e como será a nosa organización para acadalo*. Expoñemos aquilo que ten que caracterizar a práctica docente neste centro, o que nos identifica, e o que nos propoñemos conseguir en diferentes ámbitos, docentes ou non. Pechamos esta parte coa metodoloxía e os medios dos que propoñemos para acadar eses obxectivos. A terceira parte está dedicada á *organización* do centro: como se estrutura o persoal docente e non docente, como se organizan e que tipo de documentos contempla a LOMCE 8/2013 que teñen que incluírse no PE para regular todos os aspectos da vida escolar, desde o

ámbito pedagóxico ata o administrativo, ou organizativo pasando pola convivencia.

A última parte, dá cabida a outros aspectos máis de tipo *informativo*. Nel establécense cales son as vías de comunicación máis salientables con outras institucións, da comunidade escolar ou non, os programas de formación nos que participa o profesorado do centro ou o centro en si, os sistemas de adquisición de libros de texto que hai en vigor, acordos específicos adoptados neste centro ou os medios polos que se vai difundir o PE.

¿QUENES SOMOS?

Este centro iniciou a súa andadura no ano 1999 pola integración das escolas unitarias do Concello de Tui tal como o establece o art. Artigo 2º do D. 374/1996 que establece o seguinte:

1. As escolas de educación infantil, os colexios de educación primaria e colexios de educación infantil e primaria de menos de seis unidades sitos en ámbitos rurais dunha ou varias localidades poderán agruparse para constituír un só colexio público, que gozará de plena capacidade académica, administrativa e de xestión, e que se denominará colexio rural agrupado.
2. O colexio rural agrupado disporá de denominación específica, se é o caso, así como dun domicilio concreto para os efectos administrativos.
3. As unidades obxecto de agrupación consideraranse extinguidas como tales a partir do momento no que se constituía o colexio rural agrupado.
4. O colexio rural agrupado terá como obxectivo fundamental elevar a calidade do ensino das comunidades rurais, así como contribuír á revitalización socioeconómica e cultural das mesmas, a través da elaboración e aplicación coordinada de proxectos educativos que permitan a integración das aprendizaxes nos contornos respectivos.

Artigo 3º

1. Os recursos humanos e materiais correspondentes ás unidades agrupadas, e aqueles que eventualmente se asignen, integraranse nos colexios rurais agrupados.

2. As instalacións docentes e, se é o caso, as deportivas, poderán estar situadas en distintas localidades.

Artigo 4º

Os alumnos escolarizados nas unidades agrupadas cursarán as ensinanzas correspondentes na localidade da súa residencia. Cando proceda, a Consellería de Educación e Ordenación Universitaria determinará a combinación de instalacións, profesorado e alumnos que mellor asegure a consecución de obxectivos.

O centro tivo ao principio a denominación de CRA DE TUI e anos máis tarde tras a súa aprobación en CLAUSTRO, CONSELLO ESCOLAR E PLENO EXTRAORDINARIO DO CONCELLO DE TUI recibe o nome de MESTRA CLARA TORRES .

Esta persoa é un referente na educación no rural e dinamizadora do traballo participativo das familias así como referente na Innovación en Galicia. Amais foi a primeira mestra que se xubilou no centro.

COLEXIO RURAL AGRUPADO "MESTRA CLARA TORRES"

CÓDIGO DO CENTRO: 36024112

CÓDIGO DA ZONA: 361185

TFNOS.619047372-986604436

NIF: Q3600356-D, E-MAIL: cra.mestra.clara@edu.xunta.es, <http://centros.edu.xunta.es/cramestraclaratorres>

AVDA. Concordia s/n, 36700 TUI

ÁMBITO: RURAL

TFNO. CONTACTO DO SR. XEFE TERRITORIAL DE EDUCACIÓN 986805903

TFNO. INSPECCIÓN EDUCATIVA: 986817544

AULAS INTEGRANTES DO CRA DE TUI

As aulas resultantes do agrupamento e da constitución do C.R.A. son as seguintes:

– BAÑOS- CALDELAS

Enderezo: Baños-Caldelas S/N

Tífono.: 986/63 92 30

– PARAMOS

Enderezo:

Tífono.: 986/603665

– AREAS

Enderezo:

Tífono.: 986/6033727

– BALDRÁNS

Enderezo: Igrexa

Tifno.: 986639617

– PEXEGUEIRO

Enderezo: Estrada

Tifno.: 986/ 633570

– PONTE INTERNACIONAL

Enderezo: As Bornetas-Randufe Rúa Estrada, nº3- Tui

Tifno.: 986/603655

– RIBADELOURO

Enderezo: San Simón - Ribadelouro

Tifno.: 986/639607

– GUILLAREI

Enderezo: Souto- Guillarei

Tifno.: 986/603669

– MALVAS

Enderezo: Estrada - Malvas

Tifno.: 986/685023

CARACTERÍSTICAS DO CENTRO:

O centro consta dunha SEDE ADMINISTRATIVA situada no recinto do CEIP nº 2 DE TUI E que foi otorgada ao CRA en Pleno do Concello de Tui no ano 2000.

As aulas están situadas nas parroquias do Concello .

1 EQUIPO DIRECTIVO : DIRECTORA, XEFA DE ESTUDIOS, SECRETARIA

10 AULAS DISPERSAS POR 9 PARROQUIAS DE TUI:

- 2 AULAS EN CALDELAS-BAÑOS (4º -5º-6º EI)
- 1 AULA EN PARAMOS (4º-5º-6ºEI)
- 1 AULA EN BALDRÁNS (4º-5º-6ºEI)
- 1 AULA EN GUILLAREI-SOUTO (4º-5º-6ºEI)
- 1 AULA EN MALVAS (4º-5º-6ºEI)
- 1 AULA EN PEXEGUEIRO (4º-5º-6ºEI)
- 1 AULA EN AREAS (4º-5º-6ºEI)
- 1 AULAS EN PONTE INTERNACIONAL (4ºEI-5º EI -6ºEI)
- 1 AULA EN RIBADELOURO (4º-5º-6º EI)

PROFESORADO

- 10 TITORAS DE EDUCACIÓN INFANTIL
- 3 MESTRAS DE APOIO Á EDUCACIÓN INFANTIL ITINERANTES
- 2 MESTRAS DE RELIXIÓN CATÓLICA COMPARTIDAS (os centros bases son: CEIP PORTELIÑA, PAZOS DE REIS, CRA MARÍA ZAMBRANO-O ROSAL)

- 1 MESTRA DE EDUCACIÓN FÍSICA
- 1 MESTRA DE E. MUSICAL
- 1 MESTRA DE LINGUA ESTRANXEIRA INGLÉS
- 1 MESTRA DE P. TERAPÉUTICA
- 1 MESTRA DE AUDICIÓN E LINGUAXE
- 1 ORIENTADORA
- 1 MESTRE DE ÁRABE E CULTURA MARROQUÍ (PROGRAMA LACM)

ESPACIOS MULTIFUNCIONAIS

CONTAMOS CON ESPACIOS MULTIFUNCIONAIS COMO SON AS CASAS CULTURAS DAS PARROQUIAS E PAVILLÓNS ONDE PODEMOS DESENVOLVER ACTIVIDADES DE CENTRO : FESTA DA PAZ, ENTROIDO, NADAL, FIN DE CURSO, REPRESENTACIÓNS TEATRAIS, ...
 NALGUNHA DAS PARROQUIAS (4) TEMOS AULAS SIN ALUMNADO PARA PODER REALIZAR ACTIVIDADES DE MÚSICA, PSICOMOTRICIDADE, BIBLIOTECA ESCOLAR,...

CONTAMOS IGUALMENTE CO TEATRO MUNICIPALDE TUI PARA MÚLTIPLES ACTIVIDADES: REUNIÓNS COAS FAMILIAS, ACTIVIDADES FORMATIVAS,...SALÓN DE ACTOS DO SEMINARIO

ESTRUCTURA ORGÁNICA E ÓRGANOS DE XESTION E CONTROL E PARTICIPATIVOS E DE COORDINACIÓN DOCENTE:

CLAUSTRO DE PROFESORAS E PROFESORES con 5 sesións ao longo do curso e sempre que se estime oportuno
 CONSELLO ESCOLAR con 5 sesións ao longo do curso e sempre que se estime oportuno
 EQUIPO DE EDUCACIÓN INFANTIL, 1 reunión mensual
 COMISIÓN DE COORDINACIÓN PEDAGÓXICA 1 reunión mensual

EQUIPO DE ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES 1 reunión mensual
 EQUIPO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA 1 reunión mensual
 EQUIPO DE ORIENTACIÓN 1 reunión mensual
 EQUIPO DE MELLORA DO CENTRO 1 reunión mensual
 EQUIPO DE BIBLIOTECA 1 reunión mensual
 EQUIPO DE TICs 1 reunión mensual
 COMISIÓN DE CONVIVENCIA (DECRETO 8/2015) 1 reunión trimestral ou sempre que sexa necesario

As coordinadoras ou coordinadores dos equipos realizarán reunións entre eles para integracións de actuacións e deseño de actuacións conxuntas tratando de integralas nas propostas didácticas.

HORARIO:

DE LUNS A VENRES DE 9,00-14,00 horas para o alumnado e de 8,45 a 14,15 para o profesorado.

MARTES DE 16,00-18,00 HORAS

Sempre que sexa necesario prolongarase o horario escolar do profesorado sen excederse das 37,30 HORAS DE CÓMPUTO SEMANAL.

CENTROS ADSCRITOS:

O alumnado do CRA cando rematan a etapa de EDUCACIÓN INFANTIL inician a etapa de EDUCACIÓN PRIMARIA de: CEIP RANDUFE (aulas de Areas, Pexegueiro, Malvas), CEIP REBORDÁNS (aula de Ribadelouro), CEIP GUILLAREI (aula de Souto-Guillarei), CEP CALDELAS (aulas de Caldelas, Paramos, Baldráns), CEIP Nº 1 E CEIP Nº 2. (aula de Ponte Internacional).

PROFESORADO

DENDE OS SU INICIO O PROFESORADO FOI de.

-1 TITORA POR CADA AULA

-MESTRA-MESTRE PT

-MESTRA-MESTRE AL

-MESTRA-MESTRE INGLÉS

-MESTRA-MESTRE E. FÍSICA

-MESTRA-MESTRE MÚSICA

-MESTRA-MESTRE RELIXIÓN CATÓLICA

-dende o curso 2006 temos 3 APOIOS á E.I.

ALUMNADO

A media de alumnado foi de 140 alumnos pero nestes momentos oscilamos entre 100-120.

O curso 2010-2011 finalizaron en xuño os seus respectivos estudos 291 alumnos. 48 en

PERSOAL NON DOCENTE

No centro dende o curso 2013-14 hai 1 persoa AUXILIAR COIDADORA. Tamén exercen a súa labor varios traballadores-traballadoras encargadas da limpeza das instalación dunha empresa privada contratada polo Concello , xunto con outras persoas, contratadas polo concello directamente.

LINGUA DE COMUNICACIÓN

Na comunidade escolar do CRA coexisten o galego e o castelán. A nivel administrativo e docente séguense a lexislación vixente recollida no *Decreto 79/2010, do 20 de maio, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia*.

A lingua vehicular en E.I. realízase a través das entrevistas ás familias, desenvolvemento da aula de actuacións para detectar o grao de comprensión das linguas e polos datos da zona xeográfica que ao estar en zona rural é o galego. Trátase de buscar un equilibrio lóxico no desenvolvemento curricular pero sempre tendo presente que o alumnado comprende a lingua galega aínda que non a empregue pois coñecen personaxes de dibuxos animados emitidos pola TVG.

ONDE ESTAMOS?

O centro está situado na Comunidade autónoma de Galicia, provincia de Pontevedra, no Concello de TUI e as súas aulas están dispersas por todo o Concello concretamente nas parroquias de :

AREAS, BALDRÁNS, CALDELAS, GUILLAREI, MALVAS, PARAMOS, PEXEGUEIRO, RANDUFE-BORNETAS-PONTE INTERNACIONAL, RIBADELOURO.

Limita xeograficamente cos seguintes concellos: O PORRIÑO, SALCEDA DE CASELAS, SALVATERRA, TOMIÑO, GONDOMAR

A poboación de Tui con datos do ano 2011 son de 17.230 aínda que no ano 2009 chegou a ter 19.479.

Para ter máis información podemos acceder a: <http://www.concellotui.org/php/turismo/>
https://es.wikipedia.org/wiki/Tuy_%28Pontevedra%29

CARACTERÍSTICAS AMBIENTAIS DA ZONA

CONTEXTO XEOGRÁFICO

Tódalas Parroquias ás que pertencen as distintas aulas constituíntes do CRA sitúanse en torno ó núcleo urbano da cidade de Tui, no sur da provincia de Pontevedra na zona anterior á desembocadura do río Miño. Polo tanto, participan, en maior ou menor medida dunhas características similares, dende as estribacións do Monte Aloia ás ribeiras do río que fai fronteira con Portugal: a mesma climatoloxía temperada, o mesmo tipo de cultivos agrarios e forestais e un mesmo tipo de vexetación.

Os referentes contextuais que fornecen, como material curricular, as experiencias, e reforzan os contidos, poden ser utilizados por tódolos nosos nenos e nenas, uns, nas súas propias localidades, e os outros desprazándose ata alí.

CARACTERÍSTICAS SOCIOECONÓMICAS

Os recursos procedentes da explotación agraria e forestal non constitúen hoxe en día, a base da economía, senón que, pola contra, cada vez vaise observando un progresivo abandono das actividades do agro, e as familias inscríbense nunha economía de emprego en diferentes sectores: servizos nas industrias circundantes ou tamén en pequenas empresas familiares. O nivel medio de desenvolvemento pódese cualificar como bastante satisfactorio, gozando a maior parte das familias dos adiantos tecnolóxicos, servizos e acondicionamentos indispensables para as actividades de traballo e lecer.

CULTURAI

Como pertencentes a un Concello que tén como núcleo urbano unha cidade derecoñecida importancia histórico-monumental, beneficiámonos das súas características e participamos nas súas manifestacións culturais: festas, tradicións, gastronomía ...aínda que cada unha destas parroquias ten as súas propias

festas e actividades culturais xestionadas dende as respectivas Casas Culturais, cos seus propios grupos folclóricos, de teatro, biblioteca, etc. En xeral, obsérvase en cada localidade unha grande inqueda pola cultura autóctona.

CARACTERÍSTICAS SANITARIAS

Tódalas aulas deste centro contan con rede de auga da traída municipal de augas según información dada polo Concello de Tui agás a aula de Pexegueiro que posúe auga da traída parroquial con clorímetro. As aulas de Areas e Ponte Internacional teñen rede de alcantarillado municipal. O resto das aulas posúen fosa séptica pero nos vindeiros meses entrarán na rede de alcantarillado municipal. Non existe auga quente nos diferentes baños aínda que se lle solicitou ó Concello agás nas aulas de Ponte Internacional. Este curso, por necesidades de escolarización dun alumno, se lle demandou a instalación de auga quente na aula de Guillarei. Non existen tomas de terra nas aulas e protectores dos enchufes.

SINAIS DE IDENTIDADE DO CENTRO

Os sinais de identidade do centro están relacionados con valores como a solidariedade, paz, o coidado do medio ambiente, O CENTRO PRETENDEER SER UN

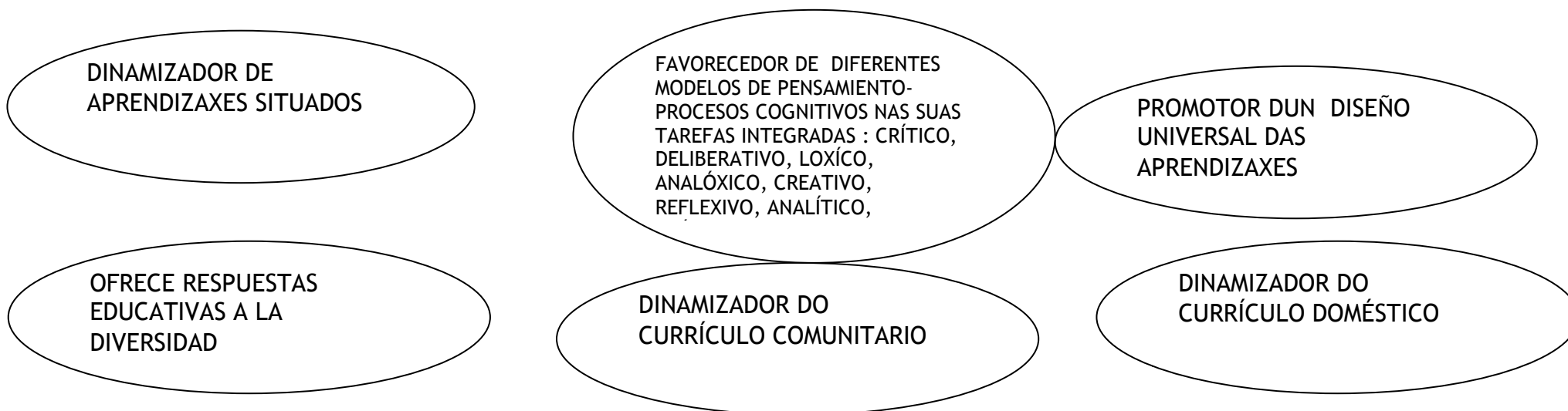
Tendo en conta o contexto no que se enxerga o noso CRA, de onde se salientaron as características de DIVERSIDADE nun amplo abano demanifestacións, sobresaíndo a característica de converxencia de culturas fronteirizas galego-portuguesa en contacto, salientámo-los puntos esenciais que

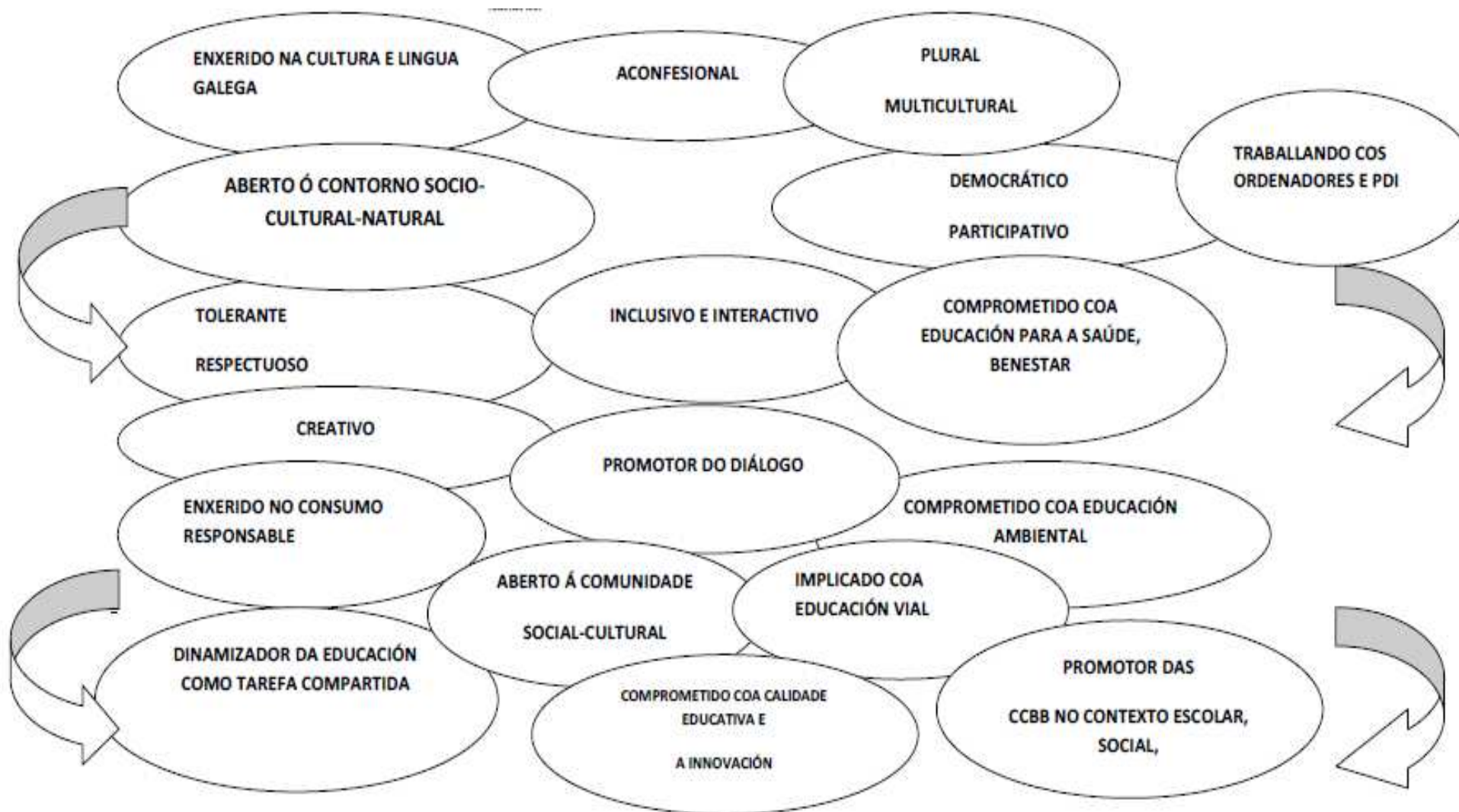
definen a nosa identidade:

Queremos construír unha escola aberta ó presente, ó pasado e, sobre todo, ó futuro, para o que:

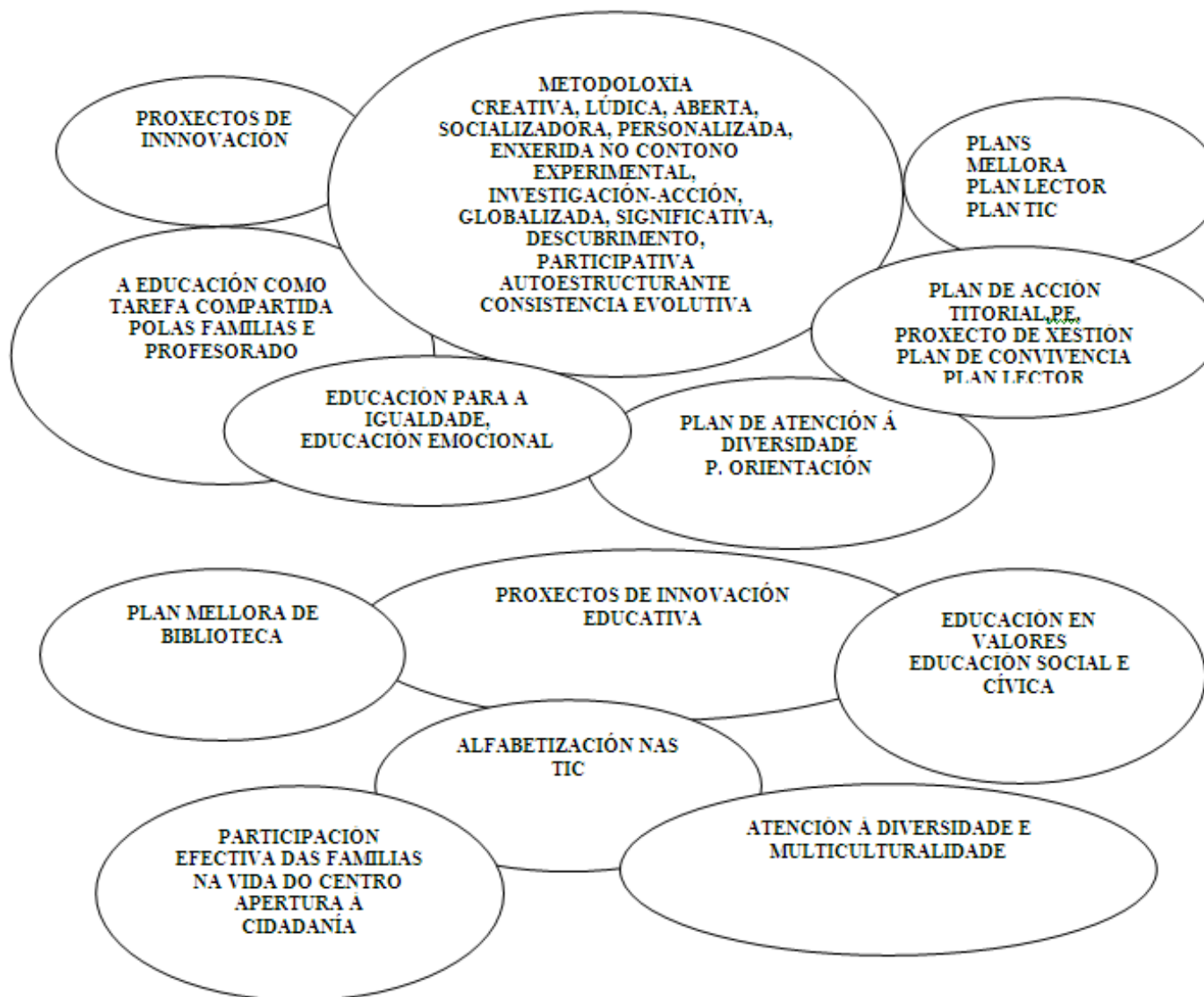
□ Asumimos o compromiso de desenvolver un ensino fundamentado no marco do pluralismo e os valores democráticos, onde a liberdade e o respecto

polos outros sexan os eixos que equilibren a balanza da nosa acción educativa.

□

COMO ENTENDEMOS O FEITO EDUCATIVO?

Entendemo-lo feito educativo como:

- unha **tarefa compartida** entre tódolos compoñentes da Comunidade Escolar: alumnado-profesorado-familias-administración educativa - contorno ambiental, etc. Polo que mantemos unha estreita cooperación e interacción, sobre todo coas familias dos nosos alumnos e alumnas, xa que entre todos levaremos a cabo unha labor máis eficaz.
- Centro democrático favorecendo e propiciando o diálogo e respectando as opinións das maiorías e das minorías.
- Participativo para favorece-la colaboración, a implicación, o compromiso e atoma de decisións conxuntas de tódolos actores que conforman a comunidade educativa e dan vida ó Centro Escolar. Ademáis foméntase e favorécese a toma de decisións conxuntas a través dun proceso de confianza, diálogo, entendemento, comunicación, axuda, implicación, cooperación, implicación que conforma e da vida a unha formación e educación “per se” enxerida na propia organización do centro.
- Tolerante no sentido de que todos e todas son persoas coas mesmas necesidades de estar e de da-la súa opinión, de ser tidos en conta, de ser respectados, etc.
- Creativo propiciando as críticas, autocríticas e as iniciativas.
- Así que, dende un posicionamento marcado pola afectividade entre tódolos compoñentes da comunidade educativa, salientamos:
- A educación para a igualdade, onde non existan discriminacións de índole sexista, cultural, relixiosa, étnica, ou por outras razóns físicas, psíquicas, de idade, cor , ritmos de aprendizaxe, etc.
- A educación para a convivencia en paz, fundamentada no respecto mutuo e na tolerancia, así como na resolución de conflitos de xeito harmónico, despertando actitudes e valores de solidariedade cara ós máis desprotexidos.
- A educación para o coidado e respecto da natureza , formando cidadáns e cidadás responsables do futuro do medioambiente, xa que son axentes activos da súa conservación ou deterioro.
- A Educación cívica e social, agrupando os eixos transversais da educación para a saúde, para o consumo responsable e para a educación vial, dotando ós nosos alumnos e alumnas de criterios que os guíen cara a un comportamento autónomo, como xestores do seu propio benestar.
- A aconfesionalidade inherente á nosa condición de centro público, asume unha orientación cara ós valores éticos e morais facilitadores de conductas sás e libres , dándolles ós nosos alumnos e alumnas a posibilidade de acceder á formación na área de relixión católica segundo está estipulado na lexislación vixente.
- Tentaremos prioriza-lo uso da lingua galega, así como valorar e dar a coñece-la riqueza do noso acervo cultural, xa que se atopan nunha coxuntura de crise diante do avance da lingua de prestixio sobre a propia, que neste momento está relegada ó eido restrinxido duns poucos galegofalantes.

- Utilizar o galego como lingua de aprendizaxe cando esta lingua sexa a utilizada maioritariamente como lingua vehicular nas familias e paulatinamente cando non se produzan estas circunstancias favorables.
- Preténdese un desenvolvemento integral da personalidade do alumnado e de tódalas súas capacidades promovendo o descubrimento, coñecemento e comprensión do contorno físico e social onde se desenvolve a súa vida cotiá, sentíndose parte integrante e activa do mesmo e valorando as tradicións e costumes.
- Promoveremos o coñecemento e utilización de regras de convivencia cunha actitude crítica, de axuda, cooperación e colaboración.
- Optimización da autonomía persoal, da capacidade crítica, autocrítica e constructiva, hábitos de hixiene, orde, limpeza, conservación, etc.
- A atención e resposta á diversidade susténtase na necesidade dun trato personalizado para adecuarse ó ritmo evolutivo e ás capacidades de cada nena/o, promovendo accións encamiñadas a compensar carencias sociais, culturais, afectivas, lingüísticas e valorando as diferencias como algo positivo e tendo en conta a riqueza da diversidade étnica. O Centro reestructurarase no plano organizativo, pedagóxico, curricular e metodolóxico en función das necesidades educativas atopadas cada curso escolar. Esta atención á diversidade contará con programas de intervención interdisciplinares de cara ó centro, á aula, ás familias e ó alumnado individualmente e terán en conta o contexto psicopedagóxico, o contexto legal e o contexto de actuación. Para cada problemática xurdida deseñaranse programas de intervención que den unha resposta eficaz e exitosa logo da realización de avaliacións psicopedagóxicas pola orientadora ou orientador do centro e recurrido sempre o asesoramento do Departamento de Orientación e dos EOE.
- Promóvese a existencia de diferentes medidas de atención á diversidade de alumnado: reforzo educativo, Adaptacións Curriculares, Agrupamentos específicos, apoios na aula con profesorado especialista en E.E. e Audición e Linguaxe.
- O modelo educativo que se desenvolve neste centro escolar baséase na tolerancia, actividade, apertura, participación, compromiso, entre outros aspectos.
- A nosa liña metodolóxica, sustentada polo traballo en equipo e toma de decisións consensuada, asume plenamente os postulados da pedagogía constructivista propugnada pola Reforma Educativa:

- A aprendizaxe significativa como eixo de tódalas aprendizaxes.
- A globalización.
- A investigación e experimentación como técnicas básicas.
- O ludismo.
- A actividade.
- Tolerancia.
- Cooperación.
- Actividade autoestructurante
- Constructivismo
- Consistencia evolutiva

- Aprender a aprender.
- Participación.
- Enxerido no medio físico, social e cultural.
- Aberto cara á comunidade (cara adentro e cara a fóra).
- A afectividade como marco e punto de partida de tódalas situacións de aprendizaxe.
- Trato personalizado do alumnado adecuándose ós diferentes ritmos madurativos e capacidades.
 - Significamos uns Principios pedagóxicos sociais como un servizo á sociedade pois o noso Colexio ofrécese á sociedade como unha comunidade onde todos son aceptados sen ningún tipo de discriminación, poden dialogar, e senten corresponsables do que alí se fai. Aspira a ser recoñecido como un servizo de interese social, porque:
 - Dá resposta a unha opción educativa que a nosa realidade social reclama, de acordo coas liberdades fundamentais dos cidadáns, constitucionalmente recoñecidas.
 - Cumpre unha función de servizo aos nenos, novos e adultos da contorna, e está aberto a cantos desexan a educación que nel se imparte.
 - Conta cuns equipos de profesionais e colaboradores que se comprometen a dar unha educación coherente e de calidade a todos os alumnos.
 - Ten o soporte e o estímulo dos pais do alumnado, comprometidos na opción educativa do Centro.
 - Promove a participación activa dos diversos grupos que constitúen a súa Comunidade Educativa.
 - ensino enxerido nunha contorna como aprendizaxes situados pois a súa acción educativa se enraízan no contexto autonómico e local no que está inserto; en consecuencia, comprométese a:
 - Descubrir e da a coñecer as características galegas entre o alumnado e as familias.
 - Potencia os valores da realidade da autonomía, nun clima de integración e apertura a todas as xentes e ás demais culturas.
 - Facilita ás familias que chegan doutros lugares, países,... os medios para integrarse no seu novo ambiente, sen renunciar á súa propia cultura.
 - É solidario cos demais centros educativos, cos que sente corresponsable e colaborar con eles no proceso de mellora da calidade educativa.
 - Traballa de forma directa e comprometida co alumnado, familias e sectores sociais que sofren marxinação ou teñen especiais dificultades ou deficiencias.
 - dinamizamos o enraizamento no seu medio copmo forma de compromiso con él pois o centro educativo debe cumprir o papel de promotot e favorecedor da iniciación do alumnado na vida social por iso está comprometido na dimensión social da persoa e na continua e necesaria transformación da sociedade, na mellora dos niveis de liberdade, de igualdade, de xustiza, tolerancia, respecto e de paz. O noso Colexio quere ser un lugar privilexiado para a promoción integradora de todas as dimensións nas que o alumno ha de crecer, madurar e desenvolverse. Esta tarefa do desenvolvemento integrador da persoa móvese nunhas coordenadas temporais concretas; é dicir, debe inserirse na propia xeración e cultura. Respectando o pasado e facendo fronte ao futuro sen perder a nosa

identidade, somos educadores cristiáns que queremos formar aos nosos alumnos para que sexan cidadáns activos e democráticos dentro dunha sociedade pluralista, para que sexan homes e mulleres con espírito de superación, con sentimentos universais e capaces de ir artellando o seu proxecto de vida.

OBXECTIVOS (Fins e principios educativos)

Enténdese como tales os obxectivos que se perseguen a distintos niveis. Todos eles teñenque impregnarse coas características manifestadas nos principios de identidade anteriores,e, segundo a súa natureza, podemos clasificalos en seis grandes grupos: pedagóxicos, de coordinación docente, humanos, institucionais, administrativos e de dinamización da lingua galega

a. Pedagóxicos:

- Concretar as ensinanzas básicas propostas desde a administración eadaptalas á realidade sociocultural da zona.
- Buscar unha aprendizaxe significativa, competencial e por tarefas integradas fronte á memorística.
- Modificar os esquemas didácticos, as metodoloxías e estratexias de aprendizaxe para desenvolver una ensinanza e un aprendizaxe competencial que teña en conta as 7CCCC.
- Afondar no tratamento que fai na aula dos temas transversais, valores, o fin de lograr o desenvolvemento das capacidades cognitivas, comunicativas, psicomotrices, afectivas-emocionais.
- Integrar o contexto non formal e o informal nas aprendizaxes.
- Fomentar a motivación do alumnado para que esta se reflicta logonunha perseveranza no traballo e nunha boa actitude cara aadquisición de coñecementos.
- Dinamizar un clima de respecto e uso entre as 2 linguas oficiaisda nosa comunidade autónoma.
- Desenvolver o sentido da iniciativa, o espírito emprendedor, o aprender a aprender que o capacite paraafrontar de xeito autónomo os problemas que se lle prantexen.
- Significar a diversidade como un valor e creando respostas educativas á diversidade.
- Facer visible á comunidade educativa que a labor docente non éexclusiva do profesorado. O seu éxito depende da responsabilidade ecolaboración por parte de todos os membros da comunidade.
- Escoller axeitadamente os materiais (libros de texto, apuntamentos,páxinas web...) cos que se vai traballar na aula, facendo máis fincapé as que traballen as TIC.
- Dinamizar os espazos do centro e a súa a distribución para optimizar o seuaproveitamento nas diferentes actividades.

b. De coordinación docente

- Fomentar a participación das familias a través da ANPA, C. ESCOLAR ou a través de calquera outro mecanismo (reunións familias de aula, titorías, delegados de familias,...)que favoreza a súa implicación nas actividades do centro.

- Axilizar as sesións de CCP, claustro e consello escolar coa exposición previa das actas para a súa aprobación.
- Optimizar as relacións entre os distintos equipos didácticos, equipos de ciclo, orientación e dirección, mellorando a coordinación entre todos eles que dea lugar a modelos de programacións, estratexias metodolóxicas, medidas de reforzo, respostas educativas ordinarias, adaptacións curriculares, etc uniformes e coherentes.
- Potenciar a figura educativa do titor na resolución de conflitos e na comunicación regular coas familias.
- Promover as reunións coas familias de xeito individual ou colectivo 1 vez ao mes.
- Dinamizar a realización das tarefas dos equipos nas horas de garda.

c. Humanos

- Fomentar un ambiente escolar baseado nas boas relacións entre os distintos sectores da comunidade que permita unha convivencia máis harmoniosa e enriquecendo as aprendizaxes a través dun CURRÍCULO COMUNITARIO E DOMÉSTICO.
- Delimitar o ámbito de actuación de cada sector dentro da comunidade para evitar intromisións innecesarias que desemboquen en situacións de conflito.
- Facer do NOFC un elemento real e práctico á hora de regular a situación de conflito e non só un documento onde se recollan os dereitos e deberes de cada un, implicando a todos na súa redacción para que todos o entendan como de obrigado cumprimento.
- Favorecer a mediación dos propios alumnos.
- Manter, na medida do posible, as mellores relacións coas diferentes institucións (Concello, ANPA, Consellería, etc) favorecendo o intercambio de información, de opinións e o diálogo tolerante para solucionar determinadas situacións.
- Promover o traballo colaborativo familia-escola.
- Ceder as instalacións ao resto da sociedade como espazos multifuncionais.
- Velar polo bo cumprimento das obrigas dos diferentes estamentos do centro e escoitar as súas suxestións.
- Aproveitar as achegas por parte das diferentes institucións como vía para enriquecer o labor educativo.

e. Administrativos

- Coñecer a normativa que regula o funcionamento dos centros e actualizarse cando existan modificacións.
- Expoñer ao público, con rigor, obxectividade e transparencia, o traballo administrativo e burocrático do centro.
- Facilitar a atención ao público desde a secretaría do centro.
- Potenciar o uso das novas tecnoloxías no cumprimento das tarefas administrativas entre o persoal docente, sobre todo os títulos.
- Potenciar a publicidade dos asuntos relacionados co centro mediante o correo electrónico, a páxina web, Facebook,...

f. Dinamización da lingua galega e a integración curricular das linguas

- Impulsar distintas accións que tendan a reforzar a lingua e cultura galega dentro do marco legal vixente en cada momento.
- Impulsar a organización de actividades que impliquen, fundamentalmente, a participación do alumnado, familias e profesorado (revistas, torneos dexogos populares...)

- Crear conciencia do uso da lingua galega como fonte de riqueza curricular
- Celebrar días estreitamente relacionados con Galicia, como o día das Letras Galegas, o Entroido, o Samaín, etc.

METODOLOXÍA XERAL

Os obxectivos presentados no punto anterior obrigan a adoptar no centro unha serie de medidas e estratexias encamiñadas á súa consecución. A liña de actuación proposta, que cubre a totalidade dos seis grupos, distingue os seguintes tres ámbitos de actuación:

- Pedagóxico
- De convivencia
- De relación coas institucións

Ámbito pedagóxico

- A liña pedagóxica que sigue este centro é coherente cos seus principios de identidade e está próxima ao *construtivismo*, aprendizaxe situado, integración da contorna nas aprendizaxes, que sitúa ao alumno como protagonista activo do proceso de ensino-aprendizaxe, para que sexa el mesmo, coa axuda e mediación do profesor, o que constrúa o seu coñecemento de xeito significativo. Non se desbotarán, non obstante, outros modelos de ensinanza como a INDIVIDUALIZADA, A CONECTADA, COGNITIVOS-MODELOS SOCIAIS: xogo de roles, grupos interactivos, ensinanza aprendizaxe por equipos, rompecabezas ou JIGSAW, PERSONAIS: xogo de roles, grupos interactivos... que poidan ser máis eficaces. Partimos de que cada docente aporta ao conxunto un estilo docente propio fundamentado na súa experiencia e formación. Isto enriquece o centro e constitúe un exemplo de espírito democrático para o alumnado. A labor educativa de cada Profesor-profesora será libre pero dentro dunha resposta á diversidade e tendo como referente APRENDIZAXES UNIVERSAIS pois así potenciaranse respostas máis interactivos, que presenten os coñecementos máis próximos á realidade (funcionais), que traballen mellor as competencias clave, que empreguen as TIC ou que premien a comprensión fronte á memorización, por ser máis coherentes cos obxectivos do centro.
- Fomentárase a coordinación entre os diferentes profesionais para conseguir una formación integral do alumnado e permitir que os todos os docentes traballencooperando entre eles. Deste xeito intentarase que toda a comunidade educativa, non só alumnos e docentes, vexan que o coñecemento no é un conceptocompartimentado senón global, ao que cada profesional pode aportar un punto devista.
- Poñerese especial atención ás características individuais de cada alumno para facer que a “atención á diversidade” sexa unha realidade no centro ao establecer con eles as medidas que a lei permite, facendo da ensinanza personalizada un continuo referente pois así o establece o Título II da LOMCE.
- Estableceranse, en función do horario do profesorado implicado, reunións periódicas entre os titores e o departamento de orientación para facilitar o intercambio de información entre eles.

- Dinamizaranse actuacións competenciais domésticas e/ou comunitarias coas familias para favorecer po reforzamento do currículo escolar.
- Optimizaranse sesión formativas-informativas coas familias
- Farase público a concreción curricular e as UDIS deseñadas e implementadas.
- Prestarase especial atención ao proceso de incorporación de alumnado de 4º de E.I. con periodo de adaptación as familias e alumnado en maio e charla formativa –informativa en xuño e periodo de adaptación en setembro sempre que exista dispoñibilidade das familias.
- O centro porá en marcha medidas-proxectos- actuacións que coiden os estilos de vida saudables incidindo na práctica deportiva e na alimentación san e equilibrada, o coidado e respecto do medio ambiente, o coñecemento da contorna por parte do profesorado e alumnado e familias.
- Estableceranse horarios de apertura das bibliotecas de aula en períodos de lecer e fomentaranse outras medidas dentro do horario lectivo que potencien estes espazos como un elemento de reforzo nos plans TIC e Lector do centro.
- Deseñaranse actuacións de fomento da lectura.
- Deseñaranse actuacións de aprendizaxe SERVIZO e APRENDIZAXES COMUNITARIOS.

Ámbito de convivencia

- Considérase esencial manter un bo clima de convivencia no centro entre os seus integrantes, como marco ideal para que se desenvolva unha labor educativa frutífera. Serán os propios membros da comunidade (alumnos, docentes, persoal non docente, pais/nais...) os que procuren manter este clima de xeito individual ou a través das organizacións que os representan (delegados de familias, claustro, consello escolar, comisión de convivencia...) e para iso organizaranse os espazos, as actividades, os horarios, as funcións, etc do xeito máis equilibrado posible, e mediante procedementos totalmente transparentes que impidan calquera trato de favor.
- Contemplanse actuacións coa participación das familias e cando menos en NADAL, ENTROIDO E FIN DE CURSO.
- Tamén se contará coa vontade de acatar as normas recollidas no NOFC (normas de organización, funcionamento e convivencia) do centro e o respecto polas medidas adoptadas cando non se cumpren. É importante que todos entendan que o orde é esencial para traballar e que o seu mantemento non ten por qué vir imposto senón que se ten que conseguir por consenso.
- Entre os docentes procurarase que exista un clima distendido que favoreza a comunicación e o intercambio de ideas que permita ao centro evolucionar pedagoxicamente.
- Proporase o diálogo como método principal para resolver calquera malentendido entre os membros da comunidade educativa, co fin de evitar que aparezan diferenzas que deriven en conflito.
- Porase especial coidado na atención a profesores de nova incorporación a centro poñendo en marcha reunións de benvida que impliquen a entrega dunha carpeta de documentación onde se resuman de xeito esquemático os aspectos máis importantes no funcionamento do centro (planos, horarios, normas básicas, liñas básicas de identidade do centro, protocolos de itinerancia, protocolos de solicitude de permisos, etc), que lle facilite a súa integración.

Ámbito de relación coas institucións

- Como norma xeral, este centro colaborará coas institucións das que depende (Goberno central e Xunta de Galicia) e acatará as medidas que lle sexan de aplicación en materia educativa, e porá os medios axeitados para difundilas na comunidade escolar.
- Este centro caracterizarase por manter unha comunicación, colaboración constante cos distintos sectores da comunidade educativa, principalmente Concello, RADIO MUNICIPAL, CASAS CULTURAIS, COMUNIDADES DE MONTES, BIBLIOTECA MUNICIPAL, e ANPA, OUTROS CENTROS EDUCATIVOS organizando actividades conxuntas.
- Levaranse a cabo reunións informativas colectivas cos pais a principios de curso e individuais ao longo do mesmo como canal de comunicación directa entre o centro e as familias. Estas manteranse regularmente informadas de todos os aspectos do centro que lle competen mediante comunicacións escritas (circulares) ou verbais (vía telefónica). Nos casos nos que se poida levar a cabo tamén se empregará o e-mail como vía de comunicación. No centro se depositarán as circulares que cada docente entregue as familias como estratexia de transparencia e para evitar que o E.D. non teña coñecemento de actuacións que afecten á responsabilidade civil e seguridade.
- Abriranse as instalacións a actividades culturais ou deportivas organizadas por outras institucións tanto dentro do horario escolar, se os destinatarios son os alumnos/as do centro, coma fóra do mesmo se son outros.
- Potenciarase o consello escolar e a directiva da ANPA como foro de discusión e contacto entre os diferentes sectores da comunidade educativa, poñendo as reunións a horas nas que poidan asistir a maioría dos seus membros.
- Promoveranse todo tipo de accións que impliquen a relación do centro do contorno no que está para aproximar ao alumno/a a realidade social na que vive: saídas, actos culturais, encontros deportivos...
- Facilitarase o desenvolvemento de proxectos ou programas con outros centros educativos como xeito de intercambiar experiencias: encontros deportivos, programas de intercambio, etc.
- Facilitarase o intercambio de información cos centros educativos aos que vaia o alumnado ao rematar E.I. sobre todo a través do departamento de orientación, co fin de coñecer mellor os perfís dos alumnos/as e mellorar a atención que se lles poida ofrecer no seu ingreso en E.P.
- Porase en práctica medidas relacionadas co respecto polo medio ambiente, tanto dentro coma fóra do horario lectivo: equipos de limpeza de patio, ensino baseado na recollida selectiva de lixo, saídas extraescolares a zonas de importante valor ecolóxico, etc.
- Empregarase a páxina web, Facebook, blog, comunicacións escritas, circulares, etc para facer públicos os diferentes actos, reunións ou actividades nos que participe, para optimizar a coordinación cos outros sectores implicados. Tamén publicitarase a través dos Medios de Comunicación da zona.

MEDIOS

Aquí especificanse os medios económicos, materiais, humanos e didácticos dos que dispoñemos para intentar poñer en práctica a metodoloxía adoptada e conseguir así os obxectivos propostos no PE.

Medios económicos

As achegas económicas que sustentan o centro proveñen principalmente da Consellería de Educación Universitaria mediante as partidas anuais fixadas nos seus orzamentos ou de fondos extras procedentes de PREMIOS OU PROXECTOS DE INNOVACIÓN.

No mes de febreiro establécese un orzamento anual para o centro que, despois de ser aprobado polo consello escolar, se envía á xefatura territorial. Esta determina a cantidade que lle corresponde ao centro en función dunha serie de parámetros, e ingresa na conta bancaria do centro o importe total en 3 prazos, que soen coincidir sobre marzo, maio e outubro.

Cada titora ou docente pode solicitar materiais ás familias ou ben un orzamento específico para adquisición de recursos que xestionará o docente xunto coas familias.

O centro acometerá os gastos de tfno., fotocopias, folios para os especialistas e material funxible dos especialistas.

Cada aula recibe una cuantía fixa 50€ por ano e una dotación de 5 € por alumnc-a.

O centro fai dotación de fondos da BIBLIOTECA CENTRAL.

O centro ten obriga de xustificar a totalidade de ingresos e gastos a finais do ano natural.

O “*proxecto de xestión*” é o documento que regula este aspecto no funcionamento do centro.

Medios materiais

O centro conta cunhas instalacións que permiten a posta en práctica da maioría das actividades programadas. Un problema que se pode atopar neste senso é a inexistencia dun salón de actos, moi necesario en festivais sinalados, conferencias ou calquera outro evento que implique a reunión de máis de 50 persoas. Para levar a cabo este tipo de reunión sóese acudir á salón das Casas Culturais das parroquias, ou no TEATRO MUNICIPAL, SALÓN DE ACTOS DOUTRAS INSTITUCIÓN, ...que se solicitan con antelación.

Polo demais o centro está dotado de medios informáticos e audiovisuais en cada aula e na sede administrativa aínda que están sendo escasos polo que sería necesaria a incorporación de TABLETS. CADA AULA TEN UNHA BIBLIOTECA E UNHA CENTRAL NA SEDE.

Existen canóns proxectores fixos nas aulas e PDI con ordenadores portatís. EXISTEN 3-4 ORDENADORES para udo de especialistas. 3 ordenadores na sede para uso do profesorado de garda. 1 ordenador para o D.O., 1 ordenador para o E. Directivo.

O material de música e psicomotricidade é itinerante e non moi abundante.

Existen tfnos. fixos nas aulas para recibir chamadas pagados polo concello e móbiles para efectuar chamadas.

A ORGANIZACIÓN XERAL NO FUNCIONAMENTO DO CENTRO

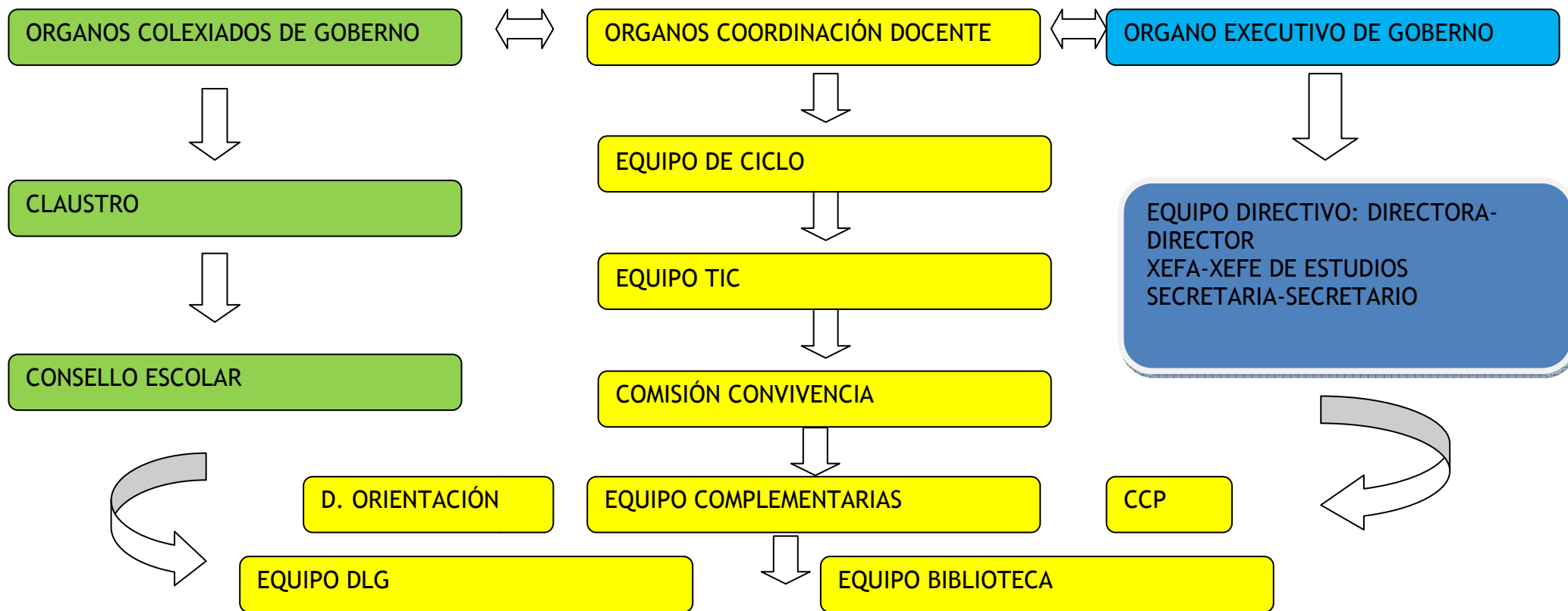
A continuación preséntase en forma de diagrama de fluxo o conxunto de individuos e colectivos que conforman a comunidade escolar do CRA MESTRA CLARA TORRES.

ORGANOS COLEXIADOS DE GOBERNO E DE COORDINACIÓN DOCENTE (capítulo III lomce): CONSELLO ESCOLAR, CLAUSTRO, ORGANOS COORDINACIÓN DOCENTE E DE ORIENTACIÓN

ORGANO EXECUTIVO DE GOBERNO: EQUIPO DIRECTIVO

Artículo 131. El equipo directivo.

1. El equipo directivo, órgano ejecutivo de gobierno de los centros públicos, estará integrado por el director, el jefe de estudios, el secretario y cuantos determinen las Administraciones educativas.

ÓRGANOS DE GOBERNO E DE PARTICIPACIÓN NA XESTIÓN E CONTROL DO CENTRO

ÓRGANOS UNIPERSOAIS

- COMPOSICIÓN:

XEFA DIRECTORA: Mª TERESA DOMÍNGUEZ PÉREZ (6 horas de dedicación ó cargo)
 XEFA DE ESTUDIOS: PURIFICACIÓN BUGARÍN GONZÁLEZ (4 horas de dedicación ó cargo).
 SECRETARIA: FÁTIMA VICENTE ÁLVAREZ (4 horas de dedicación ó cargo).
3 HORAS DE LIBRE DISTRIBUCIÓN

- FUNCIONES

- Exercer a representación do centro, representar a Administración educativa nel e facerlle chegar a esta as formulacións, aspiracións e necesidades da comunidade educativa.
- Exerce-la xefatura de todo o persoal adscrito ó centro.
- Exercer a dirección pedagóxica, promover a innovación educativa e impulsar plans para a consecución dos obxectivos do PEC.
- Garantir o cumprimento das leis e demais disposicións vixentes.
- Dirixir e coordinar tódalas actividades do centro cara a consecución do proxecto educativo do mesmo, de acordo coas disposicións vixentes e sen perxuício das competencias atribuídas ó Claustro de profesorado e ó Consello Escolar do centro.
- Propoñer á Administración Educativa o nomeamento e cese dos membros do equipo directivo, previa información ó Claustro de profesorado e Consello Escolar do centro.
- Impulsa-la colaboración coas familias, con institucións e con organismos que faciliten a relación do centro co contorno, e fomentar un clima escolar que favoreza o estudo e o desenvolvemento de actuacións conducentes a unha formación integral en coñecementos e valores do alumnado.
- Favorece-la convivencia no centro, resolve-los conflitos e impoñer tódalas medidas disciplinarias que correspondan ó alumnado, de acordo coas normas VIXENTES SEN PREXUIZO das competencias atribuídas ao consello escolar no artigo 127 desta lei. Para tal fin, promoverase a axilización dos procedementos para a resolución dos conflitos nos centros.
- Convocar e presidi-los actos académicos e as sesións do Consello Escolar e do Claustro de Profesoras e Profesores e executa-los acordos adoptados no ámbito da súas competencias.
- Realiza-las contratacións de obras, servicios e suministros, así como autoriza-los gastos de acordo co presuposto do centro, ordear-los pagos e visa-las certificacións e documentos oficiais do centro de acordo co establecido polas Administracións Educativas.
- Impulsar procesos de avaliación interna e colaborar nas avaliacións externas e do profesorado.
- Propoñer á Administración educativa o nomeamento e cesamento dos membros do equipo directivo, logo da información ao claustro de profesores e ao

- consello escolar do centro.
- Coordinar o conxunto de órganos do centro, realizar propostas de temas a tratar, prepara-las convocatorias, ordes do día, materiais precisos e axeitados.
 - Crear canles de comunicación horizontais e verticais.
 - Coordinar tódalas actividades do centro cara á consecución dos obxectivos propostos.
 - Impulsar e dinamiza-la innovación educativa favorecendo a creación dun clima axeitado fundamentado no diálogo e no consenso.
 - Elaborar, oídas as propostas do Claustro e coa colaboración da CCP tódolos aqueles proxectos de xestión do centro.
 - Dinamiza-la continuación da elaboración do PCC.
 - Optimiza-lo desenvolvemento do PAT.
 - Coordina-lo desenvolvemento e a dinamización do Plan de Orientación.
 - Impulsa-la formación continua do profesorado.
 - Favorece-lo mantemento dun clima de diálogo e consenso que favoreza unhas relacións e unha convivencia harmónica da comunidade educativa.
 - Modificar si é preciso o Plan de Autoprotección do centro

As horas de adicación ao cargo son as que seguen:

Dirección: 7 horas semanais

Xefatura de Estudos: 5 horas semanais

Secretaría: 5 horas semanais

O CLAUSTRO**FUNCÍONS**

- Formular propostas ó Consello Escolar e ó equipo directivo propostas para a elaboración da programación anual e proxectos.
- Promover iniciativas no ámbito da experimentación e da investigación pedagóxica e na formación do profesorado do centro.
- Elexir ós seus representantes no Consello Escolar do centro e na Comisión de elección de Directora ou Director.
- Fixar os criterios referentes á orientación, tutoría, avaliación e recuperación do alumnado.

- Analizar e valora-lo funcionamento xeral do centro, a evolución do rendemento escolar e os resultados das avaliacións internas e externas nas que participe o centro.
- Aprobar e avaliar a concreción do currículo e todos os aspectos educativos dos proxectos e da programación xeral anual.
- Coñecer as candidaturas á dirección e os proxectos de dirección presentados.
- Emitir informe sobre as normas de organización e funcionamento do centro.
- Coñecer a resolución de conflitos disciplinarios e a imposición de sancións e velar por que estas se atean á normativa vixente.
- Calquera outra que lle sexa atribuída pola administración educativa ou polas respectivas normas de organización e funcionamento.

- CALENDARIO DE ACTUACIÓN

- 1 vez a principio de curso e a final de curso e unha por trimestre e sempre que sexa preciso para o desenvolvemento organizativo e pedagóxico do centro. Cada mes haberán sesións informativas.

- CONSELLO ESCOLAR:

- COMPOSICIÓN:

PRESIDENTA: A PERSOA QUE OSTENTA A DIRECCIÓN

XEFA DE ESTUDIOS

SECRETARIA: (CON VOZ PERO SEN VOTO)

PROFESORAS-PROFESORES: 5 MEMBROS

NAIS/PAIS : 4 MÁIS A PRESIDENTA-e DA ANPA

1 REPRESENTANTE DO CONCELLO

- FUNCIONS:

a) Aprobar e avaliar os proxectos e as normas a que se refire o capítulo II do título V desta lei.

b) Aprobar e avaliar a programación xeral anual do centro sen prexuízo das competencias do claustro de profesores, en relación coa planificación e organización docente.

c) Coñecer as candidaturas á dirección e os proxectos de dirección presentados polos candidatos.

d) Participar na selección do director do centro nos termos que esta lei establece. Ser informado do nomeamento e do cesamento dos demais membros do equipo directivo.

De ser o caso, logo do acordo dos seus membros, adoptado por maioría de dous terzos, propoñer a revogación do nomeamento do director.

- e) Decidir sobre a admisión de alumnos con suxeición ao establecido nesta lei e disposicións que a desenvolvan.
- f) Coñecer a resolución de conflitos disciplinarios e velar porque se atean á normativa vixente. Cando as medidas disciplinarias adoptadas polo director correspondan a condutas do alumnado que prexudiquen gravemente a convivencia do centro, o consello escolar, por instancia de pais ou titores, poderá revisar a decisión adoptada e propoñer, de ser o caso, as medidas oportunas.
- g) Propoñer medidas e iniciativas que favorezan a convivencia no centro, a igualdade entre homes e mulleres e a resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social.
- h) Promover a conservación e renovación das instalacións e equipo escolar e aprobar a obtención de recursos complementarios de acordo co establecido no artigo 122.3.
- i) Fixar as directrices para a colaboración, con fins educativos e culturais, coas administracións locais, con outros centros, entidades e organismos.
- j) Analizar e valorar o funcionamento xeral do centro, a evolución do rendemento escolar e os resultados das avaliacións internas e externas en que participe o centro.
- k) Elaborar propostas e informes, por iniciativa propia ou por petición da Administración competente, sobre o funcionamento do centro e a mellora da calidade da xestión, así como sobre aqueles outros aspectos relacionados coa súa calidade.
- l) Calquera outra que lle sexa atribuída pola Administración educativa.

- CALENDARIO DE ACTUACIÓN:

- Este órgano reunirse preceptivamente en sesión ordinaria unha vez por trimestre e sempre que sexa convocado pola súa presidenta ou o solicite un tercio, polo menos, dos seus membros. Neste caso, a presidenta realizará a convocatoria no prazo máximo de 20 días a contar desde o seguinte día a aquel no que se presente a petición. A sesión celebrarase como máximo no prazo dun mes contado a partir do día seguinte ó da entrega da petición de convocatoria

- COMISIÓN ECONÓMICA

-COMPOSICIÓN

Directora-director

Secretaría.

Nai/pai: PRESIDENTA-PRESIDENTE ANPA

COORD. DE INFANTIL

- FUNCIONES

- Supervisión e control dos orzamentos do centro.

- CALENDARIO DE ACTUACIÓN

- Unha vez por trimestre e sempre que sexa necesario por cuestións orzamentarias.

ÓRGANOS DE COORDINACIÓN DOCENTE

No CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI existen os seguintes Órganos de Coordinación Docente:

1. Os Equipos Docentes: titorías
2. Comisión de Coordinación Pedagóxica.
4. Equipo de Dinamización da Lingua galega
5. Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares.
6. Departamento de Orientación
7. Equipo de Dinamización da Biblioteca Escolar
8. Equipo de Dinamización das Tecnoloxías da Información e da Comunicación.

1. Titorías

a. Cada grupo de alumnos/as do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI terá un mestre/a titor/a que será designado polo Director/a por proposta do/a Xefe/a de Estudos o cal, ademais da súa tarefa específica como docente, responsabilizarase da acción titorial do seu grupo-clase.

b. Funcións dos Titores/as (D. 374/1996) :

Os Titores e Titoras do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI teñen as seguintes funcións:

- o Participar no desenvolvemento do Plan de Acción Titorial a nas actividades de Orientación, baixo a coordinación do/a Xefe/a de Estudos, e coa colaboración do/a Orientador/a.
- o Proporcionar ao alumnado do seu grupo e as familias, no comezo do curso, información documental suficiente sobre calendario escolar, horarios, horas de titoría, actividades complementarias e extra escolares previstas e outras que puideran resultar de interese.
- o Recibir aos pais/nais do seu grupo na hora semanal , que se fixe na PXA.
- o Coñecer as características persoais de cada alumno/a a través da análise do seu expediente persoal, dos informes individualizados da avaliación e doutros válidos para conseguir ese coñecemento.
- o Coñecer os aspectos da situación familiar e escolar do alumnado que inciden no seu rendemento escolar.
- o Atender as dificultades de aprendizaxe do alumnado/a para proceder á adecuación persoal do currículo.
- o Coordinar as posibles adaptacións curriculares ou reforzos educativos necesarios para os alumnos/as do seu grupo.
- o Facilitar a integración do alumnado no grupo e fomentar a súa participación nas actividades do Centro.
- o Traballar a autoestima do seu alumnado, detectar as posibles dificultades e buscar a súa corrección.
- o Informar ao Equipo do Ciclo das características do grupo, especialmente naqueles casos que presenten problemas específicos.
- o Informar ao alumnado , ás familias e ao profesorado de todo o que lle afecte en relación coas actividades educativas, docentes e rendemento académico.
- o Coordinar o axuste das diferentes metodoloxías e principios de avaliación programados para o grupo de alumnos/as.
- o Colaborar co Departamento de Orientación do Centro nos termos que se establezan.
- o Coordinar o proceso de avaliación do seu grupo e adoptar as decisións que procedan referentes á promoción do alumnado dun Ciclo a outro, logo de oír aos pais/nais ou titores legais e tendo en conta as orientacións sinaladas no Plan de Orientación e no Proxecto Curricular da Etapa.
- o Colaborar cos demais titores/as no marco do Proxectos Educativo do Centro.

- o Orientar as demandas e inquedanzas do alumnado e mediar ante o resto do profesorado, alumnado e Equipo Directivo nos problemas que se presenten.
- o Cumprimentar os documentos oficiais relativos ao alumnado seu grupo.
- o Controlar as faltas de asistencia ou puntualidade dos alumnos e alumnas e xestionar os xustificantes correspondentes.
- o Fomentar a colaboración das familias nas actividades de apoio á aprendizaxe e orientación dos seus fillos/as.
- o Atender ao alumnado, xunto co resto de profesores/as do Centro , durante os períodos de recreo e noutras actividades complementarias.
- o Realizar as Programacións de Aula de acordo cos aspectos xerais recollidos no Proxecto Educativo do Centro, nos Curriculares da Etapa e na Programación Didáctica do correspondente Ciclo.
- o Responsabilizarse do inventario, uso e conservación do material funxible e non funxible da súa aula.
- o Aquelas outras que se lle puidesen encomendar para o mellor desenvolvemento da acción tutorial.

c. Organización das Titorías.

- o Co fin de facer efectiva a relación do profesorado-titor coas familias, fixarase na Planificación Xeral Anual unha hora semanal para a atencións ás nais/pais ou titores legais dos alumnos e alumnas que será os martes pola tarde de 16,00-17,00 horas ou calquera outro día sempre que sexa solicitado polas familias a través dun escrito, dun e-mail, chamada de tfno. ou outro recurso acordado para favorecer a conciliación entre a tarefa docente e de titoría.
- o O Equipo Docente que imparte clase a un mesmo grupo de alumnos estará coordinado polo profesorado-titor e realizará, entre outras, a adaptación a cada aula do currículo de referencia.

2. Equipos de E. I.

- a. Os Equipos de Ciclo de E.I. que agruparán a todo o profesorado que imparten docencia nel, son os órganos básicos encargados de organizar e desenvolver, baixo a supervisión e coordinación do/a Xefe/a de Estudos, as ensinanzas propias da Etapa.
- b. Os membros do equipo de ciclo deberán unificar ao máximo os criterios acerca de métodos didácticos, terminoloxía empregada, sistema de avaliación e promoción dos alumnos/as, co fin de lograr a continuidade da acción durante toda a etapa educativa.
- c. O profesorado especialista en E.I. para facer máis expansiva a súa participación, poderá cambiar de aula cada tres cursos , segundo o aconselle a mellor organización do servizo e sempre coa aquiescencia do Servizo de Inspección.
- d. Son competencias do Equipos de Ciclo:
 - o Formular propostas ao Equipo Directivo e ao Claustro de Profesores relativas á elaboración ou modificación do Proxecto Educativo do Centro e da Programación Xeral Anual.
 - o Formular propostas á Comisión de Coordinación Pedagóxica relativas á elaboración dos Proxectos Curriculares ou á modificación deles.
 - o Valorar e experimentar métodos e técnicas que permitan unha mellora cualitativa do ensino
 - o Informar sobre a conveniencia da participación do alumnado en programas e ou actividades pedagóxicas.

- o Elaborar a programación didáctica das ensinanzas que ten recomendadas, deseñar os materiais e recursos didácticos que se van a utilizar, incluídos os libros de texto e, se é o caso, elaborar as adaptacións curriculares para o alumnado con necesidades educativas específicas, seguindo as directrices establecidas polo Equipo de Orientación e a Comisión de Coordinación Pedagóxica.
- o Planificar as actividades complementarias e extraescolares que se pretenden realizar desde o Equipo de Ciclo, de acordo cos recursos dispoñibles e coa PXA.
- o Unificar criterios referidos ao tratamento das condutas, hábitos, disciplina e valores do alumnado en relación co Plan de Convivencia e estas NOFC.

e. A programación didáctica do equipo de ciclo incluírá, necesariamente, os seguintes aspectos:

- o Os obxectivos, os contidos, CCCC e os criterios-indicadores de avaliación, con especial referencia aos mínimos esixibles.
- o Relación de unidades, centros de intersección-contidos, CCCC, temporalización
- o A metodoloxía didáctica que se vai aplicar: ambiente de aprendizaxe (espazos, tempos, Os materiais e recursos didácticos que se vaian utilizar, incluídos os libros para uso do alumnado), principios metodolóxicos, perspectiva didáctica, agrupamentos, apertura do contorno, papel do profesorado, papel do alumnado
- o Os procedementos de avaliación da aprendizaxe do alumnado.
- o As actividades de recuperación e os reforzos para lograr a dita recuperación.
- o A programación correspondente aos temas transversais.
- o As accións para desenvolver o plan TIC, p. lingüística, plan de convivencia, p. actividades complementarias
- o As actividades complementarias e extraescolares que se pretenden realizar desde o equipo de ciclo.
- o As medidas de atención á diversidade e se é o caso, as adaptacións curriculares para os alumnos que as precisen.
- o Os profesores programarán a súa actividade docente de acordo coas programacións didácticas do ciclo ao que pertencen, incluídas no correspondente proxecto curricular de etapa. No caso de que algún profesor decida incluír na programación da súa actividade docente algunha variación con respecto á programación conxunta do equipo, esta variación, e a xustificación correspondente, incluírase na programación deste, sempre que así o acorde o equipo de ciclo, ou, en último caso, a comisión de coordinación pedagóxica.

f. Organización e funcionamento do equipo de Ciclo:

- o O equipo de ciclo estará dirixido por unha persoa coordinadora, que desempeñará as súas funcións durante dous cursos académicos, sempre que siga formando parte do ciclo, e será designados polo director do centro, por proposta do equipo de ciclo. Deberán ser mestres que impartan docencia no ciclo, preferentemente con destino definitivo e horario completo no centro.
- o Os membros do equipo de ciclo deberán unificar ao máximo os criterios acerca de métodos didácticos, terminoloxía empregada, sistema de avaliación e promoción dos alumnos/as, co fin de lograr a continuidade da acción durante toda a etapa educativa. O equipo de ciclo, que agruparán a tódolos mestres que impartan docencia nel, son os órganos básicos encargados de organizar e desenvolver, baixo a supervisión do xefe de estudos, as ensinanzas propias do ciclo.
- o Cada equipo de ciclo estará dirixido por unha coordinadora, que desempeñará as súas funcións durante dous cursos académicos, sempre que siga formando parte do ciclo, e serán designados polo director do centro, por proposta do equipo de ciclo. Deberán persoas docentes que impartan docencia

no ciclo, preferentemente con destino definitivo e horario completo no centro. o Cando por determinadas circunstancias non haxa unha proposta de coordinador/a por parte do equipo de ciclo, o director, escoitada á xefatura de estudos, designará coordinador/a á persoa do ciclo na que concorrán en orden os seguintes criterios: 1º Non ter sido coordinador/a de ciclo no Centro. 2º Non ter sido coordinador/a de ningún outro órgano de coordinación docente no Centro. 3º Maior antigüidade no Centro sen ter exercido ningunha coordinación. 4º Se exerceu de coordinador/a en anos pasados será designado aquel que leve máis anos sen selo.

o Os coordinadores de ciclo cesarán nas súas funcións ao final do seu mandato ou ao producirse algunha das causas seguintes:

Renuncia motivada aceptada polo director, oído o equipo de ciclo.

Revogación polo director por proposta do equipo de ciclo mediante informe razoado, con audiencia do interesado.

Cando cese o Coordinador do Ciclo antes de finalizar o prazo para o que foi nomeado/a, a Dirección nomeará un mestre ou mestra que o/ao substitúa ata o 30 de xuño.

o Os Equipos de Ciclo reuniranse segundo o estipulado na PXA e a asistencia será obrigatoria para todos os seus membros.

g. Correspóndelle ao/á Coordinadora-or do Ciclo:

o Dirixir e coordinar as actividades académicas do Ciclo.

o Convocar, presidir e levantar acta das reunións do Equipo.

o Participar na elaboración do Proxecto Curricular da Etapa e elevar á Comisión de Coordinación Pedagóxica as propostas formuladas a este respecto polo Equipo do Ciclo.

o Coordinar a ensinanza no correspondente Ciclo, de acordo co Proxecto Curricular.

o Responsabilizarse da elaboración da Programación Didáctica do Ciclo e Memoria final de curso.

o Colaborar na elaboración e deseño do reforzo educativo e adaptacións curriculares.

o Velar pola conservación do equipamento específico do Ciclo, coordinar ao uso dos espazos dispoñibles e propoñer a adquisición de novos materiais.

o Coordinar as actividades complementarias e extraescolares e a programación dos temas transversais referidas ao seu Ciclo, de acordo coa Programación Xeral Anual.

o Colaborar co Secretario ou Secretaria na elaboración e actualización do inventario do Centro.

o Aqueloutras funcións que lle encomende a Xefatura de Estudos no ámbito da súa competencia, especialmente as relativas ao reforzo educativo, adaptación curricular individualizada e actividades complementarias.

o Aos/ás Coordinadores/as de Ciclo disporán dunha hora no seu horario lectivo semanal para o exercicio das súas funcións específicas.

3. A Comisión de Coordinación Pedagóxica (CCP)

a. Estará constituída polo/a

o Directora-director como Presidente,

- o O/A Xefa/e de Estudos,
- o Os mestres ou mestras coordinadores de Ciclo,
- o O/A Xefa/e do Departamento de Orientación,
- o O profesorado de apoio ao alumnado con necesidades específicas de apoio educativo
- o O/a Coordinadora/or do Equipo de Dinamización da Lingua Galega.
- o A persoa responsable de Equipo de Biblioteca Escolar

b. Competencias da Comisión de Coordinación Pedagóxica:

- o Elevar propostas ao claustro co fin de establecer os criterios para a elaboración dos proxectos curriculares.
- o Velar para que a elaboración dos proxectos curriculares de etapa e o plan de acción tutorial se realice conforme os criterios establecidos polo claustro.
- o Asegurar a coherencia entre o proxecto educativo do centro, os proxectos curriculares de etapa e a programación xeral anual.
- o Establecer as directrices xerais para a elaboración das programacións didácticas dos equipos de ciclo e do plan de acción tutorial, así como das adaptacións curriculares incluídas no Proxecto Educativo. Garantir a coordinación dos criterios de avaliación e promoción nos distintos Ciclos, de acordo coa lexislación vixente.
- o Propoñer ao claustro de profesores a concreción curricular para a súa aprobación.
- o Fomentar a avaliación de todas as actividades e proxectos do centro, colaborar nas avaliacións a iniciativa dos órganos de goberno e da administración educativa e impulsar plans de mellora, caso de ser preciso, como consecuencia das citadas avaliacións. Propoñer ao Claustro de Profesores a planificación xeral das sesións de avaliación, de acordo coa Xefatura de Estudos.
- o Canalizar, de ser o caso, as necesidades de formación do profesorado.
- o A CCP poderá convidar ás súas reunións a outros membros do persoal docente cando pola importancia dos temas tratados o considere necesario ou conveniente.
- o Se fora necesario, propoñer á xefatura estudos a persoa responsable do equipo de actividades complementarias e extraescolares.
- o Propoñer aos profesores que han de formar parte de:

Equipos de Ciclo

Equipo de Dinamización da Lingua Galega (EDLG).

Equipo de Dinamización TIC (EDTIC).

Equipo de Dinamización da Biblioteca Escolar (EDBE).

Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares.

c. Réxime de funcionamento da Comisión de Coordinación Pedagóxica.

- o Actuará como Secretario/a e levantará acta das reunións un membro da Comisión, designado polo/a director/a, oídos os restantes membros. Habitualmente será o/a responsable de informar ao Claustro dos acordos tomados.

o A comisión de coordinación pedagóxica reunirse cunha periodicidade mínima mensual e realizará unha sesión extraordinaria ó comezo do curso e outra ó finalizar este, así como cantas outras se consideren necesarias. As actividades que se van realizar pola comisión de coordinación pedagóxica incluíranse na programación xeral anual.

O Equipo de Dinamización da Lingua Galega:

a. Para potenciar o uso da lingua galega no CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI, constitúese o Equipo de Dinamización da Lingua Galega, de acordo co establecido no Decreto 79/2010, para o plurilingüismo no ensino non universitario de Galicia.

o O Equipo de Dinamización da Lingua Galega estará constituído, cando menos, por un mestre de cada Ciclo e estará dirixido por un/ha Coordinador/a, elixido/a entre os membros do Equipo, preferentemente con destino definitivo no Centro, e por un período de dous cursos académicos renovables. Poderanse incluír no citado equipo, ademais dos anteriores, aqueles mestres/as que en un momento concreto se consideren necesarios.

o O/A mestre/a coordinador/a do Equipo de Dinamización da Lingua Galega será nomeado pola Dirección, a proposta dos compoñentes do Equipo.

o As actividades a realizar polo EDLG incluíranse na PXA.

o O Equipo de Dinamización da Lingua Galega reunirse coa periodicidade marcada na PXA. En todo caso, establécense como prescritivas unha reunión mensual e realizará unha sesión extraordinaria ao comezo do curso e outra ao remate. Das anteditas reunións levantarase a acta correspondente.

b. O Equipo de Dinamización da Lingua Galega do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI ten as seguintes competencias :

o Participar na toma de decisións respecto da lingua en que ese impartirán as materias

o Decidir no PLC as medidas a adoptar para que o alumnado que non teña suficiente dominio do galego poida seguir con aproveitamento as ensinanzas que se lle impartan

o Presentar propostas ao Claustro e o Equipo Directivo para a fixación dos obxectivos de dinamización da lingua galega que se incluírán no Proxecto Lingüístico do Centro.

o Elaborar e dinamizar un plan anual de actividades de dinamización sociolingüística incluídas na PXA tendentes á consecución dos obxectivos incluídos no Proxecto Lingüístico de Centro.

o Presentar para a súa aprobación no Consello Escolar o orzamento de investimento dos recursos económicos dispoñibles para os fins arriba mencionados.

o Aqueloutras funcións que a Consellería de Educación e Ordenación Universitaria prevexa na súa normativa específica.

c. Competencia do/a Coordinador/a do EDLG:

o Colaborar na elaboración da Concreción Curricular da Etapa.

o Convocar e presidir as reunións do Equipo

o Responsabilizarse de levantar acta das reunións, así como da redacción da Memoria final, na que se fará unha avaliación das actividades realizadas que se incluírá na Memoria de final de curso.

o Trasladar os documentos elaborados polos membros do EDLG ás instancias encargadas da súa revisión ou aprobación.

o Proporcionarlle aos membros da Comunidade Educativa información sobre as actividades do EDLG e de todos aqueles actos e institucións relacionados coa realidade galega.

o Ao/Á Coordinador/a do Equipo de Dinamización da Lingua Galega disporá dunha hora no seu horario lectivo semanal para o exercicio das súas funcións.

O Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares

a. Será o encargado de promover, organizar e facilitar o acceso a este tipo de actividades.

o O Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares estará dirixido por un/ha Xefe/a de Equipo, preferentemente con destino definitivo no Centro, e por un período de dous cursos académicos renovables, se é o caso, e formaran parte del os/as mestres/as que participen en cada actividade concreta.

o O/A mestre/a coordinador/a do Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares será nomeado pola Dirección por proposta da Xefatura de Estudos baixo cuxa supervisión actuará, oída a comisión de coordinación pedagóxica.

o O xefe do equipo de actividades complementarias e extraescolares cesará ao producirse algunha das circunstancias seguintes: renuncia motivada aceptada polo director ou revogación polo director por proposta da CCP mediante informe razoado, con audiencia do interesado.

o Cando cese o xefe do equipo de actividades complementarias e extraescolares antes de finalizar o prazo para o que foi designado, o director nomeará un profesor/a ata 30 de xuño.

o No seo do Equipo poderán constituírse comisións para actividades concretas, dirixidas por un/ha Coordinador/a da actividade, baixo a dependencia directa do/a Xefe/a do Equipo e en estreita colaboración co Equipo Directivo.

o O CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI, previa aprobación do Consello Escolar, poderá establecer convenios de colaboración con asociacións culturais ou entidades sen ánimo de lucro para o desenvolvemento de determinadas actividades complementarias e/ou extraescolares.

o O Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares reunirse con periodicidade marcada pola PXA e levantará as actas correspondentes.

b. Equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI ten as seguintes competencias:

o Elaborar o programa anual destas actividades, tendo en conta as propostas dos Equipos de Ciclo, e as orientacións do Claustro e Comisión de Coordinación Pedagóxica.

o Xustificar na Memoria anual, cada unha destas actividades especificando obxectivos, responsables, momento e lugar de realización, repercusións económicas e forma de participación do profesorado.

o Promover e coordinar as actividades culturais e deportivas en colaboración co Claustro, a Comisión de Coordinación Pedagóxica e os Equipos de Ciclo.

o Facer propostas ao Equipo Directivo para a realización e intercambio de actividades con outros centros do noso contorno.

c. É competencia específica do/a Xefe/a do Equipo:

- o Elaborar o programa anual destas actividades para o que se terán en conta as propostas dos equipos de ciclo, dos profesores e dos pais e as orientacións do Claustro e Comisión de Coordinación Pedagóxica.
- o Recoller a programación de cada unha das actividades onde se especifiquen obxectivos, promotores e responsables da actividade, momento e lugar de realización, repercusións económicas, forma de participación do alumnado e valoración.
- o Promover e coordinar as actividades culturais en colaboración co Claustro, a Comisión de Coordinación Pedagóxica, os Equipos de Ciclo e a ANPA
- o Proporcionarlles aos membros da Comunidade Educativa a información relativa ás actividades do Equipo.
- o Elaborar unha Memoria final coa avaliación das actividades realizadas que se incluírá na Memoria Anual do Centro.
- o Convocar, presidir e levantar acta das reunións se fora preciso realizalas. En calquera caso debe recoller e arquivar os documentos de traballo relativos á preparación e á organización das principais celebracións: Magosto, Nadal, Entroido e Letras galegas.
- o Ao/A Xefe/a do Equipo disporá dunha hora no seu horario lectivo semanal para o exercicio das súas funcións.

d. Terán a consideración de complementarias aquelas actividades didácticas que se realizan co alumnado en horario lectivo e que, formando parte da programación, teñen carácter diferenciado polo momento, espazo ou recursos que utilizan, como poden ser visitas educativas, traballos de campo, conmemoracións ou semellantes. Son de carácter voluntario para o alumnado.

e. O Equipo Directivo do Centro arbitra ó xeito de atender aos alumnos/as que non participen nesas actividades e que, a ser posible, consiste na integración temporal nas aulas de nivel académico máis próximo, ou ben quedan baixo a responsabilidade dos mestres que lles correspondese no horario afectado.

f. Teñen a consideración de extraescolares aquelas que, sendo organizadas polo Centro e figurando no Plan Xeral Anual e aprobadas polo Consello Escolar, se realizan fóra do horario lectivo. Son de carácter voluntario para o alumnado.

g. O CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI facilitará e promoverá a participación dos distintos sectores da comunidade escolar na selección, organización, desenvolvemento e avaliación das actividades complementarias e extraescolares que figurarán na PXA.

h. Actividades fóra do Centro e /ou localidade.

o Consello Escolar aprobará a principio de curso a PXA e nesta figurarán, da maneira máis detallada posible, as actividades complementarias e extraescolares propostas para o curso.

o O ED do centro ou, se ó o caso, a entidade organizadora garantirá a adecuada atención e vixilancia dos alumnos participantes durante a realización das actividades escolares complementarias e extraescolares.

o Os alumnos e alumnas serán acompañados por un número suficiente de profesorado nunha proporción mínima dun mestre ou mestra por cada unidade procurándose unha ratio dun profesor ou profesora por cada vinte alumnos. Para o alumnado de Educación Infantil, e en casos concretos, arbitrase o reforzo correspondente.

o Para a asistencia a cada actividade o alumnado precisará da autorización escrita dos seus titores legais segundo modelo achegado polo Centro.

Departamento de Orientación

a. Forman parte do Departamento de Orientación:

o O/A Xefa do Departamento de Orientación.

o Os/as mestres/as de Pedagogía Terapéutica e Audición e Linguaxe, que exercen as funcións de apoio á atención ao alumnado con necesidades educativas.

o Os/As Coordinadores/as de Ciclo

As funcións do Departamento de Orientación do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI, reguladas polo Decreto 120/1998 e a Orde do 24 de xullo de 1998, que o desenvolve, son as seguintes

b. Relacionadas coa inclusión e a diversidade

:

o Asesorar ao Equipo Directivo sobre o contido do Proxecto Educativo do Centro e os documentos que o integran, especialmente sobre as medidas de atención á diversidade e a acción tutorial.

o Elaborar e poñer en práctica programas destinados á prevención e detección precoz de dificultades de aprendizaxe.

o Axustar as propostas de apoio educativo á realidade de cada alumna e alumno, con intervencións inclusivas e orientadas polo potencial de aprendizaxe do alumnado.

o Facilitarlle ao alumnado o apoio e asesoramento para enfrontar os momentos escolares máis decisivos ou de maior dificultade.

o Asesorar aos Equipos de Ciclo e mestres/as en xeral, nos procesos de axuste e desenvolvemento das concrecións curriculares, das programacións de ciclo, das medidas de reforzo educativo e nas adaptacións curriculares.

o Impulsar a participación do profesorado en programas de investigación e innovación nos ámbitos relativos a hábitos de traballo, programas de ensinar a pensar, habilidades sociais, e outros que se puideran considerar de interese.

o Facilitar asesoramento a toda a comunidade educativa sobre as diferentes medidas e recursos para a atención do alumnado con necesidade específica de apoio educativo.

c. Relacionadas coa acción tutorial:

o Colaborar cos mestres/as-titores/as no desenvolvemento das medidas contempladas no Plan de Acción Tutorial (PAT), asesorando á totalidade da comunidade educativa sobre o sistema educativo, os procesos de admisión, as accións de acollida, os cambios de centro e a participación na organización e goberno dos centros.

o Colaborar cos diferentes equipos docentes no deseño e elaboración de protocolos para a realización da avaliación inicial do alumnado.

d. Relacionadas coa convivencia e coa educación en valores:

o Asesorar á comunidade educativa sobre a elaboración e aplicación das normas de organización e funcionamento.

o Deseñar e pór en práctica programas destinados á promoción da convivencia e á resolución pacífica dos conflitos, asesorando na elaboración do Plan de Convivencia do Centro.

e. Relacionadas co Plan de Orientación, co Plan Xeral Anual e coa Memoria final de cada curso escolar:

- o Manter actualizado o Plan de Orientación, concretando no Plan Anual do Departamento as actuacións previstas para o curso, os seus destinatarios, os responsables da súa execución e a temporalización correspondente.
- o Realizar a Memoria final do curso en base ao desenvolvemento do Plan Anual, cunha adecuada fundamentación das propostas de mellora que procedan para o curso seguinte.

f. Relacionadas cos procesos de avaliación e calidade:

- o Colaborar nos diferentes procesos de avaliación do Centro, nos termos que se establezan.
- o Asesorar á totalidade da comunidade educativa sobre os procesos de mellora e calidade do sistema educativo

g. Réxime de funcionamento do Departamento de Orientación.

- o O Departamento de Orientación do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI reunirse con periodicidade semanal, e realizará unha sesión extraordinaria ao comezo do curso e outra ao remate, así como cantas outras se consideren necesarias. Destas reunións levantaránse as correspondentes actas.

h. Funcións do/a Xefe/a do Departamento de Orientación.

- o Dirixir a coordinar as actividades e actuacións propias do Departamento.
- o Responsabilizarse da redacción do Plan de Actividades do Departamento, velar polo seu cumprimento e elaborar a Memoria final do curso.
- o Participar na elaboración do Proxecto Educativo do Centro representando ao Departamento na Comisión de Coordinación Pedagóxica.
- o Convocar e presidir as reunións do Departamento conforme ao procedemento que se estableza.
- o Velar pola confidencialidade dos documentos, se é o caso.
- o Coordinar a adquisición de material e de equipamento específico, velando polo seu uso correcto e conservación.
- o Realizar as avaliacións psicopedagóxicas, se é o caso, e asesorar no deseño, desenvolvemento e avaliación das medidas de atención á diversidade conforme ao procedemento que se estableza.
- o Coordinar, en colaboración cos profesores ou profesoras de apoio, a atención do alumnado con necesidades educativas específicas, elevando ao/á Xefe/a de Estudos, cando cumpra, a proposta de organización da docencia para este alumnado.
- o Asistir ás reunións convocadas polo xefe ou xefa do departamento de orientación do instituto de educación secundaria ao que estamos adscritos. (IES Mos).
- o Participar nas sesións de avaliación para o deseño, desenvolvemento e avaliación de actuacións conxuntas que permitan a coherencia das respostas educativas.
- o Aqueloutras funcións que a Administración Educativa lle poida asignar referidas á orientación.

i. Organización da atención ao alumnado con necesidades educativas específicas.

o Por alumnado que presenta necesidades educativas específicas entendemos aquel que requira, por un período da súa escolarización no CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI ou ao longo de toda ela, determinados apoios e atencións educativas específicas derivadas de discapacidade física, psíquica ou sensorial ou por manifestar trastornos graves da conduta. Así mesmo, inclúense dentro deste grupo a aqueles alumnos ou alumnas que precisan de actividades complementarias ao currículo ordinario debido a unha alta capacidade intelectual.

o Como norma xeral, o alumnado con necesidades específicas de apoio educativo, recibirá atención docente directa por parte do profesorado do grupo no que se integra, coa axuda, se é o caso, do profesorado de apoio na propia aula.

o Excepcionalmente, en función das necesidades do alumnado e das adaptación curriculares establecidas poderanse facer intervencións diferenciadas, debidamente temporalizadas, fóra da aula, segundo as directrices do Departamento de Orientación contempladas no Plan de Atención á Diversidade, baixo a supervisión e coordinación da Xefatura de Estudos.

o Tanto a estancia como a atención educativa no Centro de alumnos e alumnas con algún tipo de minusvalía física, psíquica ou sensorial será coordinada polo Departamento de Orientación, en colaboración coa Xefatura de Estudos.

o Sen prexuízo da permanencia durante un curso máis no mesmo ciclo, a escolarización deste alumnado no CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI poderá prolongarse un ano máis, sempre que favoreza a súa integración socioeducativa.

Equipo de Dinamización da Biblioteca Escolar

a. O/A mestre/a Coordinador/a da Biblioteca Escolar será nomeado/a pola Dirección, por un período de dous anos. Actuará baixo a coordinación da Xefatura de Estudos e disporá, sempre que as necesidades do Centro llo permitan, da liberación horaria que recolla no seu momento o Plan Xeral Anual. A persoa que asuma o cargo de Coordinadora de BE terá as obrigas individuais que marque a normativa. As tarefas relacionadas coa BE considéranse unha labor colectiva do EBE e do resto do Claustro: Estas tarefas estará dirixida pola persoa coordinadora que en ningún caso pode realizalas en solitario.

b. O Equipo de Dinamización da Biblioteca Escolar: Equipo da Biblioteca Escolar estará constituído, cando menos, por un mestre de cada Ciclo e terá a responsabilidade de favorecer a integración da BE Curros Enríquez no proceso educativo, coa participación activa de todo o equipo docente, que debe acoller favorablemente todas as intervencións que se van realizar no Centro neste eido.

c. Equipo da Biblioteca Escolar reunirse coa periodicidade establecida na PXA e realizando unha sesión extraordinaria ao comezo do curso e outra ao remate, así como cantas outras se consideren necesarias. Destas reunións levantarase as actas correspondentes. As actividades propostas polo Equipo da Biblioteca incluíranse na Programación Xeral Anual.

d. Funcións do Equipo de Biblioteca.: As funcións dinamizadora do Equipo da Biblioteca están recollidas na Orde do 17 de xullo de 2007, pola que se regula a percepción do compoñente singular do complemento específico por función titorial e outras funcións docentes e son as seguintes:

o Elaborar o Proxecto Anual da Biblioteca Escolar e a Memoria final.

o Coordinar, seguindo as directrices da Consellería, a elaboración e posta en práctica do Proxecto Lector do Centro, coa participación de todo o profesorado.

o Elaborar o programa anual de obxectivos e accións para o desenvolvemento do Proxecto Lector do Centro (Plan Anual de Lectura) que se incluírá na Programación Xeral Anual.

o Realizar o tratamento técnico dos fondos (selección, organización, clasificación e catalogación).

o Informar ao Claustro das actividades da Biblioteca e integrar as súas suxestións.

- o Difundir os fondos existentes e as súas posibilidades de consulta entre toda a comunidade escolar.
 - o Definir os criterios para o préstamo e atender o servizo xunto coas persoas que se fagan cargo do préstamo
 - o Asesorar ao profesorado en técnicas de animación á lectura, estratexias de dinamización, formación de usuarios e traballo documental, seleccionando e elaborando materiais, xunto co resto do profesorado, para a formación do alumnado nestes aspectos.
 - o Coordinar a intervención do Equipo de Biblioteca Escolar.
 - o Representar ao Equipo da Biblioteca na Comisión de Coordinación Pedagóxica.
 - o Atender ao alumnado que utilice a Biblioteca escolar, facilitándolles o acceso ás diversas fontes e orientándoo na súa utilización correcta.
 - o Establecer un horario de uso da Biblioteca para todos os grupos-clase do Centro.
 - o Planificar actividades de fomento do hábito lector para o alumnado e asesorar ao profesorado no seu desenvolvemento.
 - o Coordinar datas conmemorativas específicas para o fomento do hábito lector.
 - o Colaborar na planificación de traballos para que o alumnado poida utilizar os diferentes recursos.
 - o Coordinar a adquisición de novos materiais e fondos para a Biblioteca, organizando a selección final.
 - o Establecer e potenciar relacións con outros centros documentais.
- Aqueloutras funcións que a Consellería de Educación e Ordenación Universitaria estableza na súa normativa específica sobre bibliotecas escolares.

Equipo de Dinamización das Tecnoloxías da Información e da Comunicación.

- a. A Coordinación do Equipo de dinamización das TIC. A persoa coordinadora será nomeada pola Dirección, por proposta da Xefatura de Estudos, e disporá, da liberación horaria que recolla no seu momento o Plan Xeral Anual. A persoa coordinadora do Equipo de dinamización das TIC terá as obrigas individuais que marque a normativa. As tarefas relacionadas co Equipo de dinamización das TIC considéranse unha labor colectiva do Equipo e do resto do Claustro dirixida pola persoa coordinadora que en ningún caso podería realizalas en solitario.
- b. O Equipo de dinamización das TIC estará constituído, cando menos, por un mestre de cada Ciclo, reunirse con periodicidade marcada na PXA e realizará unha sesión extraordinaria ao comezo do curso e outra ao remate del, así como cantas outras se consideren necesarias. De tales reunións levantarase as actas correspondentes. As actividades propostas polo Equipo de dinamización das TIC incluíranse na Programación Xeral Anual.
- c. Funcións de dinamización do Equipo das TIC. As funcións do Equipo de dinamización das TIC están recollidas na Orde do 17 de xullo de 2007, pola que se regula a percepción do compoñente singular do complemento específico por función titorial e outras funcións docentes e serán as seguintes:

- o Fomentar o uso das TIC no CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI.
- o Mantemento cotián do equipamento informático do Centro, constituíndo o primeiro nivel de soporte destes, contando co apoio, nesta tarefa, do asesor ou asesora TIC da zona, sempre que as circunstancias así o requiran.
- o Dar soporte, no uso didáctico, do equipamento informático do Centro, ao resto do Claustro, contando co apoio, nesta tarefa, do asesor ou asesora TIC da zona, sempre que as circunstancias así o requiran.
- o Elaborar, por requirimento do Equipo Directivo e coas liñas directrices da Comisión de Coordinación Pedagóxica, o Proxecto TIC e facerse cargo da organización e xestión dos medios e recursos tecnolóxicos do Centro.
- o Establecer canles para a difusión e o intercambio de información entre a nosa comunidade escolar e a doutros centros.
- o Orientar ao profesorado do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI sobre os recursos dispoñibles na Internet e no espazo Web do Centro.
- o Fomentar a creación de contidos educativos polo profesorado do Centro e a súa difusión a toda a comunidade educativa.

- o Administrar as ferramentas educativas e facilitar a súa utilización polo profesorado.
- o Administrar e facilitar a actualización do espazo Web do Centro.
- o Aqueloutras relacionadas coas TIC que o Consello Escolar poida considerar na aplicación da lexislación vixente.

Outras Estructuras Organizativas.

Cada curso escolar, en función das necesidades educativas do Centro, o Consello Escolar, oído o Claustro, poderá aprobar a creación de Comisións, Equipos ou Órganos de Coordinación cuxas funcións e organización figurarán no Plan Xeral Anual correspondente.

IX. BASES DE FUNCIONAMENTO DOCENTE: AUTONOMÍA E PEC

Autonomía do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI. O CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI disporá de autonomía para elaborar, aprobar e executar o Proxecto Educativo e as Normas de Organización e Funcionamento do Centro, no marco da lexislación vixente e nos termos recollidos na Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e nas normas que a desenvolvan.

1. O Proxecto Educativo do CRA MESTRA CLARA TORRES-TUI

a. É un instrumento para a planificación e xestión que enumera e define os trazos de identidade do Centro, formula as intencións da comunidade educativa e expresa a estrutura organizativa del, con proxección de futuro. Serve de referente programático de toda a planificación do Centro, dota de coherencia á súa actividade e harmoniza a diversidade da nosa intervención educativa.

Como eixe vertebrador da vida no Centro e froito da reflexión colectiva, o PEC é, sobre todo, un contrato e compromiso que implica a todos os membros da comunidade educativa. Respetará o principio de non discriminación e de inclusión educativa como valores fundamentais, así como os principios e obxectivos recollidos na Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, de Educación e na Lei Orgánica 8/1985, do 3 de xullo, reguladora do dereito á educación.

c. O Equipo Directivo elaborará o PEC de acordo cos criterios establecidos polo Consello Escolar e as propostas realizadas polo Claustro de Profesores. Correspóndelle ao Consello Escolar a súa aprobación e avaliación

A FUNCIÓN TITORIAL

Tal como aparece explicitado no Capítulo V do D. 374/1996 os titores e titoras terán as seguintes funcións:

Titores

Artigo 80º

1. A titoría e orientación dos alumnos formará parte da función docente.
2. Cada grupo de alumnos terá un mestre titor que será designado polo director a proposta do xefe de estudos.
3. O xefe de estudos coordinará o traballo dos titores e manterá as reunións periódicas necesarias para o bo funcionamento da acción titorial.

Artigo 81º

1. Cada mestre titor, ademais das súas tarefas docentes específicas, realizará, cando menos, as seguintes funcións:

- a) Participar no desenvolvemento do plan de acción titorial e nas actividades de orientación, baixo a coordinación do xefe de estudos.

- b) Proporcionar no principio de curso, ós alumnos e ós pais, información documental ou, no seu defecto, indicar onde poden consultar todo o referente a calendario escolar, horarios, horas de titoría, actividades extraescolares e complementarias previstas, programas escolares e criterios de avaliación do grupo.
- c) Coñecer as características persoais de cada alumno a través da análise do seu expediente persoal e doutros instrumentos válidos para conseguir ese coñecemento.
- d) Coñece–los aspectos da situación familiar e escolar que repercuten no rendemento académico de cada alumno.
- e) Efectuar un seguimento global dos procesos de ensinanza-aprendizaxe dos alumnos para detectar dificultades e necesidades especiais, co obxecto de buscar as respostas educativas adecuadas e solicitar os oportunos asesoramentos e apoios.
- f) Coordinar as adaptacións curriculares necesarias para alumnos do seu grupo.
- g) Facilitar a integración do alumnado no grupo e fomentar a súa participación nas actividades do centro.
- h) Orientar os alumnos dunha maneira directa e inmediata no seu proceso formativo.
- i) Informar o equipo de profesores do grupo de alumnos das características, especialmente naqueles casos que presenten problemas específicos.
- l) Coordinar o axuste das diferentes metodoloxías e principios de avaliación programados para o mesmo grupo de alumnos.
- m) De ser o caso, organizar e presidir as sesións de avaliación.
- n) Coordinar o proceso de avaliación dos alumnos do seu grupo e adoptar a decisión que proceda referente á promoción dos alumnos dun ciclo a outro, logo de audiencia dos seus pais ou titores legais.
- ñ) Atender, xunto co resto do profesorado, os alumnos e alumnas mentres estes permanecen no centro nos períodos de lecer.
- o) Colaborar co equipo de orientación educativa e profesional do sector nos termos que estableza o mesmo e a xefatura de estudos.
- p) Colaborar cos demais titores no marco dos proxectos educativo e curricular do centro.
- q) Orientar as demandas e inquiredanzas dos alumnos e mediar ante o resto de profesores, alumnado e equipo directivo nos problemas que se presenten.
- r) Informar aos alumnos do grupo, os pais e os profesores de todo aquilo que lles afecte en relación coas actividades docentes e o rendemento académico, con especial atención ós aspectos e medidas tendentes a facilita–la competencia lingüística dos alumnos e alumnas nas dúas linguas oficiais.
- s) Facilita–la cooperación educativa entre os profesores e os pais dos alumnos.
- t) Exercer, de acordo co proxecto curricular, a coordinación entre os demais profesores do grupo.
- u) Cubri–los documentos oficiais relativos ó seu grupo de alumnos.
- v) Controla-la falta de asistencia ou puntualidade dos alumnos, e ter informados os pais ou titores e o xefe de estudos.
- x) Fomentar a colaboración das familias nas actividades de apoio á aprendizaxe e orientación dos seus fillos.

z) Aqueloutras que se lle puidesen encomendar para o mellor desenvolvemento da acción titorial.

A SOLICITUDE DE PERMISOS

Os permisos serán solicitados á dirección e comunicados tamén á xefatura de estudos e para elo cubrirase o seguinte documento

SOLICITUDE DE PERMISO (Orde 7 de abril de 2008)		
Solicitante		
Apelidos	Nome	Nif
Permiso que solicita		
Xornada completa (indiquense as horas)	☐	Xornada parcial (indiquense as horas)
	☐	☐
Outras horas: Claustro, Consello Escolar, Avaliacións, reunión de equipos,...		
Especificade a franxa horaria		
	<input type="text"/>	
MOTIVO DA AUSENCIA		
	Art.3: falecemento, accidente ou enfermidade grave dun familiar	
	Art. 4: Traslado de domicilio	
	Art.6: concorrer a exames finais ou probas definitivas de aptitude	
	Art. 8: nacemento de fillos que permanezan hospitalizados	
	Art. 9: realización de probas prenatais ou preparación ao parto	
	Art. 13: deber inescusable de carácter público ou privado	
	Art.17: paternidade-maternidade	
	Art.18: violencia de xénero	
	Art.10: tratamentos fecundación asistida	
	Art.11: Permisos por accidentes ou enfermidades moi graves.	
	Art.12: permiso para as revisións médicas.	
	Art.19: Permiso para a asistencia a actividades de formación do profesorado.	
	Art.27: indisposicións ou enfermidade leve non superior a tres días	
	(a dirección do centro poderá aceptar as xustificacions non documentais ata un máximo de vintecatro períodos lectivos durante o curso escolar. Cando se	

	superen estes períodos lectivos ou sea rexeitada a xustificación pola dirección do centro, as faltas deberán xustificarse sempre documentalmente)
OUTRAS AUSENCIAS	
<p>Art. 14: Permiso para asuntos persoais.</p> <p>(Poderase dispoñer de ata catro días ao ano, como máximo, de permiso para asuntos persoais sen xustificación, atendendo sempre ás necesidades do servizo, dos cales dous poderán ser en días lectivos)</p> <p>Art. 27.-Imprevistos.</p> <p>En caso de imprevistos, indisposiciones o enfermidades leves no superiores a tres días, la dirección del centro podrá aceptar las justificaciones no documentales del personal funcionario docente hasta un máximo de veinticuatro períodos lectivos durante el curso escolar. Cuando se superen estos períodos lectivos o sea rechazada la justificación por la dirección del centro, las faltas deberán justificarse siempre documentalmente.</p>	
OUTRO TIPO DE AUSENCIA	
Documentación que se achega	

Tuide.....de 2.....

 Sinatura
 Directora-director do CRA MESTRA CLARA TORRES

Orde 23 de xullo de 2011 (Modificada pola orde 4 de xuño de 2012)

Artigo 3.

Xornada semanal do persoal funcionario e persoal laboral que imparte as ensinanzas de educación infantil e primaria e educación especial.

1. A xornada semanal do persoal funcionario docente e persoal laboral que imparte as ensinanzas de educación infantil, educación primaria e educación especial será **de trinta e sete horas e media** (Sesiões de Claustro, atención ás familias, saídas complementarias, sesións consello Escolar,...) das cales dedicaranse trinta horas ás actividades do centro con presenza no mesmo. Das ditas horas, 25 terán carácter lectivo, a razón de cinco horas diarias, de luns a venres.

A ORGANIZACIÓN PEDAGÓXICA E OS DOCUMENTOS CORRESPONDENTES

O funcionamento do centro redúcese, ao final, a levar a cabo unha boa práctica docente, para conseguir transmitir aos alumnos, do mellor xeito posible, unha serie de coñecementos, habilidades, valores, destrezas.

Así temos:

- PLAN DE CONCRECIÓN CURRICULAR: integracións cos plans e proxectos do centro, valores, criterios de promoción e cualificación, avaliación,...
- P.X.A
- PROPOSTAS DIDÁCTICAS DAS AULAS COS PROXECTOS, UNIDADES DIDÁCTICAS, UDIS
- PLAN DE ACCIÓN TUTORIAL con actuación diversas e con actuacións para o PLAN DE ADAPTACIÓN de alumnado e familias e plan de integración alumnado e familias do estranxeiro.
- PLAN DE ORIENTACIÓN
- PLAN DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE
- PROXECTO LINGÜÍSTICO
- PLAN LECTOR
- PLAN TIC
- PLAN DE ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

VALORES

Para falar de VALORES é preciso tomar como referencia o que se prescribe dende a lexislación educativa actual pero tamén botar man das aportacións de autores como ELZO (2004) ou CAMPS (2000) cando establecen que a educación do século XXI debe estar impregnada de VALORES que permitan a construción da dimensión persoal das persoas pero tamén a dimensión social. Dende os deseños curriculares valores como a COMPETENCIA SOCIAL, RACIONALIDADE, TOLERANCIA ACTIVA, SOLIDARIEDADE, ESPIRITUALIDADE, LIBERDADE, VALOR DA DIFERENZA, COMPARTIR RESPONSABILIDADES, XUSTIZA, RESPECTO POLAS PERSOAS E AS CONTORNAS SOCIAIS-CULTURAI-NATURAIS, PAZ, SENSIBILIDADE,deben ser VIVENCIADOS e deben estar INXERIDOS nas propostas pedagóxicas.

A programación dos valores é un proceso planificado de actuacións pero tendo en conta que estarán integrados nos diferentes elementos curriculares e así como nos principios (art. 1) da LOMCE 8/2014 e se expón a necesidade de transmitir e por en práctica valores que favorezan a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, a igualdade, o respecto e a xustiza, así como que ayuden a superar cualquier tipo de discriminación. Tamén importante desenvolver o esforzo individual e compartido e a motivación, a educación para a prevención de conflitos e para a resolución pacífica dos mesmos, así como para a non violencia en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, e, en especial na do acoso escolar.

En cada UD Potenciarase a transmisión daqueles valores que favorezan a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, o respecto, a xustiza, a prevención de conflitos e a súa resolución pacífica, a non-violencia en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como o desenvolvemento da igualdade de dereitos e oportunidades e o fomento da igualdade entre homes e mulleres.

Polo que se refire aos fins (art.2) da educación estes fan fincapé entre outros, nos seguintes valores:

- b) a educación no respecto dos dereitos e liberdades fundamentais, na igualdade de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres e na igualdade de trato e non discriminación das persoas con discapacidade.
- c) a educación no exercicio da tolerancia e da liberdade dentro dos principios democráticos de convivencia, así como na prevención de conflitos e na resolución pacífica dos mesmos.
- d) a educación na responsabilidade individual e no mérito e esforzo persoal.
- e) a formación para a paz, o respecto aos dereitos humanos, a vida en común, a cohesión social, a cooperación e a solidariedade entre os pobos así como a adquisición de valores que propicien o respecto cara os seres vivos e o medio ambiente, en particular respecto polos espazos forestais e o desenvolvemento sostible.
- f) o desenvolvemento da capacidade dos alumnos (...) para regular a creatividade, a iniciativa personal e o espírito emprendedor.
- g) a formación no respecto e recoñecemento da pluralidade lingüística e cultural de España e da interculturalidade como un elemento enriquecedor da sociedade.
- h) a adquisición de hábitos intelectuais e técnicas de traballo, de coñecementos científicos, técnicos, humanísticos, históricos e artísticos,...

SEGUNDO O ARTIGO 3 DO Decreto 330/1996 Potenciarase a transmisión daqueles valores que favorezan a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, o respecto, a xustiza, a prevención de conflitos e a súa resolución pacífica, a non-violencia en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como o desenvolvemento da igualdade de dereitos e oportunidades e o fomento da igualdade entre homes e mulleres.

Ao longo das actividades deseñadas nas diferentes UD se vivenciarán os valores reflectidos nos obxectivos de etapa e que se relacionan a continuación:

- a) Coñecer o seu propio corpo e o das outras persoas, as súas posibilidades desde acción e aprender a respectar as diferenzas.
- b) Observar e explorar o seu contorno familiar, natural e social.
- c) Adquirir progresivamente autonomía nas súas actividades habituais.
- d) Desenvolver as súas capacidades afectivas.

- e) Relacionarse cos demais e adquirir progresivamente pautas elementais de convivencia e de relación social, así como exercitarse na resolución pacífica de conflitos.
- f) Desenvolver habilidades comunicativas en diferentes linguaxes e formas de expresión.
- g) Iniciarse nas habilidades lóxico-matemáticas e achegarse á lectura e escritura como medio de comunicación, información e gozo.
- h) Sentir o xesto, o movemento e o ritmo como recursos para a expresión e a comunicación.
- i) Achegarse, na medida das súas posibilidades, ao uso das tecnoloxías da información e da comunicación.

No Artigo 10. Elementos transversais, se expón que os centros educativos fomentarán , entre outros, a igualdade de oportunidades e non-discriminación por razón de discapacidade, valores que fomenten a igualdade efectiva entre homes e mulleres e a prevención da violencia de xénero, e dos valores inherentes ao principio de igualdade de trato e non-discriminación por calquera condición ou circunstancia persoal ou social.

Do mesmo xeito, promoverán a aprendizaxe da prevención e resolución pacífica de conflitos en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como dos valores que sustentan a liberdade, a xustiza, a igualdade, o pluralismo político, a paz, a democracia, o respecto polos dereitos humanos e o rexeitamento da violencia terrorista, a pluralidade, o respecto polo Estado de dereito, o respecto e a consideración polas vítimas do terrorismo, e a prevención do terrorismo e de calquera tipo de violencia. A programación docente debe abranguer, en todo caso, a prevención da violencia de xénero, da violencia terrorista e de calquera forma de violencia, racismo ou xenofobia, incluído o estudo do Holocausto xudeu como feito histórico. Evitaranse os comportamentos, os estereotipos e os contidos sexistas, así como aqueles que supoñan discriminación por razón da orientación sexual ou da identidade de xénero, favorecendo a visibilidade da realidade homosexual, bisexual, transexual, transxénero e intersexual.

Ao longo das propostas didácticas incorporaranse elementos curriculares relacionados co:

- desenvolvemento sustentable e o ambiente, os riscos de explotación e abuso sexual, as situacións de risco derivadas da utilización das tecnoloxías da información e da comunicación, así como a protección ante urxencias e catástrofes,
- integración de medidas para que o alumnado participe en actividades que lle permitan afianzar o espírito emprendedor e a iniciativa empresarial a partir de aptitudes como a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico,
- promoción de accións para a mellora da convivencia e a prevención dos accidentes de tráfico, co fin de que o alumnado coñeza os seus dereitos e deberes como usuario/a das vías, en calidade de peón, viaxeiro/a e condutor/ora de bicicletas, e respecte as

normas e os sinais, e de que se favoreza a convivencia, a tolerancia, a prudencia, o autocontrol, o diálogo e a empatía con actuacións adecuadas tendentes a evitar os accidentes de tráfico e as súas secuelas.

O CENTRO NO ÁMBITO PEDAGÓXICO, DIDÁCTICO, CURRICULAR E METODOLÓXICO

Seguindo o que se establece no Artigo 2º do D. 330/2009 que establece o currículo de E.I. na C.A.G debemos promover que a educación infantil manteña a súa identidade propia como etapa educativa a través do traballo en equipo, co fin de garantir a necesaria unidade da acción educativa.

Pretendemos contribuír ao desenvolvemento físico, afectivo, social e intelectual das nenas e dos nenos atendendo progresivamente ao desenvolvemento afectivo, ao movemento e aos hábitos de control corporal, ás manifestacións da comunicación e da linguaxe, ás pautas elementais de convivencia e relación social, así como ao descubrimento das características físicas e sociais do medio. Ademais, facilitarase que nenas e nenos elaboren unha imaxe de si mesmos positiva e equilibrada e adquiran autonomía persoal.

Potenciarase a transmisión daqueles valores que favorezan a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, o respecto, a xustiza, a prevención de conflitos e a súa resolución pacífica, a non-violencia en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social, así como o desenvolvemento da igualdade de dereitos e oportunidades e o fomento da igualdade entre homes e mulleres.

Os contidos educativos da educación infantil organizaranse en áreas de coñecemento correspondentes a ámbitos propios da experiencia e do desenvolvemento infantil e abordaranse por medio de actividades globalizadas que teñan interese e significado para as nenas e os nenos.

As áreas da educación infantil son as seguintes:

- Coñecemento de si mesmo e autonomía persoal.
- Coñecemento do contorno.
- Linguaxes: comunicación e representación.

Estas áreas deben entenderse como ámbitos de actuación, como espazos de aprendizaxes de toda orde: de actitudes, procedementos e conceptos, que contribuírán ao desenvolvemento de nenas e nenos e propiciarán a súa aproximación á interpretación do mundo, outorgándolle significado e facilitando a súa participación activa nel. Prestarase atención ao desenvolvemento da autonomía da nena e do neno, á creación dos primeiros vínculos sociais e á conquista da linguaxe. Fomentarase unha primeira aproximación á lectura e á escritura, así como a experiencias de iniciación temperá en habilidades numéricas básicas, nas tecnoloxías da información e a comunicación e na expresión visual e musical. Así mesmo, fomentarase unha primeira aproximación á lingua estranxeira nas aprendizaxes do segundo ciclo da educación infantil, especialmente no último ano.

Os **métodos de traballo** basearanse nas experiencias, nas actividades e no xogo, e aplicaranse nun ambiente de afecto e confianza para potenciar a autoestima e integración social.

A **distribución horaria** organizarase dentro dunha perspectiva globalizada e incluírá actividades que permitan respectar os ritmos de actividade, xogo e descanso das nenas e dos nenos a través DE SECUENCIAS DIDÁCTICAS ESTABLES E PUNTUAIS.

Será necesario organizar o tempo baixo presupostos de flexibilidade que lle permitan ao profesorado adecualo ás características das tarefas, de xeito que o horario estea sempre ao servizo da metodoloxía. No desenvolvemento da xornada escolar combinaranse tempos de rutinas (SECUENCIAS DIDÁCTICAS ESTABLES) con tempos de actividades específicas (SECUENCIAS DIDÁCTICAS PUNTUAIS), segundo as características, intereses, motivacións, capacidades, destrezas e necesidades dos nenos e nenas.

Segundo o Artigo 8ª Avaliación será global, continua e formativa. A observación directa e sistemática constituirá a técnica principal do proceso de avaliación. A avaliación nesta etapa debe servir para identificar as aprendizaxes adquiridas e o ritmo e características da evolución de cada nena ou neno. Para estes efectos, tomaranse como referencia os criterios de avaliación de cada unha das áreas.

Amáis as persoas profesionais que desempeñan o seu labor na educación infantil avaliarán, ademais dos procesos de aprendizaxe, a súa propia práctica educativa.

As familias recibirán periodicamente a información necesaria sobre o progreso das nenas e dos nenos, e as canles que se creen para este efecto terán que facerse explícitas nos correspondentes proxectos educativos e promoverase a súa publicación na web, blogs, Facebook,...

En canto a **atención á diversidade tomamos como referencia o Artigo 9º e O d. 229/201** recollendo como principio a diversidade do alumnado, adaptando a práctica educativa ás características persoais, necesidades, intereses e estilo cognitivo dos nenos e nenas, dada a importancia que nestas idades adquiren o ritmo e o proceso de maduración. Ofeceranse respostas que permitan identificar aquelas características que poidan ter incidencia na evolución escolar das nenas e dos nenos coa finalidade de dar a resposta educativa axeitada para a atención á diversidade. O centro adoptará as medidas oportunas dirixidas ao alumnado que presente necesidade específica de apoio educativo e os que presenten necesidades educativas especiais buscando a resposta educativa que mellor se adapte ás súas características persoais. Terase en conta o principio de flexibilidade para adecuar a educación á diversidade de aptitudes, intereses e necesidades do alumnado en toda a etapa educativa.

Polo que se refire á **TUTORÍA** tomarase como referente as funcións do profesorado na LOMCE e **Artigo 10º do D. 330/2009 que establece** *que* cada grupo de alumnado contará cun titor ou titora que desenvolverá tarefas relacionadas coa organización, participación e control. Amáis terán en conta a educación como un proceso compartido coas familias que se favorecerá desde o centro docente a través da tutoría, de aí que a persoa responsable manterá actividades periódicas para intercambiar información coas familias *cooperando e participando no proceso educativo*. establecendo mecanismos para favorecer a súa participación no proceso educativo dos seus fillos e das súas fillas.

A persoa responsable da tutoría manterá actividades periódicas para intercambiar información coas familias e adoptará as medidas necesarias para que nais, pais ou titores teñan unha implicación máis directa no proceso de ensino-aprendizaxe das súas fillas e dos seus fillos.

Favorecerase o traballo en equipo do profesorado e a súa actividade investigadora a partir da práctica docente.

O centro educativo desenvolverá e completará o currículo establecido pola Administración educativa adaptándoo ás características

das nenas e dos nenos e á súa realidade educativa.

De igual maneira realizarase un **Tratamento das linguas oficiais** usando na aula a lingua materna predominante entre o alumnado, terá en conta a lingua do contorno e coidará que o alumnado adquira de forma oral e escrita o coñecemento da outra lingua oficial de Galicia, dentro dos límites propios desta etapa.

Polo que se refire ás **ensinanzas de relixión** incluíranse no segundo ciclo da educación infantil. Ao inicio de cada curso académico os pais/nais ou titores/as das alumnas e dos alumnos manifestarán a súa vontade de que as súas fillas ou fillos reciban ou non ensinanzas de relixión.

O plan de Concreción Curricular incluírá:

- a) A adecuación dos obxectivos xerais da educación infantil ao contexto socioeconómico e cultural de cada centro e ás características do alumnado, tendo en conta o establecido no propio proxecto educativo.
- b) As decisións de carácter xeral sobre metodoloxía, criterios para o agrupamento do alumnado e para a planificación educativa dos espazos e a organización do tempo.
- c) Aspectos xerais para a elaboración das programacións docentes.
- d) Incorporación, a través das distintas áreas, da educación en valores.
- e) Liñas xerais de atención á diversidade.
- f) Os criterios, procedementos e instrumentos para a avaliación.
- g) Liñas xerais para a elaboración dos plans de orientación e acción tutorial.
- h) Os criterios para a selección e uso dos recursos materiais.
- i) As accións previstas para a participación, colaboración e implicación permanente coas familias.
- j) Os criterios e estratexias para a coordinación entre ciclos e etapas.
- k) Proxecto lingüístico.
- l) Liñas xerais de planificación do período de adaptación.
- m) As actuacións previstas en canto ao fomento do uso das tecnoloxías da información e da comunicación, da lectura e da mellora da convivencia.
- n) Atención educativa ao alumnado que non opte por ensinanzas de relixión, VALORES SOCIAIS E CÍVICOS.

Polo que se refire Programacións didácticas como instrumento específico de planificación, desenvolvemento e avaliación de cada unha das áreas do currículo. A programación didáctica será elaborada polo profesorado que integra o equipo de ciclo e terá un carácter globalizado e integrador, atendendo á necesaria coordinación entre os cursos que compoñen o ciclo, así como entre as áreas que integran o currículo.

3. As programacións didácticas incluírán, polo menos, os seguintes aspectos: obxectivos, contidos, CCCC, criterios de avaliación, indicadores-estándares de aprendizaxe, metodoloxía, materiais e recursos, medidas de atención á diversidade, procedementos e instrumentos de avaliación, actividades complementarias e extraescolares, concreción do plan de convivencia e do plan das tecnoloxías da información e da comunicación para o ciclo.

As programacións didácticas de ciclo desenvolveraa cada mestra ou mestre en programacións de aula, organizadas en secuencias didácticas e/ou proxectos de traballo.

5. Será competencia do profesorado que compón cada un dos equipos de ciclo realizar as programacións de aula seguindo as directrices establecidas para o ciclo pola comisión de coordinación pedagóxica, CCP.

Según o Artigo 10º, Coordinación entre ciclos e con educación primaria. *Existiras directrices e proxectos común entre as diferentes aulas para dar perspectiva de centro e non de ILLAS.* O centro establecerá mecanismos de coordinación entre o profesorado que imparte nesta etapa e o profesorado que imparte no primeiro ciclo da educación primaria. Cando o alumnado se traslade dun centro a outro, seguiranse os procedementos establecidos nesta orde para garantir o intercambio de información entre ambos os centros.

En canto Artigo 11º- Participación e colaboración coas familias: Os profesionais que atenden o alumnado da educación infantil promoverán a participación e colaboración das familias, ofrecéndolles o apoio necesario para contribuír a que estas coñezan e valoren as actividades que as súas fillas e fillos realizan no centro educativo. As persoas titoras manterán unha relación permanente coas familias das nenas e dos nenos, facilitando situacións e canles de comunicación e colaboración; promoverán a súa presenza e participación na vida dos centros e, en todo caso, celebrarán unha reunión global ao inicio de curso.

Para favorecer a educación integral, as persoas titoras achegaranlles ás familias a información relevante sobre a evolución dos fillos e fillas que sirva para levar á práctica, cadaquén no seu contexto, modelos compartidos de intervención educativa. O centro docente promoverá, en colaboración coa ANPA e/ou departamentos da Administración local, accións formativas orientadas ao apoio e formación das familias en materia educativa, a fin de que a familia e o centro se convertan en comunidades de prácticas compartidas.

Según o Artigo 13º o Titor ou titora do grupo será unha mestra ou mestre que exercerá o labor de titoría e deberá, baixo a dirección da xefatura de estudos, coordinarse para unha acción común co profesorado especialista e mestres con función de apoio e reforzo do mesmo grupo de alumnos.

A persoa titora de cada grupo será designada pola dirección por proposta da xefatura de estudos, entre o profesorado que imparta máis horas de docencia nel. Garantirase a súa continuidade co mesmo grupo de alumnado ao longo do ciclo, 3 cursos pero tendo en conta que nun CRA nunca se remata ciclo polo que as decisións se porán en conta en función das características do alumnado e as características do docente.

Profesorado especialista (art. 14) Cada grupo de alumnas e de alumnos, ademais dunha persoa titora, recibirá docencia por parte, polo menos, do profesorado especialista de lingua estranxeira, música e psicomotricidade (E. Física) e de ensinanzas de relixión, de ser o caso.

As ensinanzas de lingua estranxeira e relixión serán impartidas por profesorado coa especialización ou cualificación correspondente.

Os mestres especialistas que impartan lingua estranxeira, participarán no desenvolvemento da programación da área de linguaxes: comunicación e representación naqueles aspectos da dita programación referidos á lingua estranxeira.

O profesorado que imparta as ensinanzas de relixión será o responsable do desenvolvemento da programación destas ensinanzas.

Existirá coordinación entre o profesorado especialista e os docentes titores para integrar e relacionar contidos cos proxectos e/ou UDIS da aula e do centro.

Atención á diversidade (capítulo IV, art. 15)

As propostas educativas para atender a diversidade basearanse en principios inclusivos, integradores e non discriminatorios. Todo o persoal do centro educativo considerará no seu labor a diversidade do alumnado, adaptando todas as súas actuacións e a práctica educativa ás características persoais, necesidades, intereses e estilo cognitivo das nenas e dos nenos, dada a importancia que nestas idades adquiren o ritmo e o proceso de maduración.

O centros deseñará, a través do departamento de orientación, accións e recursos encamiñados á atención temperá e á prevención de dificultades ou problemas de desenvolvemento ou de aprendizaxe. Así mesmo, facilitarase a coordinación de cantos axentes interveñan na atención deste alumnado.

Medidas de atención á diversidade

- reforzo educativo
- Aprendizaxes universais
- profesorado de apoio
- grupos cooperativos
- agrupamentos flexibles
- intervención de PT e AL
- desenvolvemento curricular a través de tarefas integradas
- deseño de actividades de reforzó e /ou ampliación
- uso de recursos educativos multisensoriais
- intervención con imaxes, pictogramas
- deseño de actuacións para a intervención familiar

Medidas de apoio para o desenvolvemento do currículo (cap. V)

-Formación permanente do profesorado e demais profesionais da educación infantil. a través dunha oferta de actividades dirixida ao profesorado e demais profesionais da educación adecuada á demanda e as necesidades promovendo a formación en centros, autoformación, a *Investigación, experimentación e innovación educativa en grupos de traballo.* Favorecerase a elaboración de materiais de apoio que desenvolvan o currículo e orientará o traballo nese sentido do profesorado e demais profesionais da educación infantil.

Avaliación (capítulo VI)

Segundo o **Artigo 19º.-** *Carácter da avaliación.* A avaliación na educación infantil constituirá unha práctica habitual e permanente do profesorado dirixida a obter datos relevantes que faciliten a toma de decisións encamiñadas á mellora dos procesos de ensino e aprendizaxe, tanto no ámbito individual coma no colectivo.

A avaliación, que formará parte inseparable do proceso educativo, será global, continua e formativa.

Será global en canto deberá referirse ao conxunto das capacidades expresadas nos obxectivos da etapa, adecuados ao contexto sociocultural do centro e ás características propias do alumnado.

Terá un carácter continuo, pois considerarase un elemento inseparable do proceso educativo, mediante o cal os profesionais que atenden as nenas e os nenos recollen de forma continua información sobre o proceso de ensino e aprendizaxe.

A avaliación terá, en consecuencia, un carácter formativo, regulador e orientador do proceso educativo, ao proporcionar unha información constante que permitirá mellorar tanto os procesos como os resultados da intervención educativa.

Servirá para detectar, analizar e valorar os procesos de desenvolvemento do alumnado, así como as aprendizaxes. Para estes efectos, os criterios de avaliación utilizaranse como referente para a identificación das posibilidades e dificultades de cada alumna e cada alumno e para observar o seu proceso de desenvolvemento e as aprendizaxes adquiridas.

○ *Desenvolvemento do proceso de avaliación.(art.20)* da aprendizaxe do alumnado corresponderalle á persoa que exerza a titoría, que recollerá a información proporcionada polos outros profesionais que participan no proceso educativo de cada grupo ou dalgún alumno ou alumna en particular e que deberá deixar constancia das observacións e valoracións sobre o grao de adquisición das aprendizaxes de cada nena e de cada neno.

A valoración do proceso de aprendizaxe expresarase en termos cualitativos, recollendo os progresos efectuados polas nenas e nenos e, se é o caso, as medidas de reforzo e adaptación levadas a cabo.

A observación directa e sistemática, a análise das producións das nenas e dos nenos e as entrevistas coas familias ou titores legais constituirán as principais técnicas e fontes de información do proceso de avaliación.

As consideracións derivadas do proceso de avaliación deberán ser comunicadas periodicamente ás familias ou titores legais co obxectivo de facelos copartícipes do proceso educativo das súas fillas e fillos.

O profesorado avaliará tanto as aprendizaxes do alumnado coma os procesos de ensino e a súa propia práctica docente.

Co fin de analizar e valorar o proceso de ensino que ten lugar nas aulas e adaptar progresivamente a intervención educativa ás características e necesidades do alumnado, a avaliación na educación infantil terá en conta aspectos tan relevantes como:

- a) A organización da aula, o seu clima escolar e a interacción entre o alumnado, así como a relación entre o profesorado e o alumnado.
- b) A coordinación entre os profesionais dun mesmo ciclo e a coherencia entre os ciclos.
- c) A regularidade e calidade da relación cos pais, nais e titores legais e a participación destes no proceso de aprendizaxe das súas fillas e dos seus fillos.
- d) A adecuación da proposta pedagóxica e da propia planificación.
- e) A adecuación da proposta metodolóxica na contribución á adquisición das competencias básicas.
- f) A evolución no proceso de aprendizaxe do alumnado.

7. As sesións de avaliación son as reunións que mantén o profesorado titor co resto de profesionais que atende o grupo de alumnas e alumnos.

Realizaranse as seguintes sesións de avaliación: unha inicial e tres ao longo do curso. De cada unha das sesións de avaliación, a titora ou o titor levantará a correspondente acta de desenvolvemento da sesión, na cal se farán constar a asistencia do profesorado, os asuntos tratados e os acordos adoptados, especificando aqueles que se refiran á valoración das aprendizaxes das nenas e dos nenos e da práctica docente e ás propostas de mellora.

Según o Artigo 21º.- *Avaliación inicial.* as persoas titoras dos grupos realizarán unha avaliación inicial de cada un. Así mesmo, esta avaliación realizarase cando unha alumna ou un alumno se traslade dun centro a outro. A avaliación recollerá os datos máis destacados do seu proceso de desenvolvemento, terá en conta os datos relevantes achegados pola información das familias na entrevista inicial e, se é o caso, os informes médicos, psicolóxicos, pedagóxicos e sociais que revistan interese para a vida escolar. E, de ser o caso, os informes de escolarización anteriores.

A avaliación inicial completárase coa información obtida na observación directa por parte dos profesionais que atenden as nenas e nenos sobre o grao de desenvolvemento das capacidades básicas correspondentes á súa etapa evolutiva durante o período de adaptación ao centro escolar.

O equipo educativo adoptará as decisións relativas ao tipo de información que se precisa neste momento inicial da avaliación, así como ás técnicas ou instrumentos que se van empregar para recoller e consignar a dita información. Estas decisións quedarán reflectidas no proxecto educativo.

Tamén teremos que realizar unha *Avaliación continua.* (art. 22) Ao longo do ciclo, e de forma continua, a persoa que exerza a titoría utilizará as distintas situacións educativas para analizar os progresos e as dificultades do seu alumnado, co fin de axustar a intervención educativa para estimular o proceso de aprendizaxe.

Os criterios de avaliación constituirán o punto de referencia inmediato da avaliación continua e permitirán seleccionar os procedementos de avaliación máis axeitados.

Avaliación final. (Artigo 23º) Ao remate de cada curso, a titora ou o titor elaborará o informe anual de avaliación individualizado, no cal se reflectirán os datos máis relevantes do proceso de avaliación continua. O dito informe recollerá o grao de consecución dos obxectivos establecidos, así como as medidas de reforzo e adaptación que, se é o caso, fosen empregadas.

Á finalización do ciclo, co fin de garantir unha atención individualizada e continuada, recollerase nun informe o progreso global de cada nena e cada neno. Nesta valoración considerárase o avance na consecución dos obxectivos correspondentes do ciclo e no grao de iniciación no desenvolvemento das competencias básicas. Así mesmo, faranse constar os aspectos máis salientables do seu progreso educativo e, se é o caso, as medidas de reforzo e adaptación que se adoptasen. O informe final anual correspondente ao último curso do ciclo pode ser substituído por este informe final de ciclo, a criterio do equipo docente.

Artigo 24º.- *Documentos de avaliación.*

1. Ao inicio da escolarización o centro abrirá un expediente persoal do alumnado cuxa custodia e arquivo lles corresponde aos centros educativos. Neste expediente consignaranse cando menos:

- a) O informe persoal
- b) O informe de avaliación inicial
- c) O informe anual de avaliación individualizado
- d) O informe individualizado de final de ciclo.

2. Informe persoal

O informe persoal do alumnado recollerá os datos de identificación da nena ou do neno, así como os datos familiares, psicopedagóxicos, médicos e sociais máis significativos.

O resumo da escolaridade do segundo ciclo de educación infantil, que formará parte deste informe, reflectirá os cursos escolares realizados e o centro en que a alumna ou alumno estivo escolarizado cada curso académico.

Axustarase ao modelo establecido no anexo I desta orde.

3. Informe de avaliación inicial

O informe de avaliación inicial recollerá os datos achegados na entrevista pola familia, as observacións relevantes durante o período de adaptación e as achegas dos períodos de escolarización anteriores, se os houber. O dito informe axustarase ao modelo establecido no anexo II DA ORDE DE Avaliación.

Informe anual de avaliación individualizado

A titora ou o titor elaborará un informe anual de avaliación individualizado ao rematar cada curso a partir dos datos obtidos a través da avaliación continua, segundo se establece no artigo 23.1 desta orde, e de acordó co modelo anexo III.

Informe individualizado de final de ciclo. Ao finalizar o segundo ciclo de educación infantil, a titora ou o titor recollerá os datos mais relevantes dos informes de cada curso nun informe individualizado de cada alumna ou o alumno segundo se establece no artigo 23.2 desta orde e de acordo co modelo que figura como anexo III.

Cando unha alumna ou alumno se traslade a outro centro, a secretaría deste solicitará ao centro de procedencia o seu informe persoal, así coma os informes de avaliación individualizados correspondentes á escolarización nesta etapa educativa. Cando o traslado se produza sen finalizar o ciclo, o centro de procedencia proporcionará o derradeiro informe de avaliación individualizado. O informe de traslado axustarase ao anexo IV.

Información ás familias.

Corresponde á titora ou ao titor informar regularmente aos pais e nais ou titores legais sobre os progresos e dificultades detectados e ter en conta as informacións que estes proporcionen, segundo os procedementos establecidos no proxecto educativo.

A información recollida da avaliación continua trasladarase ás familias, como mínimo, nun informe escrito trimestral e de forma persoal cantas veces se estime oportuno para lograr establecer unha coordinación adecuada no desenvolvemento do proceso educativo das súas fillas e fillos. O centro educativo establecerá o contido e formato do documento de información ás familias nos cales se comunicarán os datos sobre os progresos e dificultades detectados na consecución dos obxectivos establecidos no currículo, sobre o proceso de integración socioeducativa, sobre o grao de iniciación no desenvolvemento das competencias básicas e, de ser o caso, sobre as medidas de apoio e reforzo educativo adoptadas ou propostas. O centro toma como modelo o que aparece no XADE.

REXISTRO ELECTRÓNICO DOS DOCUMENTOS DE AVALIACIÓN.

O profesorado do centro cubrirá electronicamente os documentos oficiais de avaliación, a través dos módulos correspondentes incorporados ao sistema informático XADE.

CUESTIÓNS METODOLÓXICAS

A esixencia de orientar e dar un sentido educativo á educación infantil fai necesario facer explícitos os principios metodolóxicos que deben enmarcar a acción pedagóxica neste ciclo. As distintas orientacións preséntanse agrupadas en seis epígrafes, co fin de facilitar a súa lectura.

AMBIENTE DE APRENDIZAXE

Unha axeitada organización do ambiente, incluíndo espazos, recursos e distribución do tempo, será fundamental para a consecución das intencións educativas

ESPAZOS

□ Na distribución do espazo preverase que as nenas e os nenos dispoñan de lugares propios e de uso común para compartir, para estar sos e para xogar e para relacionarse cos demais; espazos para actividades que requiran unha certa concentración e espazos amplos que faciliten o movemento. A persoa docente preverá as distintas situacións xerando un ambiente físico de aprendizaxe grato, afectivamente significativo e esteticamente agradable que lles permita ás criaturas sentirse cómodas, seguras e acollidas.

MATERIAIS

□ Os materiais curriculares axeitaranse aos tipos de contidos, ás características e necesidades específicas de cada contexto educativo e, consecuentemente, ás características individuais do alumnado. Estes materiais permitirán distintos graos de uso; para iso, serán o mais diversos posible, ofrecerán múltiples posibilidades de utilización en función das necesidades de cada situación e momento.

□ Estarán presentes nas aulas elementos do medio natural e sociocultural que favorezan o vencello coa identidade do alumnado e creen un ambiente significativo, ademais de espertar o interese por explorar e experimentar cos elementos que as nenas e os nenos teñen ao seu dispor.

TEMPOS

□ Será necesario organizar o tempo baixo presupostos de flexibilidade, de xeito que permitan ao profesorado axeitalo ás características das tarefas. No desenvolvemento da xornada escolar combinaranse tempos de rutinas con tempos de actividades específicas segundo as características e necesidades das criaturas.

PERSPECTIVA DIDÁCTICA

Organizaranse os contidos tendendo cara a un “enfoque globalizador”, que debe entenderse como a opción que determina que as propostas didácticasteñan como punto de partida situacións globais -situacións comunicativas, conflitos ou cuestións sociais, problemas de calquera tipo...- nas que se poñerán en xogo os contidos das diferentes áreas. Na proposta didáctica terán cabida as secuencias de aprendizaxe, os proxectos ou as unidades didácticas que engloben contidos de diferente tipo e de distintas áreas, aínda que tamén é conveniente planificar outras actividades que alternen coas propostas globalizadas. Atenderase aos seguintes aspectos:

□ É importante ofrecerlles ás nenas e aos nenos situacións de aprendizaxe nas que poidan facer propostas, tomar decisións, organizar e anticipar as súas accións. Para iso pódense empregar diversas estratexias e recursos: a través de preguntas, follas de planificación, cos seus propios debuxos, opinións e propostas nos tempos de faladoiro, e mesmo a caixa de suxestións.

□ A organización de proxectos, consensuados, negociados e levados a cabo colectivamente polo grupo; a realización de asembleas para comentar acontecementos ou discutir e decidir determinados aspectos da actividade diaria, constitúen valiosas estratexias que a persoa docente utilizará porque son altamente motivadoras e favorecen o desenvolvemento das relacións interpersoais, o establecemento de vínculos afectivos, así como que a nena e o neno se sintan membros do grupo e participen activamente nel.

□ A formulación de preguntas abertas por parte da mestra ou mestre acerca de determinados feitos ou situacións, á parte de estimular a linguaxe

infantil, contribúe eficazmente a ensinalles ás nenas e aos nenos a facerse interrogantes pertinentes e a buscar respostas axeitadas. Promovendo o diálogo e o intercambio de opinións sobre calquera tema que se estea investigando na aula.

□ É imprescindible destacar a importancia do xogo como actividade propia desta etapa, xa que as cativas e os cativos, mentres xogan, manipulan obxectos nun espazo e nun tempo, crean e transforman -formas, tamaños, espazos, volumes-, establecen relacións, deseñan situacións, e invisten acción coa súa emocionalidade e simbolismo; manifestan a través desta actividade lúdica as súas vivencias e experiencias e van afondando en novos niveis de relación e de interacción.

□ A afectividade debe ser o fío condutor de toda situación de ensino-aprendizaxe. As nenas e os nenos deben sentirse seguros e construír coñecemento a partir da formación dunha autoimaxe positiva.

O PAPEL DO PROFESORADO

□ É fundamental que a mestra e o mestre sexan quen de potenciar no seu alumnado unha serie de habilidades de pensamento que o axuden a encontrarlle sentido á súa experiencia; isto é: involucrarse en proxectos con xogos e actividades que o fagan observar, pescudar, imaxinar, adiviñar, buscar alternativas, formular hipóteses, anticipar consecuencias... habilidades esenciais todas elas para conectar as experiencias presentes coas pasadas, formular problemas, facer estimacións, medir..., ademais de proporcionarlles ás nenas e aos nenos ferramentas que lles permitan evolucionar nos coñecementos e as habilidades que desenvolveron, a fin de garantir a construción de novas aprendizaxes.

□ Para ofrecer unha intervención que conecte co saber, co saber facer e co saber estar de cada criatura é necesario partir dos esquemas de coñecemento do alumnado e do significado que lles atribúe. A mestra ou mestre posicionarase como mediadora entre o alumnado e a cultura, atendendo á diversidade do mesmo e contemplando situacións que requirirán, ás veces, dirixir, suxerir, e outras acompañar. A partir da observación do que as nenas e nenos saben podemos intervir en cada caso de xeito máis próximo aos seus coñecementos -axudar a reflexionar sobre o modo de indagar o que di un texto, buscar pistas, buscar coherencia, etc.

□ A educadora ou educador velarán por crear un ambiente educativo onde prime a valoración positiva nas interaccións, evitando as comparacións, a desvalorización, estigmatización ou ridiculización. É importante favorecer que as nenas e os nenos expresen libremente as súas opinións, os seus sentimentos e suxestións, e que os adultos creen condicións para que sexan escoitados, aceptados e respectados nas súas diferenzas.

□ As persoas adultas deben ter altas expectativas nas posibilidades das nenas e dos nenos en todos os planos e darlles sinais claros das súas potencialidades, animando e preocupándose de que as criaturas poidan superar desafíos, perseverando e desenvolvendo a tolerancia á frustración.

- Débesse evitar valorar máis os acertos que os erros e corríxilo todo. Cambiar a idea de evitar os erros pola de empregar os erros, e tamén os acertos, como fonte de información dos coñecementos das criaturas. Crear un clima de aceptación e de respecto mutuo no que equivocarse sexa un paso máis no proceso de aprendizaxe, no que cada criatura se sinta retada e ao tempo con confianza para pedir axuda.
- A persoa adulta será prudente á hora de facer valoracións sobre as producións infantís para preservar a espontaneidade da creación fronte aos estereotipos e aos criterios preestablecidos de beleza ou de perfección.
- A intervención da persoa docente – guiando, animando, apoiando, abrindo novos camiños, suxerindo...- estimulará a creatividade e contrarrestará estereotipos e convencionalismos.

ORIENTACIÓNS METODOLÓXICAS DAS ÁREAS

Estas orientacións metodolóxicas son na súa maioría de tipo xeral e refírense a máis dun obxectivo ou contido. Varían no seu nivel de especificación, dependendo da complexidade dos obxectivos ou do grado de innovación destes respecto das prácticas habituais na educación infantil.

Enfatizaranse as actitudes e as respectivas accións que as persoas docentes deben realizar, co fin de xerar ambientes propicios para o logro das aprendizaxes esperadas. Destaca, así mesmo, a necesidade de variación dos recursos pedagóxicos, a partir de diferentes criterios, como forma de promover a motivación nas nenas e nos nenos.

-ÁREA DE COÑECEMENTO DE SI MESMO E AUTONOMÍA PERSOAL

- Favorecerase o achegamento á diversidade de recursos, coa finalidade de que as nenas e os nenos exploren e descubran os obxectos de interese e potencien a súa psicomotricidade. Ao respecto, convén subliñar que se considerará o emprego de materiais e recursos de diversos pesos, volumes, tamaños, texturas, cores e formas que permitan efectos distintos e interesantes, como botar e rebotar, amorear, encaixar, mover, levantar, lanzar, empurrar, combinar entre eles...
- Deberíase pensar en ofrecer diversidade de superficies, en diferentes escenarios, para os xogos e propostas de desprazamento que, sendo seguros, lles supoñan desafíos e novas experiencias ás nenas e aos nenos.
- É importante que as nenas e os nenos sintan que as persoas adultas que lles son significativas confían nas súas capacidades para establecer novas relacións e é recomendable que, ademais de xerar as condicións axeitadas de interaccións –xogar en parellas, pequenos grupos, gran grupo, con iguais, con persoas adultas...–, se lles incentive verbal e xestualmente a facelo.
- Para promover o desenvolvemento da motricidade e da coordinación, as persoas docentes favorecerán diferentes tipos de movementos asociados a actividades lúdicas e recreativas. Nas experiencias e propostas que se lle fagan ao alumnado evítase que estean enmarcadas en modelos de comportamentos estereotipados, asociados ao xénero masculino ou feminino, así como a técnicas empregadas por determinados deportes ou actividades físicas totalmente dirixidas.
- En relación coa identidade de xénero, que se vai formando inicialmente no contexto familiar, é moi importante non potenciar estereotipos “isto é de nenas”, “isto é de nenos”, senón máis ben ampliar o coñecemento dos roles e funcións que na sociedade actual desenvolven homes e mulleres. Todas e todos podemos facer calquera cousa dentro das nosas posibilidades persoais, se temos oportunidades para experimentalas e facelas.

- É importante ofrecerlles ás nenas e aos nenos situacións de aprendizaxe nas que poidan facer propostas, tomar decisións, organizar e anticipar as súas accións. Para iso, pódense empregar diversas estratexias e recursos: a través de preguntas, follas de planificación, cos seus propios debuxos, opinións e propostas nos tempos de faladoiro e mesmo a través da caixa de suxestións.
- Para potenciar no alumnado actos independentes e iniciativas, as persoas adultas deben dar confianza e brindar diversas oportunidades, permitíndolles que cometan erros, dándolles o tempo necesario e a posibilidade de que ensaien novas alternativas como parte do seu proceso de aprendizaxe persoal. Os xuízos e valoracións que se fagan serán construtivos e positivos, acompañándoos nas reflexións e fuxindo de actitudes descualificadoras.
- En relación con favorecer nas criaturas a identificación das experiencias e situacións que lles son gratas e aquelas que lles incomodan, porque lles dan medo ou inseguridade, é necesario fomentar que as expresen e comuniquen, para telas en conta en novas propostas, avaliar as causas e tomar as medidas que corresponda de acompañamento ou axuda.
- É de grande importancia para a autovaloración positiva que cada nena e cada neno poida comprobar a través das súas propias experiencias que son capaces, que poden, que teñen habilidades e competencias para realizar as actividades propostas, para expresalas, para sentir, para comunicar, para descubrir novas posibilidades...
- A educadora ou educador velarán por crear un ambiente educativo onde prime a valoración positiva nas interaccións, evitando as comparacións, a desvalorización, estigmatizar ou ridiculizar. É importante favorecer que as nenas e os nenos expresen libremente as súas opinións, os seus sentimentos e suxestións e que os adultos creen condicións para que sexan escoitados, aceptados e respectados nas súas diferenzas.
- As persoas adultas deben ter altas expectativas nas posibilidades das nenas e dos nenos en todos os planos e darlles sinais claros das súas potencialidades, animando e preocupándose de que as criaturas poidan superar desafíos, perseverando e desenvolvendo a tolerancia e a frustración.
- Para favorecer que as nenas e os nenos descubran e respecten tanto as súas características e intereses persoais como as características e intereses das demais persoas, é necesario que expresen, en situacións variadas e a través de diferentes formas de comunicación e linguaxes, o coñecemento que van adquirindo das súas características físicas, gustos, temas que lles interesan e das persoas que lles son significativas. Para favorecer esta expresión, empregaranse xogos, mímicas, cantos e representacións o máis ricas posibles.
- Na educación infantil, moitas das actividades desenvolveranse en grupo e será a educadora ou o educador coas súas actitudes e habilidades quen as guiarán, ao mesmo tempo que terán a destreza para manter o equilibrio entre a atención individual e o grupo. Esta alternancia continuada entre o individual e do grupo permite adiantarse aos conflitos, avaliar o benestar e o grao de actividade, identificar as necesidades de axuda, sen deixar de prestar atención personalizada.
- Xerarase un ambiente físico de aprendizaxe grato, afectivamente significativo e esteticamente agradable que lles permita ás criaturas sentirse cómodas, seguras e acollidas. Seleccionaremos elementos do medio natural e sociocultural que favorezan a vinculación coa súa identidade e creen un ambiente significativo, ademais de espertar o interese por explorar e experimentar cos elementos que ten ao seu dispor.
- O coñecemento é un feito perceptivo, que ten como canles os datos táctiles, auditivos, visuais, cenestésicos, olfactivos, gustativos, etc. A

través da actividade, do xogo, das experiencias e vivencias individuais e de grupo o alumnado vai descubrindo o propio corpo como vehículo de expresión, comunicación e relación, ata chegar a construír a propia imaxe corporal.

- Terase especialmente en conta que o xogo é unha das vías privilexiadas no acceso ao coñecemento. A través do xogo libre ou organizado, individual ou colectivo, explórase, descóbrese, experimentase, compréndese e consolídase a aprendizaxe: xogo coas outras persoas, xogos con obxectos, xogos simbólicos, xogos de exploración autónoma, xogos dramáticos, xogos colectivos en pequenos ou grandes grupos, xogos de regras...
- Conxuntamente co xogo, a expresión a través de múltiples linguaxes de accións libres ou guiadas, a participación en situacións cotiás e as interaccións entre iguais son unha fonte privilexiada de actividade cargada de potencial educativo. As outras persoas serán compañeiras e compañeiros de actividade e de xogo, modelos a imitar, persoas a quen ensinar, apoios ou resistencias á propia acción e estímulo para a diversión e para o autocontrol.
- En relación coa prevención de riscos, é necesario xerar tempos habituais de conversas co alumnado para que individualmente ou conxuntamente falen e expoñan posibles situacións de risco ou inseguridade, anticipando algunhas accións para realizar neses casos e mesmo elaborar un documento coas regras e acordos de seguridade.
- Cando a un grupo de nenas e nenos se lles confiren responsabilidades de progresiva complexidade en relación con ámbitos referidos a si mesmos, ás demais persoas e ao medio ambiente, estamos abríndolles a posibilidade de que aprecien e valoren os seus logros e esforzos e os das outras persoas, avanzando no proceso de autonomía persoal.
- É igualmente importante ofrecerlles ás nenas e aos nenos situacións de aprendizaxe que incentiven e potencien a realización das súas propias propostas, a toma de decisións, así como a posibilidade de anticipar as súas accións, a organización das actividades, os materiais e recursos para empregar, facéndolles ver que todas e todos poden realizar accións por si mesmos e compartilas cos demais.
- Tendo en conta que o alumnado vai coñecendo e vivenciando algún elementos da súa cultura familiar e comunitaria, é doado propiciar que coñezan que outras criaturas e persoas adultas teñen costumes, xogos e xeitos de facer diferentes que tamén son valiosos.
- As cativas e os cativos, mentres xogan, manipulan obxectos nun espazo e nun tempo, crean e transforman –formas, tamaños, espazos, volumes–, establecen relacións, deseñan situacións e invisten a acción coa súa emocionalidade e simbolismo, manifestan a través desta actividade lúdica as súas vivencias e experiencias e van afondando en novos niveis de relación e de interacción.
- É importante no desenvolvemento psicomotor posibilitar un medio rico en sensacións e percepcións, rico en contrastes e en retos cognitivos. Para as criaturas, é importante introducir paulatinamente na dinámica de xogo corporal novos elementos que acheguen complexidade perceptiva, riqueza manipulativa, vivencias variadas no espazo en relación coa orientación, o equilibrio e o movemento e tendo tamén en conta as achegas e a riqueza dos sons, da música e do ritmo.
- Terase en conta que calquera déficit sensitivo ou perceptivo pode levar a unha elaboración da imaxe corporal incompleta, mal estruturada ou mesmo limitada. Non esquezamos que a integración dos datos perceptivos permite a construción do esquema e da imaxe corporal. Para que se elaboren positivamente estes aspectos, propiciaranse as praxes axeitadas nas que influirán as persoas adultas, o contexto educativo creado, así como os materiais e os recursos empregados.

- O equilibrio permite unha mellor eficacia manipulativa e de control postural, xa que este é froito das informacións do propio corpo – propioceptivas– e do medio no que se realiza a acción –exteroceptivas–. Para contribuír á elaboración dunha boa equilibración tanto estática como dinámica, realizada individualmente ou na compañía doutras persoas, xerárase un contexto de seguridade na exploración do espazo e dos obxectos.
- O esquema corporal constrúese a partir das sensacións e percepcións do propio corpo en relación e interacción cos datos que recibe do medio, das demais persoas e dos obxectos. As experiencias que cada nena e neno ten das partes do seu corpo, dos seus límites, da súa mobilidade, son as que dun xeito progresivo vai adquirindo a partir das múltiples accións e impresións recibidas a través dos sentidos e do seu propio corpo. Este vai ser o referente para organizar e adquirir novos coñecementos e estruturar o espazo.
- É de grande importancia que as persoas docentes consideren os distintos significados que a actividade psicomotora pode ter para as nenas e os nenos. Isto contribuirá a guialos e a apoialos no desenvolvemento dunha percepción axeitada dos seus recursos corporais e das súas posibilidades e limitacións. As mestras e mestres favorecerán e xerarán as condicións adecuadas para que as cativas e os cativos poidan expresarse con liberdade e progresar pouco a pouco nas súas habilidades psicomotoras, favorecendo diferentes tipos de movementos asociados a actividades lúdicas e recreativas en contextos libres ou organizados, seguros e, na medida do posible, en espazos amplos, abertos e da natureza.
- Potenciaremos no alumnado o desenvolvemento psicomotor, cara a un progresivo dominio e control corporal, dende a motricidade xeral ao afinamento muscular da motricidade fina, desenvolvendo a súa acción nun tempo e nun espazo.
- O desenvolvemento das relacións socioafectivas facilitarán o descubrimento da propia identidade e a súa inserción social, así como a adquisición de hábitos, actitudes e normas que rexen e organizan a vida do grupo. Potenciarase no alumnado relacións interpersoais positivas –baseadas no respecto ás persoas, nas diversas comunidades ás que pertence, así como nas normas e valores da sociedade–, comportamentos solidarios e de cooperación cara a promover actitudes non discriminatorias relacionadas co sexo, a orixe racial, cultural, relixiosa, a capacidade persoal, etc.
- Terase en conta que o xeito no que as persoas adultas median nas dificultades e conflitos entre o alumnado é un referente que os orientará na adquisición progresiva de estratexias pacíficas e de diálogo á hora de enfrontarse con estas situacións. É importante conversar coas nenas e cos nenos sobre as situacións conflitivas que se expliciten e negocien cara a favorecer prácticas democráticas.
- Nesta etapa educativa, o alumnado avanzará na comprensión e aplicación das normas sociais que regulan o funcionamento dos xogos e actividades colectivas, así como na integración progresiva, a través da práctica cotiá, dos valores e normas básicas para unha convivencia democrática: a negociación dos acordos, o consenso para a elección e/ou organización dos xogos, a selección dos proxectos colectivos, as votacións democráticas...; búscase que as nenas e os nenos descubran na práctica a necesidade das normas e acordos.
- En relación coa organización do tempo, planificaranse períodos estables, diarios e semanais, o que posibilitará a secuenciación e a planificación das propostas educativas e a integración das secuencias temporais, tanto da escola coma da súa vida cotiá. Queda aberta a posibilidade de acoller e presentar variacións en relación cos intereses e coas necesidades do alumnado,
- É importante que as mestras e os mestres creen as condicións físicoambientais que poñan o alumnado en situacións de coidado e preocupación pola súa saúde. Este aspecto pode abordarse a partir de múltiples actividades cotiás: hixiene persoal, coidado e limpeza dos

espazos e dos materiais de uso cotián, nos momentos de alimentación e no desenvolvemento de exercicio e actividade.

- Cara a promover estilos de vida saudables, é importante que as nenas e os nenos relacionen hábitos, ambientes e alimentos cun crecemento san, nun contexto no que se aprecie e valore o coidado da natureza e das persoas –facendo visitas ao comercio, organizando talleres de cociña, creando un horto escolar...–. Favorecerase e potenciarase o consumo responsable de alimentos, así como darlles a coñecer as maneiras de optimizar o valor nutritivo dos alimentos que inxiren diariamente.

-ÁREA DE COÑECEMENTO DO CONTORNO

- É fundamental que a mestra e o mestre sexan quen de potenciar no seu alumnado unha serie de habilidades de pensamento que lle axuden a encontrar sentido á súa experiencia; isto é, involucrarse en proxectos con xogos e actividades que lle fagan observar, pescudar, imaxinar, adiviñar, buscar alternativas, formular hipóteses, anticipar consecuencias..., habilidades esenciais todas elas para conectar as experiencias presentes coas pasadas, formular problemas, facer estimacións, medir..., ademais de proporcionarlles ás nenas e aos nenos ferramentas que lles permitan evolucionar nos coñecementos e nas habilidades que desenvolveron, co fin de garantir a construción de novas aprendizaxes.
- A mestra e o mestre, partindo da información que teñen sobre os coñecementos previos das criaturas, propoñerán actividades que atraian o seu interese e que poidan relacionar coas súas experiencias anteriores; para iso, planificaranse proxectos, actividades, tarefas e xogos que teñan un sentido claro para as criaturas.
- Para avanzar no desenvolvemento do pensamento matemático, as mestras e os mestres terán presente que as nocións numéricas, as de localización espacial, as de xeometría ou as de medición se favorecen cando as criaturas manipulan, comparan, observan e, sobre todo, expresan as súas ideas e estas son tomadas en conta para saber como interpretan, como perciben o mundo e como se ven a si mesmas como parte del.
- Terase presente que resulta innecesario apresurar a aprendizaxe de conceptos formais ou de formas de representación convencional que se traducen na transcripción de símbolos, cando non se comprenden os significados deses conceptos. Proporcionaráselle ao alumnado situacións didácticas que favorezan a adquisición de nocións e evítanse aquelas accións na aula que só se limiten á manipulación de obxectos sen unha intención definida, sendo conscientes de que as actividades relacionadas co desenvolvemento do pensamento matemático non teñen unha intención propedéutica en relación co que aprenderán na escola primaria, senón que buscan favorecer a adquisición e a evolución das nocións que serán a base para acceder á comprensión de significados cada vez máis amplos e complexos.
- Así mesmo, remárcase a importancia de que os recursos que se seleccionen sexan sempre vinculados con situacións o máis naturais posibles, evitando artificialismos esaxerados; terase en conta non só o natural e elaborado existente nos espazos do centro escolar onde as nenas e os nenos levan a cabo as súas experiencias de aprendizaxe habituais, senón que se incorporarán tamén os espazos externos que serán, segundo corresponda, os que a través das súas rúas, parques, hortos, ribeiras, museos, exposicións, monumentos, bibliotecas, videotecas..., entre outros, se converterán en contextos de aprendizaxes variadas, significativas e actuais, e será ademais posible e recomendable coñecer outras realidades empregando as tecnoloxías da información e da comunicación.
- Aproveitarase o potencial educativo das saídas e das visitas, planificadas detidamente, para sacar delas o maior partido educativo posible.

É importante que a persoa docente teña moi claros cales son os contidos que pretende traballar coa visita, e non saír por saír, ou pretender observar e explorar todos os elementos do contorno presentes neste. En calquera caso, sempre existirá unha finalidade –traducida en obxectivos–, un deseño e unhas actividades que estean inseridas na programación xeral e que permitan aproveitar ao máximo este recurso. O aproveitamento da actividade non finaliza coa volta ao centro. Durante o día ou os días seguintes, pódense crear situacións de comunicación e intercambio do que se viu e do material recollido –material de refugallo, froitos, insectos, fotografías, materiais ofrecidos polas persoas do lugar...–, así como animar os cativos a que o expresen mediante distintas linguaxes. Todo iso dará lugar a suscitar actividades que provoquen novos interrogantes e reforcen certas adquisicións.

- A organización de proxectos, consensuados, negociados e levados a cabo colectivamente polo grupo, a realización de asembleas para comentar acontecementos –o nacemento dunha criatura humana ou animal, as primeiras flores, a entrada na clase dunha nova ou novo alumno, sobre todo cando este pertence a outra cultura distinta, etc.– ou discutir e decidir determinados aspectos da actividade diaria, repartimento de tarefas, planificación dunha saída..., as reunión en grupo para contar un conto ou cantar unha canción, etc. constitúen valiosas estratexias que a persoa docente utilizará porque son altamente motivadoras e favorecen o desenvolvemento das relacións interpersoais, o establecemento de vínculos afectivos, así como que a nena e o neno se sintan membros do grupo participando activamente nel.
- De igual forma, a persoa docente propiciará experiencias onde teñan cabida as relacións con nenas e con nenos doutras aulas e con persoas adultas, xa que así non só se contribúe en gran medida a que as criaturas vaian ampliando as súas relacións, senón que permiten descentrar positivamente a tarefa educativa da persoa docente e da aula. A realización conxunta de actividades con outras clases, a presenza dun pai ou dunha nai e outras persoas colaboradoras para lles ensinar ás criaturas un procedemento concreto –facer un pastel, sementar no horto...–, ou a visita dunha persoa que conte cousas do seu traballo, representan valiosas experiencias que fan posible as interaccións das nenas e dos nenos co medio social e, polo tanto, enriquecen o seu proceso de socialización.
- Potenciarase a capacidade das criaturas para descubrirse e sentirse como exploradores activos, poñendo á súa disposición os medios que llo possibiliten, como por exemplo aumentando as posibilidades dos seus sentidos mediante lupas, microscopios, anteollos de longa vista, amplificadores de sons..., así como tamén o acceso a obxectos ou a novas fontes de coñecementos: persoas, instrumentos, libros, fotos, vídeos, CD, internet... e a través da confianza que as persoas adultas deben transmitir sobre as súas posibilidades e das oportunidades efectivas de acción que xere. Especialmente importante é propiciar a formulación de preguntas, como un recurso para descubrir novos aspectos dos obxectos.
- O manexo por parte das nenas e dos nenos de bibliotecas de aula, con sistemas sinxelos de clasificación e localización, tanto de libros de consulta, como daqueles elaborados na aula, é un recurso importante para o desenvolvemento de actitudes indagatorias; ao igual que favorecer que consulten bibliotecas externas, físicas ou virtuais, e outras fontes de preservación do patrimonio e, polo tanto, da información, como son os museos e galerías de arte.
- Como formas de apoiar o rexistro e busca de información por parte das criaturas, animaráselles a debuxar, calcar, montar álbums, facer coleccións..., entre outras.

- Os procesos de adquisición das nocións matemáticas básicas –numéricas, espaciais, de forma e de medida– involucran actividade, pensamento e fala como parte de algo que as criaturas xa fan informalmente e acotío.
- É importante para desenvolver o pensamento lóxico-matemático ofrecerlles a oportunidade de resolver pequenos problemas e situacións problemáticas concretas relacionados coa súa vida diaria; por exemplo, chegar a recoñecer as medidas reais dun cadro que estamos vendo nunha ilustración, nos que constrúan explicacións e analicen información utilizando diversos cuantificadores. Isto implica poder ofrecerlles un conxunto de información, incentivándoos a que observen e que formulen preguntas, que fagan estimacións, que busquen os datos que necesitan, identificando os diferentes camiños que se poden seguir para contestar unha pregunta dada.
- É preciso considerar que o medio ofrece múltiples alternativas para aproximar naturalmente a nena e o neno ás primeiras nocións matemáticas. No contorno inmediato, é posible atopar e descubrir similitudes e diferenzas, series distintas de elementos, agrupacións, organización e cantidades.
- Terase en conta que cando as criaturas chegan á escola xa teñen un percorrido no seu coñecemento lóxico-matemático. Este comeza cos primeiros esquemas perceptivos e motores na manipulación dos obxectos. A partir desta manipulación, vai formando novos esquemas máis precisos que lle permiten coñecer cada obxecto individualmente e distinguilo dos outros, establecendo as primeiras relacións entre eles. Unha actividade posterior, básica para a lóxica, é a agrupación dos obxectos. Esta primeira selección é a orixe da clasificación, cuxos criterios van dende os máis subxectivos e arbitrarios, ata outros máis convencionais. As nenas e os nenos van elaborando progresivamente novas relacións entre os obxectos e así aparece o establecemento de semellanzas e diferenzas e das relacións de equivalencia. Estas, pola súa vez, dan paso ás relacións de orde e ás súas primeiras seriacións de elementos, guiadas por criterios cada vez máis complexos. A partir de todas estas actividades, as nenas e os nenos van adquirindo o concepto intuitivo de cantidade e poderán utilizar algunhas nocións –cuantificadores– previas ao concepto de número. Un concepto básico para asentir o coñecemento lóxicomatemático é o de conservación da cantidade. Van organizando o espazo e adquirindo nocións topolóxicas básicas, asociadas ás temporais, aínda que a construción do concepto de tempo é un proceso lento e gradual que as criaturas realizarán a partir das súas propias secuencias temporais.
- No descubrimento dos números e do seu sentido, é esencial favorecer que as nenas e os nenos constaten a súa existencia e achega á súa vida cotiá en diferentes actividades, xogos, visitas e saídas que realicen a distintos lugares. As nocións numéricas e a súa expresión deben contextualizarse en situacións que impliquen agregar, reunir, quitar, igualar, comparar e combinar.
- Para favorecer o establecemento das relacións espaciais, é importante considerar que as nenas e os nenos adquiren as primeiras nocións en función do seu propio corpo e, progresivamente, transfírenas aos obxectos e ao seu contorno inmediato. Por iso, todas aquelas actividades lúdicas, tales como xogos corporais, bailes, percorridos que establezan distintas posicións e direccións..., a realización de sinxelos planos e mapas de situación, son propostas adecuadas para desen volver este aspecto.
- En canto ao descubrimento de figuras e corpos xeométricos e as súas diversas variacións segundo a posición en que se sitúen, é fundamental provelos de experiencias que lles permitan observarlos dende diferentes perspectivas e en distintos lugares, favorecendo comentarios sobre o que sucede e representándoos graficamente.
- Nas formas de medición, cabe considerar os medios primarios a través dos cales as criaturas poden facelo: coas mans para lonxitude,

peso ou superficie ou a través dos seus brazos ou pés en traxectos ou volumes máis extensos; tamén se poden utilizar unidades tales como: medidas arbitrarias de lonxitude –varas, cordeis...–, de superficie –follas, baldosas, ladrillos...–, de capacidade –mans, cunchas, botellas...–. Posteriormente, incentivarase que se inicien en sistemas de medición convencionais, como regras, termómetros, reloxos, pesas, etc.

- Fomentárase a súa capacidade de comprensión axudándolles a establecer relacións entre as calidades e as características das persoas e dos obxectos: comparando tamaños, texturas, formas, figuras; agrupándoos segundo algún criterio de clasificación; buscando correspondencia entre os elementos e ordenando secuencias en patróns.
- Como medios para favorecer a aprendizaxe da noción do transcurso do tempo, é importante recorrer á historia persoal, familiar e comunitaria das criaturas. Para isto, suxírese desenvolver conversacións con diferentes membros da súa familia e da comunidade, observar fotos e obxectos persoais seus e dos seus proxenitores, avós...
Posteriormente, pódese construír unha árbore xenealóxica realizando liñas de tempo, empregando fotos e debuxos dos momentos máis significativos da súa vida.
- En relación con apoiar a comprensión do medio natural nas nenas e nos nenos, son recursos claves promover diferentes opinións sobre feitos e fenómenos, estimular a discusión entre eles, suscitarlles preguntas e invitalos a formular hipóteses, considerando as causas, para que anticipen posibles efectos.
- É relevante propiciar nas nenas e nos nenos un interese crecente por ampliar a comprensión do mundo, dos fenómenos e dos seres vivos que o rodean, dándolles a oportunidade de escoller de acordo coas súas inquietudes persoais ou de grupo entre diferentes actividades. Para iso, débenselles suscitar desafíos de maior complexidade, entregándolles instrumentos e materiais atractivos e tendo unha actitude activa para guiar e axudar os seus descubrimentos e as súas aprendizaxes.
- Para a exploración do medio, é fundamental favorecer a realización de variadas coleccións de pedras, follas, sementes, cunchas, etc. En relación cos animais e vexetais, é necesario promover o respecto polos seres vivos e a natureza en xeral, para non danala. Polo tanto, suxírese aproveitar os elementos que cumpriron o seu ciclo de vida, e desenvolver ambientes –terrarios, acuarios, invernadoiros, etc.– adecuados para aqueles seres ou vexetais que vivan neles.
- É fundamental favorecer a identificación das características e cambios que se producen nos seres vivos a través do tempo e en diferentes lugares. Para iso, na medida en que sexa posible, débese tratar que as nenas e os nenos vivan os cambios coidando plantas ou animais e facendo as súas propias observacións respecto deles mesmos.
- Para facilitar o descubrimento das características naturais e as transformacións de diferentes zonas xeográficas, suxírese que a partir de visitas sobre o terreo se promovan actividades de recolección de elementos naturais e da acción do ser humano, enriquecéndoo por parte da persoa docente con textos expositivos, imaxes impresas e proxectadas, vídeos, etc.
- Xunto co coñecemento do medio natural, dos seus compoñentes e das súas características, é esencial favorecer a comprensión das interdependencias que existen e como afectan os ambientes inadecuados a toda a cadea de vida –augas contaminadas-peixes contaminados–

persoas doentes–, á vez que se favorecerá o coñecemento de estratexias de coidado, conservación e desenvolvemento do medio, tales como a reciclaxe.

- En relación co descubrimento dos estados da materia ou das propiedades dos elementos da natureza, é importante darlles oportunidades de coñecelos en diferentes situacións e experimentar con eles. Por exemplo, o aire e os seus diferentes estados: vento, correntes, burbullas de aire en auga...
- É importante afianzar a capacidade de observación das nenas e dos nenos a través de situacións tales como os cambios durante o día –a posición do sol, a luminosidade ou o clima– ou en períodos maiores, como as estacións do ano, facendo rexistros pertinentes: fotos, debuxos ou outros recursos que axuden ao recordo e á comparación.
- A capacidade das criaturas de participar nos grupos cos que se relaciona e identificar a diversidade de relacións que mantén cos demais desenvolverase a partir do descubrimento dos principais grupos sociais dos que é integrante, das súas características, das principais relacións que entre eles se establecen, do interese por participar neles, da súa valoración, etc.
- As persoas que forman parte do contorno das criaturas teñen especial interese: saber en que traballan, cales son os seus papeis sociais e que funcións desempeñan –persoal de servizos postais, do sector da banca, de servizos médicos, servizos de seguridade e benestar...–; son aspectos que lles interesan ás nenas e aos nenos e cuxo coñecemento lles permite entender as relacións do seu medio social e cultural. A mestra e o mestre planificarán visitas que poidan realizar as criaturas aos lugares de traballo.
- A observación dos sucesos e acontecementos que teñen lugar nos establecementos da comunidade –bancos, supermercados, carnicerías, bibliotecas, centros de saúde...– facilitará que as nenas e os nenos valoren a súa utilidade para a vida humana, que discriminen os comportamentos e as actitudes máis adecuados en cada lugar e que vaian construíndo o significado de tales servizos, o que lles permitirá actuar neles de forma cada vez máis axustada e autónoma.
- A vivencia do medio social facilitaralles ás nenas e aos nenos un achegamento ás festas, tradicións e costumes, de forma que ao finalizar esta etapa educativa poderán ser capaces de participar e gozar nelas, valorándoas como manifestacións culturais do seu contorno.
- En relación co coñecemento das diversas obras e invencións humanas, é esencial conversar coas criaturas sobre as posibles razóns que levaron a esa creación, destacando a importancia das boas ideas, do enxeño, a solidariedade, a curiosidade, o esforzo, a cooperación, entre outras, valorando todo tipo de achegas, dende un poema, un muíño, un aeroxerador..., ata un transbordador espacial. É importante favorecer que as nenas e os nenos vaian descubrindo todo tipo de creación feitas polo ser humano a partir das necesidades que as orixinaron.
- A selección de feitos do que sucede no mundo debe facerse tendo presente os seus intereses, a súa capacidade de comprensión, de expresión e de representación do que acontece. Noticias sobre feitos de solidariedade, avances no seu medio, descubrimentos que se poidan comentar e analizar a partir de programas de TV, recortes significativos de diarios, revistas, fotos, Internet son recursos adecuados para este propósito.

-ÁREA DE LINGUAXES: COMUNICACIÓN E REPRESENTACIÓN

- A mestra ou mestre posicionarase como mediadora entre as criaturas e a cultura, atendendo á diversidade do alumnado e contemplando situacións que requirirán, ás veces, dirixir, suxerir e outras acompañar.
- É preciso unha observación do que vai ocorrendo para poder facer un seguimento e unha intervención diferenciada e coherente.

- A partir da observación do que saben, podemos intervir en cada caso de xeito máis próximo aos seus coñecementos –axudar a reflexionar sobre o modo de indagar o que di un texto, buscar pistas, buscar coherencia, etc.—.
- O máis axeitado será unha organización que favoreza interaccións a distinto nivel: en relación co grupo-clase, en relación cos grupos de traballo, interaccións individuais da propia criatura con textos, láminas, etc.
- Para ofrecer unha intervención que conecte co saber, co saber facer e co saber estar de cada criatura, é necesario partir dos esquemas de coñecemento do alumnado, en relación coa lectura e coa escritura, e do significado que lle atribúen.
- Débese evitar valorar máis os acertos que os erros e corrixilo todo. Cambiar a idea de evitar os erros pola de empregar os erros, e tamén os acertos, como fonte de información dos coñecementos das criaturas.
- Crear un clima de aceptación e respecto mutuo no que equivocarse sexa un paso máis no proceso de aprendizaxe, no que cada criatura se sinta retada e ao tempo con confianza para pedir axuda.
- A aceptación e a valoración das achegas de cada criatura, tanto por parte da persoa docente como por parte do resto de compañeiras e compañeiros, deben poder ser acollidas en calquera momento, favorecendo así a creación dun clima de estimulación e seguridade afectiva.
- Aceptar aquilo que as criaturas interpretan sobre o que di o texto e interesarnos máis por saber que fixeron para descubrir o que este di que corrixir o que está mal.
- Será conveniente que a mestra ou o mestre se sitúe a miúdo á expectativa, cunha actitude de espera con respecto ás respostas do alumnado e cunha actitude de escoita activa.
- Diseñar tarefas que permitan que o alumnado poida acceder a elas dende diversos puntos de partida e compartir tamén o obxectivo de cada tarefa.
- Planificar situacións que supoñan para o alumnado pequenos retos que actúen como estímulo para avanzar.
- Orientar o alumnado cara á busca de solucións, abrindo camiños para que, co tempo, cada nena e neno sexan autónomos.
- Compartir a maneira de aprender para lles axudar ás criaturas a confirmar as súas propias estratexias e a imaxinar e probar outras novas, facilitando a posta en común das diferentes estratexias que emprega cada persoa e sistematizalas.
- Crear situacións de comunicación adaptadas ás posibilidades de cada nivel evolutivo establecendo un clima de confianza e afecto, no que as criaturas experimenten o pracer e a necesidade de comunicarse.
- As mestras e os mestres ofrecerán un modelo de linguaxe rico e correcto, xa que a competencia lingüística da nena ou neno depende da calidade e riqueza da linguaxe que escoita ao seu arredor.
- A persoa docente exercerá como modelo de escritora e lectora competente, pero non como unha práctica pouco programada senón de maneira sistemática, durante toda a educación infantil e toda a educación primaria, escribindo notas informativas, recollendo propostas, escribindo textos colectivos, individuais..., lendo contos, cartas, textos científicos... e será modelo realizando tanto escrituras e lecturas en voz alta coma en silencio.
- Para enriquecer a comprensión e a produción lingüística mediante a linguaxe oral, é recomendable propiciar permanentemente actividades relacionadas coa lectura de libros, dramatizacións, recordos, narracións...
- A formulación de preguntas abertas por parte da mestra ou mestre acerca de determinados feitos ou situacións, á parte de estimular a

linguaxe infantil, contribúe eficazmente a ensinalles ás criaturas a facerse interrogantes pertinentes e a buscar respostas axeitadas.

- Promoverase o diálogo e o intercambio de opinións sobre calquera tema que se estea investigando na aula.
- O conto e o relato nunca deben ser considerados como unha actividade de recheo, senón como unha acción didáctica chea de sentido. Os contos, relatos e lendas son fontes valiosas para que as criaturas fagan inferencias simples sobre características dos personaxes, os seus sentimentos e actitudes e da trama en si mesma.
- Recoméndase incentivar a produción oral –contos, chistes, anécdotas, receitas, etc.– e transcribila en presenza das criaturas, exercendo así como modelo de persoa escritora.
- A lectura periódica de contos seleccionados, polo seu valor literario e interese das criaturas, é unha boa oportunidade para coñecer, escoitar con atención, comentar e promover o interese pola lectura.
- É fundamental expoñer as criaturas con moita frecuencia á audición de narracións e poemas coidadosamente escollidos, respondendo aos intereses das nenas e dos nenos e á calidade da linguaxe.
- Brindaráselles ás criaturas oportunidades para que creen os seus propios textos, con diferentes recursos –escritura non convencional ou si, debuxos, ditándolles a unha persoa escritora competente para que transcriba...– e con diferentes propósitos.
- Para favorecer que as criaturas fagan hipóteses e interpretacións sobre o contido de diferentes textos –receitas, noticias, etiquetas, contos...–, é importante que as claves de lectura tales como: formato, tipografía, relación título-contido, relación imaxe-texto... sirvan de referentes para interpretar.
- Para fomentar a lectura nas criaturas, a mestra e o mestre poden implementar distintas estratexias: ler diariamente textos, organizar recantos de lectura, favorecer o funcionamento e o uso da biblioteca de aula e visitar con eles bibliotecas reais e virtuais.
- Organizaranse os contidos tendendo cara a un “enfoque globalizador”, entendéndose como a opción que determina que as propostas didácticas teñan como punto de partida situación globais –situacións comunicativas, conflitos ou cuestión sociais, problemas de calquera tipo...–, nas que se poñerán en xogo os contidos das diferentes áreas.
- É preciso que o uso que se faga do ler e do escribir, independentemente do grao de complexidade, sexa real e adquira significación.
- Para poder atender á diversidade do alumnado e á aprendizaxe de contidos de distinta natureza, organizaranse diversas formas de agrupamento contemplando as potencialidades de cada unha delas:
 - O gran grupo é apropiado cando se trata de planificar conxuntamente as actividades, exposicións, lectura dalgúns textos, distribución de tarefas, explicacións, presentación de modelos, debates, asemblea, conferencias, etc.
 - O grupo pequeno é o ideal para favorecer a interacción cooperativa, permite asignarlle a cada un deles tarefas concretas e estruturadas, de tal xeito que a mestra ou mestre poida prestar as axudas axeitadas segundo o grao de realización da tarefa. Deben ser variables, homoxéneos e heteroxéneos. A organización en parellas acostuma a ser moito máis rendible, polo grao de implicación que comporta –elaborar listas, buscar información, escribir notas, etc.–.
 - A actividade individual é un bo recurso para a interacción máis específica coa persoa docente, ao tempo que promove as estratexias

de planificación da acción, a responsabilidade, a autonomía e a autoxestión –elección dun libro para ler e argumentar a elección, poñer a data no encerado tendo que localizala nos calendarios da aula, ilustrar unha pasaxe dun texto considerando a relación imaxe-texto, etc.–.

- A distribución da aula establecendo diversos espazos posibilita que o alumnado desenvolva ao mesmo tempo tarefas diferentes.
- Para dinamizar os tempos de falar e as conversas en grupo, preveremos un espazo onde o alumnado poida ver as expresións faciais e os xestos de todas as persoas mentres se dialoga.
- Crearanse recantos da biblioteca, das mensaxes, das noticias, do ordenador, de letras, das audicións, de teatro, da arte, etc., como espazos confortables que inviten a desenvolver actividades neles e contando con material axeitado e ao seu alcance.
- Para desenvolver actividades individualmente, dado que require máis concentración persoal, sería aconsellable ofrecer a posibilidade de que cada nena e neno escolla o lugar que prefira e no que se atopa máis a gusto.
- Para favorecer o contacto permanente con libros, recoméndase crear espazos onde as criaturas poidan frecuentemente realizar actividades de lectura silenciosa.
- É necesario pensar nun recanto tranquilo e atractivo onde situar o da biblioteca de aula con diferentes tipos de textos –contos, poemarios, enciclopedias, dicionarios, revistas, guías telefónicas, periódicos...–, para ler, mirar ou consultar. Para facilitar a escolla dos libros, colocaranse de tal xeito que sexa visible a súa portada.
- Preverase o uso da biblioteca do centro polo alumnado de educación infantil.
- Considerarase o espazo de fóra da escola como privilexiado para a ensinanza e a aprendizaxe da lectura e escritura, xa que ofrece múltiples posibilidades de contacto co texto escrito –rótulos, carteis, valos publicitarios, tendas, escaparates, etc.–.
- Será necesario organizar o tempo baixo presupostos de flexibilidade, de xeito que lle permitan ao profesorado axeitalo ás características das tarefas.
- Os materiais curriculares axeitaranse aos tipos de contidos, ás características e necesidades específicas de cada contexto educativo e consecuentemente ás características individuais do alumnado. Estes materiais permiten distintos graos de lectura ou uso, para iso serán o máis diversos posibles, ofrecerán múltiples posibilidades de utilización en función das necesidades de cada situación e momento.
- Potenciarase ao máximo o uso de todo aquilo que o contorno nos ofrece para o achegamento á lingua escrita –cromos, folletos, carteis, periódicos, revistas...– e ao mínimo os materiais específicos para ler, escribir e debuxar.
- En relación coa linguaxe plástica, en especial coa pintura e co debuxo, é necesario que as criaturas comprendan que os efectos que elas xeran sobre as súas producións dependen das cores que empregan, do tipo de pintura, dos movementos que realizan, da presión que exercen, dos materiais e dos formatos que escollen.
- Para potenciar as capacidades de representación das criaturas, é necesario apoialas e motivalas a través de comentarios e suxestións que lles permitan tomar unha maior conciencia dos diferentes aspectos da súa realidade.
- Fronte ás creacións e expresións artísticas das criaturas, é importante que as persoas adultas aprecien todas estas manifestacións validándoas e valorándoas como orixinais, particulares e propias de cada persoa.
- Farase un rexistro sobre a evolución creativa de cada criatura, valorando tanto os procesos coma os produtos.
- Para favorecer a creación, suxírese organizar actividades nas cales as criaturas propoñan os seus proxectos persoais, optando polo que

desexen expresar, de que xeito o van a facer e que materiais van empregar.

- Para fortalecer nas nenas e nos nenos a confianza sobre a súa capacidade creativa, é importante que teñan a oportunidade de perfeccionar diferentes técnicas e combinalas creando outras, facendo uso de variados soportes que impliquen diferentes posicións corporais –cabaletes, sentados, deitados...–.
- As persoas adultas poden axudar a formar o sentido estético, dándolles oportunidades ás criaturas de tomar contacto con distintos estilos artísticos e apreciando a beleza e a diversidade das cousas.
- As diversas formas de expresión artística –plásticas, corporais e musicais– non serán tan só un medio para representar a realidade, senón tamén unha fonte inspiradora de significados. A posibilidade de asistir a exposicións de arte, escoitar distintos repertorios musicais, observar esculturas, danzas e vídeos son experiencias que enriquecen o coñecemento do seu contorno nas súas distintas dimensións.
- A intervención da persoa docente –guiando, animando, apoiando, abrindo novos camiños, suxerindo...– estimulará a creatividade da criatura e contrarrestará estereotipos e convencionalismos.
- En ningún caso, as actividades relacionadas coa linguaxe plástica, musical, dramática ou corporal poden considerarse un complemento a outras actividades ou un recheo entre tarefas, teñen valor educativo por si mesmas.
- Aínda que os aspectos de elaboración e de produción primarán na etapa da educación infantil, non hai que perder de vista a vertente máis contemplativa inherente á produción plástica, musical, dramática e corporal –visitar exposicións, asistir a concertos, a representacións culturais...–, nin o carácter de manifestación xenuína da cultura que posúe.
- A persoa adulta será prudente á hora de facer valoracións sobre as producións infantís para preservar a espontaneidade da creación fronte aos estereotipos e aos criterios preestablecidos de beleza ou perfección.
- Os materiais plásticos axudaranlle ao alumnado a ampliar os campos sensorio-perceptivos e expresivos. O contacto con materiais específicos –lapis de cor, pinturas de cera, barro, útiles de pintura e modelado...– e inespecíficos –follas, pedras, cunchas, cortizas, alimentos...– proporcionaranlle moitas sensacións visuais, táctiles, olfactivas, auditivas e gustativas e abriranlle asemade o campo da creatividade na produción de “obras de arte”.
- Para apreciar os diferentes elementos do son e da música, é conveniente que as criaturas exploren distintos instrumentos musicais para coñecer as súas características.
- Nas actividades plásticas, musicais e corporais, é esencial que as criaturas gocen coa súa práctica.
- O xogo é un elemento educativo de primeira orde para desenvolver os contidos referidos a estas linguaxes, polo seu carácter motivador, polas posibilidades que lle ofrece á criatura para que explore distintas maneiras de expresión e por permitir a interacción entre iguais e coa persoa adulta.
- Co descubrimento da capacidade que ten o corpo para emitir sons e ritmos, temos ante nós un abano amplo de posibilidades rítmicolúdicas que producirán gran ledicia en nenas e nenos e irán creando actitudes de gusto e gozo cara a este tipo de actividades.
- É conveniente dispor dunha selección musical axeitada cara á representación de actividades expresivas e cara á estimulación que se desexe conseguir –relaxación, descritiva, de movemento...–.

- Nas planificacións recolleranse momentos dedicados á observación, ao diálogo e á reflexión, á experimentación, á creación e á avaliación.
- É interesante, para constatar a evolución de cada criatura, na conceptualización do noso sistema de notación alfabética, gardar as producións realizadas por cada nena e neno, en diferentes datas, dunha mesma actividade de escritura –título dun conto, mensaxe curta, etc.–.
- Non é suficiente con avaliar as aprendizaxes que desenvolve o alumnado, senón que é necesario, ademais, avaliar a nosa propia actuación como persoas educadoras e as actividades de ensinanza-aprendizaxe que planificamos e desenvolvemos coas nenas e nenos.
- Potenciarase que o alumnado reflexione sobre os seus progresos mostrándolle as súas producións dunha etapa anterior e realizando unha coavaliación. Isto resulta sempre satisfactorio e un motivo de fortalecemento da autoestima.

ACHEGAS DA EDUCACIÓN INFANTIL AO DESENVOLVEMENTO DAS CCCC

O currículo para a educación básica incorpora o elemento curricular e, aínda que estas veñen indicadas para o ensino obrigatorio, é preciso que o seu desenvolvemento se inicie dende o comezo da escolarización, de xeito que a súa adquisición se realice de forma progresiva e coherente. Estas competencias, polo tanto, orientarán e impregnarán o currículo de educación infantil e teranse como referentes que guíen a práctica educativa e condicionen o tratamento das áreas.

Así, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil, contribuírase á súa adquisición. Tanto os obxectivos como a propia selección dos contidos buscan asegurar o desenvolvemento de todas elas e os criterios de avaliación servirán de referencia para valorar o progreso nestas competencias.

DEFINICIÓN E CONTRIBUCIÓN DENDE AS ÁREAS DE EDUCACIÓN INFANTIL AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

Competencia en comunicación lingüística

Esta competencia refírese á utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, interpretación e comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento e de organización e autorregulación do pensamento, das emocións e da conduta.

Os coñecementos, destrezas e actitudes propios desta competencia permiten expresar pensamentos, emocións, vivencias e opinións, así como dialogar, formarse un xuízo crítico, xerar ideas, estruturar o coñecemento, darlle coherencia a un discurso e ás propias accións e tarefas, adoptar decisións e gozar escoitando, lendo ou expresándose de forma oral ou escrita, todo o que contribuirá ademais ao desenvolvemento da autoestima e da autoconfianza.

Tendo en conta estes aspectos, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil contribúese á adquisición desta competencia

como segue:

- Poténciase o uso da lingua para unha comunicación positiva cos iguais e coas persoas adultas, segundo as diferentes intencións comunicativas.
 - Foméntase o uso da lingua para evocar e relatar feitos, para adquirir coñecementos, para expresar e comunicar ideas, sentimentos e emocións e para facer peticións.
 - Recoñécese que a comunicación lingüística debe ser motor da resolución pacífica de conflitos, de aí que a lingua dende educación infantil se converta en mecanismo para regular a propia conduta e a dos demais.
 - Trabállase a comprensión de mensaxes orais, facendo fincapé na necesidade de manter unha actitude de escoita atenta e respectuosa.
 - Introdúcese unha lingua estranxeira en situacións de comunicación reais e funcionais, desenvolvendo actitudes positivas cara a esa lingua.
 - Favorécese o achegamento á lingua escrita, valorándoa como medio de comunicación, información e gozo, presentando na aula situacións significativas, tanto de lectura coma de escritura, con diferentes finalidades: coñecer, transmitir, localizar ou procurar información, recordar datos, comunicar resultados, como entretemento e diversión, explicar como facer determinada tarefa...
 - Dende as diferentes linguaxes, impúlsase o interese das criaturas por explorar as súas posibilidades de expresión e representación, por gozar coas súas producións e por compartir cos demais as experiencias creativas, estéticas e comunicativas, empregando para iso diferentes medios, materiais e técnicas propios das diferentes linguaxes artísticas e audiovisuais.
 - Promóvese a verbalización e a expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas.
 - Facilitase o uso da linguaxe como instrumento de autorregulamento da conduta, facendo fincapé na necesidade de que as nenas e os nenos comprendan, acepten e valoren as regras do xogo, amosen disposición para compartir e para resolver conflitos cotiáns mediante o diálogo de forma cada vez máis autónoma e intenten comprender a posición, dereitos e sentimentos das outras persoas.
 - Favorécese a adquisición de habilidades que melloren a interacción, colaboración e establecemento de relacións de afecto coas persoas adultas e cos iguais.
 - Impúlsase a estruturación do coñecemento mediante a investigación e estudo, empregando diversas fontes de información –textos expositivos, documentais, familia, persoas expertas, Internet...–e contrastando datos entre compañeiras e compañeiros.
 - Poténciase a formulación de hipóteses, contrastándoa coas das outras persoas e buscando respostas e explicacións a diferentes fenómenos.
 - Participase en proxectos de grupo de investigación, expresando as actividades realizadas e os resultados obtidos mediante diferentes representacións.
 - Establécese un achegamento a algúns acenos de identidade cultural, sucesos e persoas relevantes da historia da súa comunidade, do seu país e do mundo, mediante relatos, narracións, visitas reais ou virtuais, libros, Internet...
- Contribuirase á mellora da competencia lingüística dende a educación infantil, fomentando a participación, respectando a diversidade de respostas e ofrecendo un clima no que se anime a ler, escribir e conversar.

Competencia matemática e competencia en Ciencias e tecnoloxía

Consiste na habilidade para empregar e relacionar os números, as súas operacións básicas, os símbolos e as formas de expresión e razoamento matemático, tanto para producir e interpretar distintos tipos de información, como para ampliar o coñecemento sobre aspectos cuantitativos e espaciais da realidade e para resolver problemas relacionados coa vida cotiá e co mundo laboral. Así mesmo, esta competencia implica o coñecemento e manexo dos elementos matemáticos básicos –distintos tipos de números, medidas, símbolos, elementos xeométricos, etc.– en situacións reais ou simuladas da vida cotiá e a posta en práctica de procesos de razoamento que levan á resolución dos problemas ou á obtención de información.

Así, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil, contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Pártese da consideración da linguaxe matemática como un instrumento para o coñecemento do contorno e a interacción co mundo.
- Poténciase o desenvolvendo de determinadas habilidades lóxicomatemáticas en situacións contextualizadas e significativas.
- Proponse explorar os obxectos e elementos do contorno inmediato e actuar sobre eles, recoñecendo os seus atributos e calidades.
- Facílitaselles ás criaturas a posibilidade de establecer coleccións, agrupando, clasificando e ordenando segundo distintos criterios.
- Faise un tratamento e uso dos números para identificar, contar, clasificar, informarse e ordenar elementos da realidade sempre en situacións contextualizadas e significativas, aproximándose ao seu valor notacional e conceptual.
- Formúlense estratexias para a verificación de resultados.
- Proponse a resolución de situacións problemáticas sinxelas da vida cotiá, que sexan significativas para as criaturas e nas que estea presente o número.
- Poténciase o razoamento e a reflexión, partindo de actividades lúdicas como os xogos de mesa e os xogos populares.
- Faise o achegamento, a través da estimación, ás magnitudes de peso, lonxitude, capacidade e tempo, coa finalidade de resolver problemas relacionados con situacións cotiás.
- Proponse a resolución de sinxelos problemas da vida cotiá, para o que se fai necesario formular hipóteses, buscar alternativas, solucións, novas posibilidades e anticipar consecuencias e para cuxa resolución pode ser preciso aplicar operacións, como engadir, quitar, repartir, medir, ordenar...
- Proponse o recoñecemento dalgúns aspectos xeométricos básicos, como as liñas, puntos, rectángulos, cadrados, triángulos, círculos, esferas e cubos.
- Suxírese a vivenciación e posterior representación e interpretación do espazo, facendo uso de planos, mapas...

Contribuirase á mellora da competencia matemática na educación infantil, na medida en que os elementos e razoamentos matemáticos se empreguen para enfrontarse ás situacións cotiás e reais que o precisen.

A competencia en CC. E TECNOLOXÍA refírese á habilidade para interactuar co mundo físico, de modo que facilite a comprensión de sucesos, a predición de consecuencias, así como o coidado do medio ambiente e a protección da saúde individual e colectiva. Así mesmo, a competencia de interactuar co espazo físico leva implícito ser consciente da influencia que ten a presenza das persoas no espazo, a súa

actividade, as modificacións que introducen e as paisaxes resultantes, así como da importancia de que todos os seres humanos se beneficien do desenvolvemento e de que este procure a conservación dos recursos e a diversidade natural, mantendo a solidariedade global e interxeracional. Supón, así mesmo, demostrar espírito crítico na observación da realidade e na análise das mensaxes informativas e publicitarias, así como uns hábitos de consumo responsable na vida cotiá.

En definitiva, esta competencia supón o desenvolvemento e a aplicación do pensamento científico-técnico para interpretar a información que se recibe e para predicir e tomar decisións con iniciativa e autonomía persoal nun mundo no que os avances que se van producindo nos ámbitos científico e tecnolóxico teñen unha influencia decisiva na vida persoal, na sociedade e no mundo natural.

Tendo en conta estes aspectos, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Impúlsase a práctica de accións e o recoñecemento de situacións que favorezan a interacción e a adquisición de hábitos saudables: a hixiene corporal e ambiental, a adecuada alimentación, o consumo responsable, o descanso..., así valorarase o gusto por participar en actividades que favorecen un aspecto persoal coidado, un contorno limpo e esteticamente agradable e por colaborar na creación dun ambiente xerador de benestar.
- Estableceranse as correspondencias entre os cambios e modificacións a que están sometidos os elementos do contorno e os factores que os producen, iniciándose na formulación de hipóteses. Así, buscaranse respostas e explicacións para anticipar probables efectos que poderían producirse como consecuencia de situacións da vida diaria e dalgúns experimentos realizados.
- Desenvolveranse actitudes de coidado, respecto e corresponsabilidade na conservación do contorno, valorando a necesidade de moverse en espazos saudables e identificando iso as condicións que os caracterizan.
- Potenciarase que as criaturas asuman un enfoque proactivo cara á súa seguridade e o benestar.
- Fomentarase a adquisición de hábitos de prevención, tanto de enfermidades como de accidentes domésticos, identificando situacións de risco e actuando coherentemente ante elas.
- Fomentarase unha valoración crítica ante factores e prácticas sociais cotiás que favorecen a saúde, como poden ser: o paseo, o xogo ao aire libre, o exercicio físico controlado... e por aqueles que non a favorecen, como poden ser: o sedentarismo, o tabaquismo, o uso inapropiado do teléfono móbil, o uso ilimitado de televisión, vídeo-consolas ou xogos de ordenador...
- Procurarase a sensibilización cara ao compromiso e cara á toma de conciencia en relación coa colaboración en diferentes proxectos sociais –ONG, asociacións ecolóxicas, asociacións etnográficas e arqueolóxicas...– de protección e conservación do patrimonio e do medio natural e social.
- Iniciaranse no coñecemento, coidado e uso dalgunha ferramenta tecnolóxica, como o ordenador, a cámara fotográfica, encerado dixital interactivo, gravadoras..., desenvolvendo unha actitude crítica ante a veracidade da información que proporcionan. Contribuirase, polo tanto, á adquisición desta competencia dende a educación infantil iniciando as criaturas no pensamento científico, potenciando habilidades de investigación: formular hipóteses, recoñecer evidencias, observar, formular interrogantes, descubrir alternativas, verificar, predicir, xerar novas ideas e solucións...

Competencia dixital

Esta competencia consiste en dispoñer de habilidades para buscar, obter, procesar e comunicar información e para transformala en coñecemento.

Incorpora diferentes habilidades que van dende o acceso á información ata a súa transmisión en distintos soportes unha vez tratada, incluíndo a utilización das tecnoloxías da información e a comunicación como elemento esencial para informarse, aprender e comunicarse. Está asociada coa busca, selección, rexistro e tratamento ou análise da información, utilizando técnicas e estratexias diversas para acceder a ela segundo a fonte á que se acuda e o soporte que se empregue –oral, impreso, audiovisual, dixital ou multimedia–. O tratamento da información e a competencia dixital implican ser unha persoa autónoma, responsable, crítica e reflexiva, ao seleccionar, tratar e utilizar a información, así como as distintas ferramentas tecnolóxicas.

Tamén ter unha actitude crítica e reflexiva na valoración da información dispoñible, contrastándoa cando é necesario e respectando as normas de conduta acordadas socialmente para regular o uso da información.

Así, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil, contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Faise un achegamento á lingua escrita, entre outras funcións, como medio de comunicación e información. Así, traballárase con variedade de textos informativos en diferentes soportes: libros, enciclopedias, páxinas web..., sempre en contextos reais e significativos da aula.
- Potenciarase o uso, na medida das súas posibilidades, da linguaxe audiovisual e das tecnoloxías da información e comunicación como vehículo de expresión e comunicación, empregando as diferentes ferramentas tecnolóxicas –ordenador, cámara web, cámara fotográfica, encerado dixital interactivo, gravadoras e reprodutores de imaxe e son...–.
- Promoverase a identificación da utilidade de diversos instrumentos e tecnoloxías –videotecas, coleccións de CD, ordenadores, Internet...– como fontes de información, de comunicación..., desen volvendo unha actitude crítica ante a veracidade da información que proporcionan.
- Contarase coa biblioteca como espazo privilexiado de pescuda de información.
- Facilitarase o emprego de diversas fontes de información –textos expositivos, documentais, familia, persoas expertas, Internet...– e de instrumentos tecnolóxicos para o afondamento en estudos de proxectos de aula.

Se dende a educación infantil se quere contribuír a mellorar esta competencia, é preciso que se propoñan situacións onde sexa necesario resolver problemas reais, para o cal se recorrerá ao tratamento da información e ao uso dos recursos tecnolóxicos dispoñibles, mellorando así a competencia dixital.

Competencias sociais e cívicas

Esta competencia posibilita comprender a realidade social na que se vive, cooperar, convivir e exercer a cidadanía democrática nunha sociedade plural, así como comprometerse a contribuír á súa mellora. Nela están integrados coñecementos diversos e habilidades complexas que permiten participar, tomar decisións, elixir como comportarse en determinadas situacións e responsabilizarse das eleccións e decisións adoptadas.

En consecuencia, entre as habilidades desta competencia destacan coñecerse e valorarse, saber comunicarse en distintos contextos, expresar as propias ideas e escoitar as alleas, ser capaz de poñerse no lugar do outro e comprender o seu punto de vista aínda que sexa diferente do propio e tomar decisións nos distintos niveis da vida comunitaria, valorando conxuntamente os intereses individuais e os do grupo. Ademais, implica a valoración das diferenzas, á vez que o recoñecemento da igualdade de dereitos entre os diferentes colectivos, en particular, entre homes e mulleres.

Igualmente, a práctica do diálogo e da negociación para chegar a acordos como forma de resolver os conflitos, tanto no ámbito persoal coma no social.

En definitiva, esta competencia supón comprender a realidade social na que se vive, afrontar a convivencia e os conflitos empregando o xuízo ético baseado nos valores e prácticas democráticas e exercer a cidadanía, actuando con criterio propio, contribuíndo á construción da paz e da democracia e mantendo unha actitude construtiva, solidaria e responsable ante o cumprimento dos dereitos e obrigas cívicas.

Tendo en conta estes aspectos, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Potenciarase a identificación, verbalización e expresión de sentimentos, emocións, vivencias, preferencias e intereses propios e das demais persoas, facendo uso da expresión oral para regular a propia conduta, para relatar vivencias, razoar, resolver situacións conflictivas, facer valoracións, comunicar os seus estados anímicos e compartilos.
- Iniciaranse nas normas que rexen as situacións comunicativas –respectar quendas de intervención, escoitar atentamente, respectar a opinión das demais persoas...– e no emprego axeitado das formas socialmente establecidas para relacionarse coas demais persoas –saúdos, despedidas, formulas de cortesía, cumprimentos...–.
- Farase fincapé na necesidade de avanzar na xestión progresiva dos propios sentimentos e emocións, co fin de controlar as rabechas, resolver pacificamente os conflitos e chegar á aceptación das normas.
- Impulsarase a valoración positiva e o respecto polas diferenzas, aceptando a identidade e as características das demais persoas e evitando actitudes discriminatorias.
- Manterase unha actitude crítica ante os estereotipos sexistas ofertados a través da publicidade e doutros medios de comunicación social.
- Propoñerase o xogo como vía de relación e será necesario manter unha actitude de axuda e cooperación con iguais e con persoas adultas, comprendendo e aceptando as regras para xogar e valorando positivamente tanto os xogos propios da nosa cultura coma os doutras.
- Desenvolveranse as habilidades necesarias para a interacción e a colaboración, farase fincapé na necesidade de manter unha actitude positiva nas relacións de afecto coas persoas adultas e iguais, aceptando a diversidade.
- Iniciaranse as criaturas na autoxestión do seu comportamento, tendo en conta as necesidades das outras persoas e as normas de funcionamento do grupo.
- Favorecerase a integración e vinculación afectiva aos grupos sociais de pertenza máis próximos e a acomodación da súa conduta aos principios, valores e normas que os rexen, recoñecendo e valorando a necesidade destas para convivir.

- Farase fincapé na necesidade de avanzar na incorporación progresiva de pautas adecuadas de comportamento, amosando disposición para compartir e para resolver conflitos cotiáns mediante o diálogo de forma cada vez máis autónoma.
- Ampliarase o contexto de relacións das criaturas, establecendo variedade de relacións con iguais e persoas adultas próximas, doutros lugares e de diferentes culturas, a través dos diversos medios de comunicación virtuais e ordinarios.

Así, dende a educación infantil, contribuírase ao desenvolvemento desta competencia traballando as habilidades sociais –estas baséanse fundamentalmente no dominio das habilidades de comunicación e requiren dunha boa autoxestión emocional– que permiten mediar nos conflitos da convivencia, que axudan a resolvelos con actitude construtiva e a tomar decisións con autonomía.

Competencia en conciencia e expresión culturais

Esta competencia supón coñecer, comprender, apreciar e valorar críticamente diferentes manifestacións culturais e artísticas, utilízalas como fonte de enriquecemento e gozo e consideralas como parte do patrimonio dos pobos. Apreciar o feito cultural en xeral, e o feito artístico en particular, leva implícito dispoñer daquelas habilidades e actitudes que permiten acceder ás súas distintas manifestacións, así como habilidades de pensamento,

perceptivas e comunicativas, sensibilidade e sentido estético para poder comprendelas, valoralas, emocionarse e gozalas. Así, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Promóvese o recoñecemento dalgunhas manifestacións culturais presentes e doutras realidades, valorando a súa diversidade e riqueza.
- Trátase de que as criaturas amosen unha actitude positiva cara a aprendizaxes das linguas, como elementos da cultura, amosando interese por participar en interaccións orais, en rutinas, xogos e situacións habituais de comunicación.
- Achéganse as nenas e os nenos ás manifestacións artísticas, facilitándolles distintos medios, materiais e técnicas propias das diferentes linguaxes artísticas e audiovisuais que lles permitan expresarse e comunicarse e, asemade, desenvolver a súa sensibilidade estética e actitudes positivas cara ás diferentes producións.
- Favorecerase o contacto dos nenos e nenas con diferentes tipos de obras plásticas presentes no contorno, en museos e exposicións reais ou virtuais, obradoiros de artistas e persoas artesás, coa finalidade de que vaian formando un criterio de gusto propio e de que sexan quen de indicar o que lles gusta e o que non de cada obra e de manifestar as emocións e as sensacións que lles producen, as ideas que lles suxire...
- Potenciarase a audición de obras musicais populares, clásicas e contemporáneas.
- Fomentarase a participación activa e o gozo na interpretación de cancións, xogos musicais e danzas colectivas e individuais.
- Proporcionarase un achegamento á literatura, coa finalidade de gozar das sensacións que o ritmo, a rima e a beleza das palabras producen, iniciando as criaturas nos faladoiros literarios, onde compartirán interpretacións, sensacións e emocións provocadas polas producións literarias.

Dende a educación infantil, contribuírase ao desenvolvemento desta competencia cando o centro estea aberto ás diferentes manifestacións culturais e artísticas, converténdose nun espazo no que se aprecie e goce coa arte e coas manifestacións culturais, onde se potencie o

emprego dalgúns recursos da expresión artística para realizar creacións propias; onde se manteña unha actitude aberta, respectuosa e crítica cara á diversidade de expresións artísticas e culturais e onde se impulse cultivar a propia capacidade estética e creadora das criaturas e o interese por participar na vida cultural e por contribuír na conservación do patrimonio.

Competencia en aprender a aprender

Aprender a aprender supón dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuar aprendendo de maneira cada vez máis eficaz e autónoma, de acordo cos propios obxectivos e necesidades.

Esta competencia ten dúas dimensións fundamentais: a adquisición da conciencia das propias capacidades –intelectuais, emocionais, físicas–, do proceso e as estratexias necesarias para desenvolvelas e ser consciente do que se pode facer por un mesmo e do que se pode facer con axuda doutras persoas ou recursos. Significa ser consciente do que se sabe e do que é necesario aprender, de como se aprende e de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe, optimizándoos e orientándoos a satisfacer obxectivos persoais.

Tendo en conta estes aspectos, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Planifícanse situacións de comunicación nas que sexa preciso argumentar e xustificar as respostas.
- Fíxese uso das bibliotecas de centro e de aula como espazo privilexiado de recursos para o coñecemento.
- Formúlanse interrogantes acerca de determinados aspectos da realidade, para cuxa resolución será preciso que as criaturas:
 - planifiquen a súa acción en función do logro dun obxectivo desexado,
 - prevexan os posibles resultados,
 - busquen a información que necesitan,
 - colaboren na resolución dos problemas,
 - valoren a pertinencia das solucións atopadas,
 - desenvolvan procedementos de intervención no medio
 - e anticipen e valoren posibles secuencias.
- Favorecerase a formación dunha imaxe persoal axustada e positiva, a capacidade para utilizar os recursos propios, o coñecemento das súas posibilidades e limitacións, a confianza para emprender novas accións e a superación das dificultades.
- Desenvolveranse hábitos elementais de organización, de constancia, de atención, de iniciativa e de esforzo.
- Potenciarase que as criaturas teñan iniciativa, planifiquen e secuencien a propia acción para realizar tarefas sinxelas ou resolver problemas da vida cotiá.

Así, dende a educación infantil, contribúese á mellora desta competencia deseñando unha práctica educativa que incida na potenciación da comprensión e da expresión lingüística, da memoria, da motivación, da observación, dos rexistros das aprendizaxes, do traballo cooperativo e por proxectos, da resolución de problemas, posibilitando por parte das criaturas a planificación e organización da tarefa para realizar e a selección e o tratamento da información a través dos diferentes recursos tecnolóxicos.

Sentido da iniciativa e espírito emprendedor

Esta competencia refírese, por unha parte, á adquisición da conciencia e aplicación dun conxunto de valores e actitudes persoais interrelacionadas, como a responsabilidade, a perseveranza, o autoconhecimento e a autoestima, a creatividade, a autocrítica, o control emocional, a capacidade de elixir, de calcular riscos e de afrontar os problemas, así como a capacidade de demorar a necesidade de satisfacción inmediata, de aprender dos erros e de asumir riscos. Por outra parte, remite á capacidade de elixir con criterio propio, de propoñer proxectos e de levar adiante as accións necesarias para desenvolver as opcións e plans persoais –no marco de proxectos individuais ou colectivos–, responsabilizándose deles tanto no ámbito persoal, coma social e laboral.

Así, dende as diferentes áreas do currículo de educación infantil contribúese á adquisición desta competencia como segue:

- Establécese como obxectivo da educación infantil acadar por parte das criaturas maior autonomía persoal e iniciativa e ser capaces de ir pouco a pouco regulando o propio comportamento, co fin de chegar á resolución pacífica de conflitos, manifestando satisfacción pola realización de tarefas e tomando conciencia da propia competencia.
- Tratarase de progresar na adquisición de hábitos e actitudes relacionados coa seguridade, a hixiene, a alimentación e o fortalecemento da saúde.
- Daráselles a oportunidade ás criaturas de que teñan iniciativa, planifiquen e secuencien a propia acción para realizar tarefas sinxelas ou resolver problemas da vida cotiá. Búscase que vaian aceptando as pequenas frustracións e manifestando unha actitude tendente a superar as dificultades que se presentan, reforzando o sentimento de autoconfianza e sendo quen de solicitar axuda.

Dende a educación infantil, contribúese a mellorar esta competencia cando se permite imaxinar, emprender accións, desenvolver proxectos individuais ou colectivos con creatividade, confianza, responsabilidade e sentido crítico.

O enfoque por competencias modifica os puntos de vista convencionais sobre a forma de aprender e de ensinar, pois o aspecto central non é a acumulación de coñecementos, senón o desenvolvemento das posibilidades que posúe calquera individuo mediante fórmulas “de saber” e “de facer” contextualizadas.

AS COMPETENCIAS BÁSICAS E A SÚA REPERCUSIÓN NA METODOLOXÍA

A incorporación das competencias básicas no currículo obriga a reformular a práctica educativa. Precísase un cambio, débense abandonar os tradicionais modelos de transmisión do coñecemento por modelos que permitan a mobilización de diferentes recursos cognitivos. O paradigma educacional referente debe ser o de “aprender a aprender” e de “aprender facendo”, precísase unha aprendizaxe significativa que se transfira a situacións da vida real e que implique a resolución de problemas na práctica.

Unha xestión docente baseada na formación de competencias ten que asumir estratexias didácticas “que afonden no proceso e que destaquen a función orientadora da mestra e mestre”. Para desenvolver as competencias, é necesario traballar por proxectos e resolvendo problemas; así, propoñeranse tarefas e retos que inciten as alumnas e os alumnos a mobilizar os seus coñecementos e habilidades.

Neste enfoque por competencias, a persoa docente asumirá o rol de organizadora de situacións didácticas e actividades que teñan sentido para o alumnado que o involucre, xerando deste xeito aprendizaxes fundamentais.

O papel da persoa docente será, polo tanto, o de organizadora dunha pedagogía construtivista; creará situacións de aprendizaxe e garantirá a

súa significatividade, xestionará a heteroxeneidade e regulará os procesos. Sen dúbida, no traballo por proxectos as nenas e os nenos aprenden porque teñen interese polo que fan, senten curiosidade, o que aprenden ten sentido, está contextualizado e establecen relacións co que xa saben.

Trátase dunha aprendizaxe compartida e cooperativa, onde as criaturas planifican a súa acción e definen o que queren facer. Con esta metodoloxía, as propias criaturas organizan, revisan, transforman..., e son cada vez mais autónomas e protagonistas do seu propio proceso de ensino-aprendizaxe.

Ao mesmo tempo, o feito de que un grupo desenvolva unha tarefa sobre o mesmo tema lévaos a compartir, debater, investigar..., producíndose unha verdadeira comunicación entre todas e todos na aula e aprendendo a considerar as diferentes opinións.

Dende a metodoloxía de proxectos, trátase de achegar a escola á vida diaria. Dende un enfoque globalizador aberto, provócanse aprendizaxes significativas, partindo dos intereses das nenas e dos nenos, das súas experiencias e coñecementos previos. Dende a perspectiva didáctica, o proxecto articúlase como un itinerario formativo planificado en situacións de ensino durante as cales se poñen en práctica diferentes competencias básicas.